

204276
SAYI: 54-55

3.5 YTL.
3.500.000 TL.

2005/1
ISSN 1301 - 6784

Çvneburî

KÜLTÜREL DERGİ

ჩვენებური

კულტურული ვრებული

Real

TERCÜME

NOTER TASDİKLİ TERCÜME
ONLINE TERCÜME

ALMANCA-FRANSIZCA-İNGİLİZCE
ARAPÇA-AZERİCE-BULGARCA-İTALYANCA
ROMENCE-RUSÇA-OSMANLICA
BOŞNAKÇA-FARSA-HIRVATÇA-SIRPÇA
ARNAVUTÇA-BELARUSÇA-FLAMANCA
İSVEÇÇE-HOLLANDACA-İSPANYOLCA
KAZAKÇA-KÜRTÇE-MAKEDONCA
ESTONCA-UKRAYNACA-YUNANCA
DANCA-KIRGIZCA-LATİNCE-MACARCA
MOĞOLCA-NEPALCE-NORVEÇÇE-ÖZBEKÇE
POLONEZCE(LEHÇE)-PORTEKİZCE
SLOVAKÇA-AFGANCA-BENGALCE-ÇEKÇE
ENDONEZCE-ERMENİCE-HABEŞÇE
HİNTÇE-İZLANDACA-KATALANCA
MALAYCA-GALCE-MOLDOVCA-TACİKÇE
TÜRKMENCE-URDUCA-UYGURCA-ÇİNCE
FİNCE-GÜRCÜCE-İBRANİCE-JAPONCA
KORECE-LİTVANCA-SANSKRİTÇE
SLOVENCE-TAYCA-VİETNAMCA
TATARCA-SVAHİLİCE-LETONCA-LAZCA

Halaskargazi Caddesi Simge Apt. 59/6 Harbiye-İSTANBUL

e-mail: realtercume@yahoo.co.uk

Tel: 0212 233 56 82 - 231 79 28 Fax: 0212 246 02 27

çvneburu

Kültürel Dergi

ISSN 1301-6784

Ekim 2004 - Mart 2005 Sayı 54-55
(Üç Ayda Bir Yayınlanır)

TOTAL

Müşavirlik ve Müesseslik Ltd. Şti Adına

Sahibi ve Sorumlu Müdürü

Osman Nuri MERCAN

Yayın Kurulu

Davut KAPTAN, Erdal KÜÇÜK (TSIVNARİDZE),
Osman Nuri MERCAN, Mustafa YAKUT

Bu Sayıda Katkıda Bulunanlar

A.G. BARAMİDZE, Hasan ÇELİK, Ahmet ÇİÇEK,
D.M. GAMAZARDAŞVİLİ, Ulaş Başar GEZGİN,
Soso KAKUBAVA, Davut KAPTAN Arzu KAL,
Mustafa KİBAROĞLU, Buba KUDAVA,
Muraz KURDADZE, (TSHADADZE),
Erdal KÜÇÜK (TSIVNARİDZE), Oğuz MEDETOĞLU,
Osman Nuri MERCAN, Bülent SELBAŞI,
Hüseyin UYGUN, Mustafa YAKUT (HİMŞİAŞVİLİ), Kenan
YAŞAR (URBENİDZE),
Gaffar YILMAZ (KATAMADZE).

Yazışma Adresi

Halaskargazi Caddesi Simge Apt. No: 59

Kat: 6 D.5 Harbiye-İstanbul

Tel: (0212) 231 79 28-233 56 82

Faks: (0212) 246 02 27

İnternet: <http://www.chvneburu.net>

e-mail: dergi@chvneburu.net

Fiyat

3,50 YTL / 3.500.000 TL (KDV Dahil)

Dağıtım

DDP ve Dünya

Abone

ABONET

e-mail: abonet@abonet.net

Tel: (0212) 222 83 32 - 222 72 06 - 210 01 10

Faks: (212) 222 27 10

Dizgi ve Sayfa Düzeni

Şerife Uyar

Baskı

4 Nokta Matbaacılık Ltd. Şti. (0212) 516 79 10-11

Akbiyık Değirmeni Sk. No: 33 Sultanahmet-İST

Yayın Türü

Genel Süreli

Dergide yayımlanan yazıların sorumluluğu
yazarına aittir. Gönderilecek yazılar bilgisayarda
yazılmış olmalı; derleme ve çevirilerde kaynak
belirtilmeli; çeviri yazılar orijinaliyle birlikte
gönderilmelidir.

İçindekiler

SÖYLEŞİ

- Disk Genel Başkanı Süleyman Çelebi ile Söyleşi 2
Mustafa YAKUT-Osman Nuri MERCAN
- Hulo Müftüsü Kemal Tsetshladze ile Söyleşi 4
Erdal KÜÇÜK (TSIVNARİDZE)

GÖRÜŞ-DÜŞÜNCE

- Türkiye Lazlarının Rus-Gürcü Gerginliği Üzerine Basın Açıklaması 6
Mustafa KİBAROĞLU
- TRT'den Lazca Yayın Talebi 7
Arzu KAL

ETNOĞRAFYA-FOLKLOR

- Şavşat İmerbevi'de Yaşayan Gürcülerin Bir Yılı-2 8
Kenan YAŞAR (URBENİDZE)
- Gürcülerin Şifalı Madensuyu "Borjomi" 10
Murat KURDADZE
- Gürcülerde Halk Dansları-15 12
Oğuz MEDETOĞLU
- Kabakdağı Köyü Tarihçesi 13
Hüseyin UYGUN

EDEBİYAT-SANAT

- Yazarların Gürcüstan Anıları 14
Mustafa YAKUT
- Gürcü Yazını-6 22
A.G. BARAMİDZE-D.M. GAMAZARDAŞVİLİ
- Şiir: Soso Kakubava 23
Soso KAKUBAVA
- Fahrettin Çiloğlu'nun Kitapları 24
Mustafa YAKUT

YAŞAM-KÜLTÜR

- İranlı Gürcülerden Mektup Var 29
Osman Nuri MERCAN
- Tbilisi'de Türkiye Gezileri Sergisi 30
Buba KUDAVA
- Ünye Festivali Sona Erdi 31
Ahmet ÇİÇEK (TSHADADZE)
- Çvneburu Dergisi Buluşmaları 32
Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)
- Gönen, Batum ve Artvinliler Kült. Dayn. Dem. Kuruldu 33
Bülent SELBAŞI
- Çifte Buruk Acı 34
- www.macabel.org.tr 35
Erdal KÜÇÜK (TSIVNARİDZE)
- Fatsa Gürcüleri Tarih Yazdı 36
Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)
- Artvin Gürcü Mimari Eserleri Takvimi Hazırlandı 38

SÖZLÜK

- Lazca-Megrelec-Gürcüce-Türkçe Sözlük 39

HABERLER-BASINDAN

40

Disk Genel Başkanı Süleyman Çelebi İle Söyleşi:

“Bu kültürün kendimizle sınırlı kalmaması, generimizin bu süreci devam ettirmesi, Gürcü kültürünün gelecek kuşaklara da aktarılması gereklidir. Gürcü kimliğimizi asla reddetmeden, Türkiye’de yaşayan bir Türk vatandaşı olarak sorumluluklarımızı yerine getireceğiz”

Mustafa YAKUT-Osman Nuri MERCAN

Süleyman Çelebi, 1953'te, Ordu'nun Perşembe ilçesindeki, Batumi'nin Kobuleti (Çürüksu) yöresinden gelmiş muhacirlerin kurmuş olduğu bir Gürcü köyü olan Çaka'da doğdu. Çocukluğu dört kardeşiyle birlikte köyde geçti. İlk ve orta öğretimi köyde ve Perşembe’de tamamladı. 1966’da İstanbul’a geldi ve Dınarsu fabrikasında çalışma hayatına atıldı. Önceleri amatöre yürüttüğü sendikal faaliyetlerinde Tekstil İşçileri Sendika’sında çeşitli kademelerde görev yaptı.

1977’de Tekstil İşçileri Sendikası Marmara bölge temsilciliği ve Bursa şube başkanlığı, 1980’de DİSK (Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu) yürütme kurulu üyeliği ve örgütlenme daire başkanlığı görevlerinde bulundu. 12. Eylül. 1980 askeri darbesinden sonra DİSK davası nedeniyle dört yıl tutuklu kaldı. Hakkında açılan davaların beraatle sonuçlanmasından sonra DİSK’in yeniden faaliyete geçmesiyle 1991’de DİSK Genel Sekreterliği’ne seçildi. ETUC (Avrupa Sendikalar Konfederasyonu) yönetim kurulu üyeliğinde bulundu.

Yine bu dönemde (1977) Tekstil İ.S. genel sekreterliğine seçildi. Mesleki faaliyetlerinin yanı sıra, 1971 yılından beri CHP içinde siyasal çalışmalarını sürdürdü. 1991’de SHP parti meclisi üyeliğine ve 1999’da CHP parti meclisi üyeliğine seçildi. 1999’da Tekstil İ.S. Genel Başkanlığı’na seçildi. 30 Temmuz 2000’de DİSK Genel Başkanlığı’na seçildi. Halen bu görevi yürütmektedir.

Evli olup Şule ve Hale isimli iki kız çocuğu babasıdır.

O.N. Mercan- Sayın Çelebi, bir Gürcü köyünde doğdunuz, büyüdüünüz. Gürcüce’yi ne kadar biliyorsunuz?

S.Çelebi- “Erti ori mesame, me gogvebit visame.

Erti ori mehute, me gogvebi çevhute!”

Raperhar? Raicebi?... Şimdi cümleleri kolay tamamlayamıyorum. 1966’dan beri İstanbul’dayım. Köyden, aileden kopukluk olunca dil de unutuluyor, zayıflıyor. Şimdi yeniden öğrenmeye başlıyorum. Okuma-yazmayı da.

M. Yakut- O zaman size bir alfabe (Deda Ena) vereyim. Hem okuma-yazmayı öğrenir hem de dili geliştirebilirsiniz.

S. Çelebi- Çok iyi olur. Biraz okusam birçok şeyi çıkaracağım. Köyde çocuklukta daha iyi konuşuyorduk. Çünkü Çaka Köyü olduğu gibi Gürcü. Sonradan gelen birkaç hane var ama aslında %90’ı Gürcü. Tabii, Perşembe’de başka Gürcü köyleri de var. Mesela Çeti. Orası da tamamen Gürcü.

O.N.Mercan- Ordu deyince bizim aklımıza daha çok Ünye ve Fatsa geliyor. Çünkü oralarda çok tanıdığımız Gürcüler var. Perşembe’yi pek bilmiyoruz.

S. Çelebi- Tabii, Fatsa’da, Ünye’de çok tanıdıklarımız var. Kabakdağı’nda akrabalarımız var. Fatsa’nın eski belediye başkanlarından rahmetli Fikri Sönmez de Gürcü idi. Eşi bizim köylüydü, yani eniştemiz oluyordu. Kamil Sönmez de akrabamız olur.

M. Yakut- Gürcüstan ile ilişkileriniz oldu mu? **S. Çelebi-** Geçenlerde ADD Genel Başkanı Ertüğrul Kazancı ile konuştum. “Birçok yere gidiyoruz kendi bölgemize gidemedik” dedik. Beraber gitmek için bazı planlar yaptık.

Haziran’da İLO toplantısı için Cenevre’deydim. Gürcüstan’lı sendikacılarla görüşmek istedim, maalesef görüşemedim. Gürcüstan Hükümet temsilcileri vardı. Ermeniler, Azeriler vardı.

Ancak Gürcü sendikacılar dışarıya çıkmışlar, görüşmek mümkün olmadı.

Avrupa Sendikaları Konfederasyonu olarak şu anda yeni bir proje başlatıyoruz: Özbekistan, Türkmenistan, Gürcüstan ve Azerbaycan'ın içinde yer aldığı ortak gerçekleştirilecek büyük bir proje. Avrupa temsilcimiz Yücel Top. Bir, bir buçuk ay içinde daha da netleşecek. Oraya gitmeden önce Gürcüce biraz daha ilerletmek istiyorum. Yani orada mahcup olmak istemiyorum.

O.N. Mercan- Gürcüstan'daki yeni yönetim hakkında ne düşünüyorsunuz?

S. Çelebi- Dünya kamuoyundaki prestiji açısından aslında eski yönetimi daha etkin buluyordum. Ama bu yeni başkana, Saakaşvili'ye baktığımızda tutarlı gözüküyor. Çok net bir duruşu var. Bir maceraya girmek istemiyor, ama ülkenin çıkarlarını da korumak gibi bir yaklaşımı var. Benim dışardan gözlediğim bu ama çok ayrıntılı biliyorum dersem yanlış olur. Ekonomik yapıda neler değişti bilemiyorum.

O.N. Mercan- Ülkenin birliğini sağlamada başarılı adımlar atıyor. Acara sorununun çözümünü kısa sürede sağladı. Güney Osetya ve Abhazya sorunlarının çözümü için de çalışmalar yapıyor. Rüşvet ve yolsuzluk olaylarının üzerine gidilmesi de önemli. Bu iki konu çözülmeden ekonomide gelişme olması zor.

M. Yakut- Sendikacı hemşeriler kimler? Diyalog var mı?

S. Çelebi- Tabii diyalog var. Türk-İş genel başkanı Salih Kılıç, Hak-İş eski genel başkanı Necati Çelik, KESK'te Cengiz Uzuner, Lastik-İş'de bir çok yönetici hemşerimizdir. Tek tek saymak zor. Lastik-İş'te yönetimde üç tane var, DİSK'te delegeler içerisinde çok sayıda Gürcü kökenli arkadaşımız var, özellikle Sakarya ve Kocaeli'nden.

Bu arada, Gürcü yemekleri yapan yer var mı? Tamada Restaurant vardı, ne oldu biliyor musunuz?

O.N. Mercan- O bir yıl çalıştı. Onu çalıştıran da Ordu'luydu. Ancak o arkadaş kısa vadeli düşündüğünden ve kalite bozulduğundan restaurant kapandı.

M. Yakut- Şimdi Beyoğlu'nda Fermantasyon diye Gürcü yemekleri yapan bir cafebar var. Ancak o da yakında kapanacak.

S. Çelebi- Haçapurı, zetiyanı katami ve diğer Gürcü yemeklerini yapıyor mu?

M. Yakut- Evet, sipariş üzerine yapıyor. Ha-

tuna Hanım'a telefon ederek öğrenebilirsiniz.

O.N. Mercan- Türkiye'de Gürcü kültürüyle ilgili çalışmaları nasıl karşılıyorsunuz?

S. Çelebi- Bu çalışmalar ve bu kapsamda bu ziyaretinizi çok anlamlı buluyorum. Gürcü kültürünün gelişmesi konusundaki çalışmalar çok önemlidir. Çünkü bu kültürle zenginlik hem dünya için gerekli hem bizler için gereklidir. Farklı dünyalarda bu kültürün yaygınlaşmasının ayrı bir özelliği var, yani başka bir heyecan başka bir mutluluk duyuyoruz. Bu kültürün kendimizle sınırlı kalmaması, gençliğimizin bu süreci devam ettirmesi, Gürcü dilinin, kültürünün gelecek kuşaklara da aktarılması gereklidir. Ben bir sendika lideri olarak aynı zamanda bu kökenden, Gürcü kökeninden gelen biri olarak bu konuda çok duyarlı olmak gerektiğini düşünüyorum. Emegin mücadelesini veren bir insanım. Bu süreçte herkesin bir görevi var. Bizim de sorumluluklarımız bu anlamda oldukça yoğun. Örnek bir mücadele içerisinde olmaya gayret ediyoruz; kimliğimizi de inkar etmeden. Gürcü kimliğimizi asla reddetmeden. Kimliğimizi çok rahatça ifade edebilen bir anlayışa sahibim ama tabiki bu

M. Yakut-S.Çelebi

ülkenin insanı olarak, bu Türkiye'de yaşayan bir Türk vatandaş olarak da elbette sorumluluklarımızı yerine getireceğiz. Bu ülkenin gelişimi için çabalarımız zaten her alanda olacak. Bu bizim birinci görevimiz. Bir genel başkanlık yapıyorum. Doğal ki, özellikle Gürcüstan'daki emekçi sınıfının sorunlarıyla da ilgili bir ilişkinin geliştirilmesi sürecinde ben zaten uluslararası bir dayanışma örgütünün yöneticisi olarak orada da bulunmak, oralarla da ilişki, dialog kurmak ve oradaki süreci de irdelemek istiyorum. Sanırım yakında bir Gürcüstan ziyaretimiz olacak. Sizi de mutlaka haberdar edeceğim. Mümkün olursa birlikte olmak isterim.

Bu çalışmalara yeterli zaman ayıramadığım için üzgünüm. Ancak başta Çveneburi Kültürel Dergisi olarak sizin ve diğer kültürel çalışmaların değerini ve önemini takdir ettiğimi ve desteklediğimi bir kez daha yineleyerek başarılar diliyorum.

M. Yakut-O.N. Mercan- Teşekkür ederiz. Biz de çalışmalarınızda başarılar dileriz.

Hulo Müftüsü Kemal Tsetshladze ile Söyleşi:

“Bizler Saakaşvili’ye Cübbelerimizle Destek Verdik”

Erdal KÜÇÜK (TSİVNARİDZE)

chveneburi@chveneburi.net

Çveneburi- Öncelikle ülkemize hoş geldiniz diyor, değerli vaktinizi bizlere ayırdığınız için teşekkür ediyoruz. Hemen ilk soruma geçmek istiyorum: Bize kendinizi tanıtırmsınız ve görevinizden bahsedermisiniz?

K. Tsetshladze- Adım, Kemal Tsetshladze. Konya Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi mezunuyum. 2000 yılında üniversiteden mezun olduktan sonra ilköğretim öğretmenliği görevinde bulunduktan sonra Hulo Merkez Camii imamı ve Hulo müftüsü görevlerine geldim. Aynı zamanda Acara Müftüsü Sn. Bekir Bolkvadze'nin yardımcısıyım.

Çveneburi- İkinci sorum Acara'dan gelen bazı haberler üzerine olacak. Acara'da din değiştirme konusunda Türkiye'de ki bazı televizyon programlarında ve çeşitli yazılı basında Müslüman olan Acaralı Gürcüler Hıristiyanlığa geçiyor ya da geçiyorlar diye haberler çıkıyor. Bölgenin en yetkili din adamlarından birisi olarak bu konuda bizlere neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Bu haberler kısmen doğrudur diyebilirim. Aslı var ama değişikliğe uğradığı, abartıldığını düşünüyorum. Yani gerçeklik payı var ama doğru ve net yansıtılmadığı kanısındayım. Burada önemli olan bir insanın toplum için yararlı olmasıdır. Bence milleti için yararlı olan insan en iyi insandır. Bizim dinimiz çok yüce bir dindir. İnançlarımızda zorlama yoktur. Zorlamanın olmadığı dinimizde insanlar dinlerini seçebilmelidirler. Hiçbir dini seçmeyen de inanamakta serbest olmalıdır. Buradaki din değiştirme yine bu kurallar içinde değerlendirilmelidir. En önemlisi ise din değiştirmelerin bilinçli yapılması gerekmektedir. Buradaki bilinçten kastım nedir? İnsanların din değiştiren her iki dini iyi tanımasını ve de bilmeleri çok önemlidir. İnsanlarımız iyi tanıdıkları bildikleri dinlerini değiştiriyorlarsa kendilerinin tercihi diye bakmalıyız. Bilinçsiz din değiştirmeyi kabul etmem ya da hoş görmem mümkün değil. Benzer bir konuya örnek verecek olursam Avrupa'da bazı Hıristiyanlar İslam dinini tanıyıp iyi öğrendikten sonra Müslüman oluyorlar. Buradaki din değiştirmenin bilinçli yapıldığını görebiliriz. İsteyen istediği dine inanabilir, yol herkese açık.

Çveneburi- Sayın Tsetshladze ibadet özgürlüğünüzün kısıtlanması söz konusu mu? Devletinizin bir baskısı veya bir yönlendirmesi mevcut mu?

K. Tsetshladze- Ülkemizde gerek cami gerekse kilise yapılmasında devletimizin herhangi bir kurumunun baskısı söz konusu değildir. Bu tutum diğer dinlerin iba-

det yerlerinin yapılmasında da geçerlidir. Aynı şekilde ibadet konusunda da devletimizden bir baskı görmüyoruz. Ancak Abaşidze döneminde bir rejim söz konusu idi. Bu rejimde komünist dönemden kalan birçok uygulamalara devam edildi. Eksikliğimiz ve sorunlarımız biraz da bu dönemden kalma diyebiliriz. Geçmiş dönemde uzun yıllar insanlarımız dini eğitimden yoksun bırakıldılar. Bütün yaşantımız bu yönde devam ettirildi.

Çveneburi- Peki bu dönemdeki eksikliğimiz veya kısıtlamalar sadece Müslümanlar için mi idi yoksa diğer dinler içinde geçerli miydi?

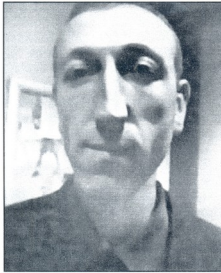
K. Tsetshladze- Hayır tabii. Buradaki eksiklik veya kısıtlamalar sadece Müslümanlar için geçerli değildi Hıristiyanlar için de geçerli idi, diğer dinler için de. Eski rejim yıkıldıktan sonra insanlarımız dine yöneltiler.

Çveneburi- Bu konu ile bağlantılı olarak, bildiğimiz kadarı ile dış ezan dediğimiz camilerden ezan okunmuyor. Yine ülkemizde bu konuda da bir takım çelişkili haberler yayıldı, bunun üzerinden spekülasyonlar yapıldı. Konu hakkında neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Az önce de bahsettiğim gibi geçmiş dönemde ki alışkanlıklar ve uygulamalardan dolayı bazı özgürlüklerimiz ağır aksak yürüyor. Abaşidze rejiminde de eksikliklere ve bir manada kısıtlamalara devam edildi. Ama şimdi okunuyor mu diye sorarsanız, hayır derim. Geçmişten gelen alışkanlıkların ve uygulamaların değişmesi-düzeltilmesi ülkemizde yerleşmekte olan demokrasinin tam uygulamaya konulması ve yerleşmesine bağlı. Bu sorunumuzun çözülmesini ümit ediyorum. Tabii demokratik yollarla. Ben buna demokrasi adına bir süreç diye bakıyorum. Ülkemize saygımız var; bir süreçten, zorlu yoldan geçtiğimizi biliyoruz. Zaman içinde çözülecek diye düşünüyorum.

Çveneburi- Üç Müslüman köyün, Gürcüstan Başbakanı'nın katliamı ile Hıristiyanlığa geçtiği yönde bir haber yayıldı. Haberde köylülerin “biz eskiden Hıristiyanlık şimdi ise eski dinimize döndük” manasına gelen ifadeler kullandığı yazıldı. Yine bu haberler bir kısım kişiler tarafından propaganda aracı olarak kullanıldı. Nedir bu konunun ayrıntısı-analizi?

K. Tsetshladze- Yine az önce de bahsettiğim gibi aslı var ama abartılı bir haber diyorum. Acara Müftümüz Sn. Bekir Bolkvadze bu haber çıktıktan hemen sonra bölgeyi ziyaret etti. Basına yansıtıldığı gibi olmadığını gördük. Evet birkaç kişi bu tercihi yapmıştı ama bunu bütün köy adına mal etmek çok yanlış olur. Yine burada gerçeklik payı var ama tam olarak doğru yansıtılmamış. Sorunu yine eski rejime bağlayabiliriz

dini eğitimin yasak olduğu, verilmediği döneme. Herkes istediği dine inanmakta serbesttir.

Çvneburı- Müslüman olduğunuz için devletinize bir baskı görmediğinizi belirtiriz, peki sosyal yaşamda da bu serbestlik ve kolaylıktan bahsetmek mümkün mü? Yani siz çarşıda, pazarda, okulda, komşuluk ilişkilerinde kıscacası hayatın her türlü alanında Müslüman olmayanlarla ilişkilerinizde size gerek fikir düzeyinde gerekse eylem düzeyinde bir baskı, bir ayrımcılık söz konusu mu?

K. Tsetshladze- Ben bu yaşama geldim hayatımın hiçbir döneminde Müslümanlığımı gizlemedim. Müslümanlığımın hiçbir zaman çekinmedim çekinme ihtiyacımı hissetmedim. Bahsetmiş olduğunuz gibi Müslüman olmayan kardeşlerimizin bize ayrımcılığı, bir baskısı kesinlikle yoktur. "Siz eskiden Hıristiyanınız şimdi ise eski dininize dönün" diyenler sadece fikir düzeyinde kalmaktadırlar. İnsanlar çeşitli fikir söylüyorlar, dinliyorlar sonra ben de fikrimi söylüyorum. Hepsi bu. Eylemsel bir yanı olmayan fikir düzeyinde konuşmalardır. Kişisel değerlendirmeleridir. Tabi bu fikri genele yaymak doğru olmaz. İnsanlar fikir düzeyinde kalan nice başka konularda değişik fikirlerle sahiptirler. Bu verdiğimiz örnekte ise bu fikirlerden birisidir.

Çvneburı- Şimdi biraz konumuzunuzu değiştirelim. Abaşidze dönemi Müslümanlığı gizlemedim zaman zaman bahsettiniz, peki Miheil Saakaşvili ülkenizde halkın desteği ile benzeri az görülen bir devrim gerçekleştirdi. Bu devrim "Güller Devrimi" diye tarihe geçti. "Güller Devrimi"ni nasıl değerlendiriyorsunuz?

K. Tsetshladze- Acara'da Abaşidze'ye karşı halk ayaklanmasının ilk çıktığı yerlerden birisi olan Şota Rustaveli Devlet Üniversitesi'nde bizler cübbelerimizle Saakaşvili'ye destek verdik. Özgürlük ve demokrasi adına camide giydüğümüz cübbelerimizle halkın arasında biz de vardık. Abaşidze'nin gitmesi için gösteriler yaptık. Bunu tüm Acaralı kardeşlerimizle birlikte yaptık. Nihayetinde Abaşidze istifa etmek zorunda kaldı ve ülkenin emti. Abaşidze'nin uyguladığı rejim de böylelikle sona ermiş oldu. Tüm bunları ülkemizde demokrasi ve özgürlüğün yerleşmesi için vatanseverlik örneği yaptığımızı inanıyoruz. Özgürlüklerin gelişmesi yönünde gelişmeler oldu ve daha fazlası için zaman ve sürece bağlı diye düşünüyorum. Uzun yılları alışkanlıklarının ve kanunların kısa bir sürede değişmesi zor. Herşey zamana bağlı.

Çvneburı- Gürcüstan Devlet Başkanı Miheil Saakaşvili iktidara gelince kısa bir süre sonra Gürcüstan'ın bayrağını değiştirdi ve bugünkü bayrağı kabul etti. Bayrakta yer alan dinsel sembelleri nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu yönde ülkenizde tartışmalar veya rahatsızlıklar oldu mu? Siz bu bayrağı kabul ediyor ya da rahatsızlık duyuyormusunuz?

K. Tsetshladze- Gürcüstan'ın yeni bayrağı Gürcüstan Parlamentosu'nda uzunca tartışmalar ardından kabul edilen bir bayraktır. Kabul edilme aşamasında kimi milletvekilleri buna karşı çıkmıştı. Bayrakta dinsel sembelerin yer almaması gerektiğini söylemişlerdi, kimi milletvekilleri de başka nedenlerden dolayı itirazlarda bulundular. Ama nihayetinde Gürcüstan Parlamentosu bu yeni bayrağı onayladı. Ülkeimin parlamentosundan çıkan bayrağa saygı duymamam mümkün değildir. Bayrak bir ülkenin, milletin simgesidir.

Bayrak kavramı çok değerlidir. Dinimiz de bayrağa saygıyı emreder. Bayrağın şekline göre karışık kabul edilmez diye bir hüküm yok. Yani dinimize aykırı bir durum söz konusu değildir. Milletimize ve bayrağımıza saygılıyız. Yeni bayrağı kabul edildikten sonra benimsedik ve hemen astık. Bu konuda kişisel yorumumu soracak olursanız ben bayrakta dinsel sembelerin yer almasını arzu etmem. Sadece dinin sembeleri için değil Müslümanlık sembelerini de tercih etmem. Ama parlamento bu yeni bayrağı bizlere layık gördü, buna saygı duyduk.

Çvneburı- Ülkemizde Gürcü kültürüne ilgi duyan bu yönde emek veren uğraş veren bazı arkadaşlarımız ve de kurumlarımıza ağır ithamlarda bulunulmaktadır. Özellikle dinsel konulara vurgu yapılarak insanlarımızı yanlış yönlendirip etkileme yöntemini seçmektedirler. Dinsel konulara vurgu yapılanlardan bir tanesi de Acara ve oradaki Müslüman halkı üzerinde yapılmaktadır. Anti propagandalara değişik anti Gürcü ve anti Gürcüstan taraftarları ile ittifaklarda söz konusu oluyor zaman zaman. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Büyük düşünür, yazar, şair ve Gürcülerin önemli liderlerinden biri olan vatanperver İliia Çavçavazde'nin bir sözünü hatırlatmak isterim size. "Gürcü Ulusu sen, sen ol üç şeyi kaybetme, sahip çık; anti diline, inancına, toprağına ve vatanına." Evet, ben de size sahip çıkmamız gereken üç olmazsa olmazla sahip çıkmamız öneriyorum. Ana dil: Şu anda ülkenizde Türkçe de konuşuyorsunuz ama Gürcü dilini de unutmayın sahip çıkın. İnanç: İnançlarımızı, sahip olduğunuz dini koruyun. Vatan: Üzerinde yaşadığımız topraklar artık sizin de vatanınız ona sahip çıkın. Onu koruyunuz. Kültür geniş kavramlı konudur Gürcüler sahip olduğu kendine has kültürlerini her koşulda korumalıdır.

Çvneburı- Son olarak Türkiyeli Gürcülere mesajınız nedir? Az önce biraz bu yönde mesaj verdim ama son olarak toparlayacak olursak bizlere neler söylemek istersiniz?

K. Tsetshladze- Türkiyeli Gürcü kardeşlerimize mesajım: Hepimiz kendi inançlarımız ışığında barış için çalışalım. Barış evrensel, insancıl bir kavramdır. Sahip olduğumuz değerleri ön plana çıkararak ortak paydalarla buluşup her iki ülkenin kardeşliği için çalışalım. Zaten bu kardeşlik mevcut ama bulunduğu yerden daha ileriye hep birlikte götürelim. Bizim amacımız bu olsun. Son olarak ülkemizin içinde bulunduğu ekonomik koşullar gereği bazı dini gereksinimlerimize ihtiyaç duyuyoruz, bu konuda yardımcı olan kardeşlerimiz olursa memnunluk duyarız.

Çvneburı- Söyleşi isteğimizi kabul ettiğiniz için tekrar teşekkür ediyoruz. Birkaç saat sonra Gürcüstan'a dönüşünüz, ülkenize Türkiyeli Gürcülerden selam ve sevgilerimizi iletin.

K. Tsetshladze- Ben teşekkür ederim. Bir sonraki gelişimde belki daha ayrıntılı sohbet etme imkanını elde ederim. Ben de Türkiyeli Gürcüleri selamlıyor, onlara sevgilerimi iletiyorum...

Türkiye Lazlarının Rus-Gürcüstan Gerginliği Üzerine Basın Açıklaması

Mustafa KİBAROĞLU

Son günlerde Rusya ile Gürcüstan arasında Güney Osetya sorunu ile doruğa ulaşan gerginlik nedeni dünyanın bütün ülkeleri gibi Türkiye’de ve Avrupa’da yaşayan Lazlar tarafından da kaygı ile izlenmektedir.

Tarihin her döneminde büyük güçlerin tehdidi altında yaşamış, defalarca yok olma noktasına getirilmiş Gürcüstan halkı, bugün de tarih tekrardan ibaret sözümlü doğrularcasına Rusya tarafından tehdit edilmektedir.

Güney Osetya ve Abhazya sorunu Gürcüstan ile Abhazya ve Güney Osetler arasında değil Rusya’nın Kafkasya’daki emperyalist politikasının kaynaklanan bir sorundur. Rusya bu emelini, Kafkasya’da yürüttüğü politikalar, hiçbir ülkenin tanmadığı Abhazya’yı bağımsız devlet olarak tanıyarak ve Abhazlara Rus pasaportu vermekle alenen ortaya koymuş, şimdiden Osetya’yı bahane ederek yayımlı politikasını sürdürmektedir.

Abhazya tarihsel olarak Kolhların yurduudur. Abhazya’dan kovulan insanlar mutlaka evlerine geri dönmelidir. Bu acımın en kısa zamanda indirilmesi gerekir.

Rusya açıkça uluslararası kanunları çiğnemektedir. Buna kimsenin ciddi olarak ses çıkarmaması hukukun değil dağıtılanların çağımızda bile hala geçerli olduğunun onaylanması, bunun meşurlaştırılması anlamına gelir.

Gürcüstan’ın, Güney Osetya’nın statüsünü tartışmak amacıyla uluslararası konferans istediğini destekliyoruz. Gürcüstan devletinin bu barışçıl önerisine Rusya’nın yanaşmaması emperyalist emellerine kan dökerek ulaşmayı amaçladığı anlamına gelir.

Rusya’nın Kafkaslar’da güttüğü yayılmacı politikasına son vermesi, Birleşmiş Milletler’in Kafkaslar’da daha fazla kan akmaması için daha aktif rol oynaması gerekir.

Biz Türkiyeli Lazlar zor durumda olan kardeş Gürcü halkının yanındayız ve barışçıl önerisini destekliyoruz. Rusya saldırgan politikasına devam ederse buna seyirci kalmayacağız. Gürcüstan’ın toprak bütünlüğünü tehdit eden her gelişmeye karşıyız.

"Laz Dili ve Kültürünü Koruma ve Yaşatma Birliği.

"lazebura.net" internet sitesinden alınmıştır.

თურქეთის ლაზების განცხადება რუსეთ-საქართველოს შორის არსებული დაძაბულობის შესახებ

მუსტაფა ქიბაროღლუ

ბოლო დღეებში რუსეთსა და საქართველოს შორის უკიდურესად დაძაბვა ურთიერთობა საშრეთ ოსეთის გამო. ისევე როგორც მთელი ცივილური მსოფლიო, ჩვენც, თურქეთსა და ევროპაში მცხოვრები ლაზები შემოფეთებული ვართ შექმნილი სიტუაციით.

ქართველი ხალხი მთელი თავისი ისტორიის მანძილზე მარტო იბრძოდა დიდი ძალების წინააღმდეგ და არაერთხელ მდგარა განადგურების საფრთხის წინაშე. დღეს ასეთ ძალას რუსეთი წარმოადგენს.

საქართველოს არ აქვს პრობლემები საშრეთ ოსეთსა და აფხაზეთთან. ყველაფრის თავი და თავი რუსეთის მიერ კავკასიაში წარმოებული იმპერიალისტური პოლიტიკაა. რუსეთი თავისი ზრახვების განხორციელების მიზნით ურთიერთობას ამყარებს აფხაზეთთან (რომელსაც მსოფლიოს არც ერთი ქვეყანა არ ენობს) და აფხაზებს ამღვს რუსულ პასპორტებს. ამ ეტაპზე კი რუსეთი ოსეთის გამოყენებით აზოციელებს თავის პეგემონისტურ პოლიტიკას.

აფხაზეთი ისტორიულად კოლხების საშობილია. აფხაზეთიდან დევნილი მისახლეობა საკუთარ სახლ-კარს უნდა დაუბრუნდეს და ამ ტკივილს უშოკებს ხანში ბოლო უნდა მოიღოს.

რუსეთი ღიად ფეხქვეშ თელავს საქართველოს კანონებს, გაჭრეებს და ხმის არ ამოღება კი ნიშნავს იმას, რომ ჯერ კიდევ ძალაშია ველურობის კანონები.

ჩვენ მხარს ვუჭერთ საქართველოს სურვილს საშრეთ ოსეთის სტატუსთან დაკავშირებით, გაიმართოს საერთაშორისო კონფერენცია. საქართველოს სახელმწიფოს ამ შევიდოიან შეთავაზებას რუსეთი უარით პასუხობს, რაც კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ იგი სისხლისღვრით ცდილობს თავისი იმპერიალისტური პოლიტიკის გატარებას.

საჭიროა რუსეთმა შეწყვიტოს კავკასიაში წარმოებული პეგემონისტური პოლიტიკა და გაერო უფრო აქტიური როლი ითამაშოს კავკასიაში უფრო დიდი მსხვერპლის თავიდან ასაცილებლად.

ჩვენ თურქეთის ლაზები მხარს ვუჭერთ მძიმე მდგომარეობაში მყოფ მოამქ ქართველ ხალხს და გესურს შევიდომა, მაგრამ თუ რუსეთი განაგრძობს თავის აკრეიულ პოლიტიკას, ჩვენ შეუძლებლის რაღონი არ დავარებთ. კიდევ ერთხელ ვაცხადებთ - ჩვენ წინააღმდეგი ვართ ყველა იმ მოქმედებისა, რაც საფრთხეს უქმნის საქართველოს ტერიტორიულ მთლიანობას.

თურქეთის ლაზები (26.08.2004)

ლაზური ენისა და კულტურის დაცვის კავშირ - "ლაზებურას" პრეზიდენტი მუსტაფა ქიბაროღლუ

წყარო: "ლაზებურა.ნეტ" (www.lazebura.com)

TRT'den Lazca Yayın Talebi

Arzu KAL

Avrupa Birliği'ne uyum süreci çerçevesinde atılan bazı olumlu adımlardan biri de Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları dillerde yayınla ilgili düzenleme olmuştur.

TRT'nin 25 Ocak 2004 tarihli "Türk Vatandaşlarının Günlük Yaşamlarında Geleneksel Olarak Kullandıkları Farklı Dil ve Lehçelerde Yapılacak Radyo ve Televizyon Yayınları Hakkında Yönetmelik"e dayalı olarak 7 Haziran 2004'te bazı dillerde yayına başlamasıyla, Lazca'nın bu diller arasında yer almadığı gibi, devam eden süreçte yayına başlanacağına dair hiçbir açıklamanın da olmaması, biz Türkiye Cumhuriyeti'nin Laz kökenli yurttaşlarını hayal kırıklığına uğratmıştır. Başlangıçta Lazca'nın, yayını yapılacak diller arasında sayılması ve bunun basın kanalıyla da duyurulmuş olması tarafımızdan çok olumlu karşılanmıştır.

<http://www2.dw-world.de/turkish/politik/1.79575.1.html>. internet adresinde yayınlanmış olan bir haber biz Türkiye Cumhuriyeti'nin Laz kökenli yurttaşlarını rencide etmiş ve töhmet altında bırakmıştır. Gazeteci Oktay Pirim'in aktardığı habere göre, TRT Lazca yayından "Rum Pontus İmparatorluğu canlandırılmak isteniyor" yolundaki istihbarat raporları nedeniyle vazgeçmiş. Bu iddianın tarihsel ya da bilimsel hiçbir dayanağı yoktur. Lazların Rumlarla herhangi bir bağlantısının olmadığı açıktır. Sadece yakın bir coğrafyayı paylaşmış komşu halklar olarak bahsedilebilir. Lazca ve Rumca arasında ortak bir geçmiş tespit etmek mümkün değildir. Bu diller birbirinden bağımsız dillerdir ve farklı dil ailelerine mensupturlar. Lazca'nın ait olduğu dil ailesi Güney Batı Kafkas Dil ailesiyken Rumca Hint-Avrupa Dil ailesine mensuptur. Buna rağmen, haberde, Lazca ve Rumca arasında benzerlikler olduğu iddia edilmektedir. Tamamen temelsiz, haksız ve mesnetsiz iddiaların çürütülmesi kamu yararı gereğidir.

Biz Laz aydınları tarafından, TRT'de Lazca yayını yapılması talebini hukuki yoldan yetkili mercilere iletmek ve bu konudaki yasal süreci başlatmak uygun bulundu. 17 Haziran 2004'te biraraya gelinerek, yukarıda değinilen asılsız iddiaların konu edildiği habere geçen istihbarat raporlarının hangi kurumlar tarafından verilmiş olduğunun, içeriklerinin, tarafımıza ve kamuoyuna bildirilmesini talep eden bir metin, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun bize tanıdığı haklara dayanarak öncelikle TRT'ye faks yolu ile gönderildi. Bu, Lazca yayınına ilgili talebimizin yasal olarak muhatabına ulaştırılmasının ilk adımı oluşturdu. Ama bu yeterli değildi ve bizzat TRT ile görüşmeye gidilerek talebimiz ilk ağızdan yetkililere ulaştırılmalı ve yayını talebimizle ilgili başvurularımız elden verilmeliydi. Bu konuda da

aramızda fikir birliğine varıldı.

TRT ile görüşülüp, konuyla ilgili olarak 28 Haziran 2004'te Daire Başkanı'ndan randevu alındı ve 28 Haziran günü İstanbul'dan, araştırmacı-yazar İsmail Bucaklı, Av. Memedali Barış Beşli, sanatçı Birol Topaloğlu, Refika Kadioğlu ve Av. Arzu Kal'dan oluşan 5 kişilik bir grupla Ankara'ya hareket edildi. Ankara'da Av. Özen Hindistanlı ve Av. Mustafa Bayram Mısırlı'nın katılımıyla, Lazca yayını talebi içeren yasal başvuruları yapmak üzere TRT'ye gidildi. Her birimiz tarafından ayrı ayrı başvuru dilekçeleri ve daha önce faks yolu ile iletilmiş olduğumuz, biz Türkiye Cumhuriyeti'nin Laz kökenli yurttaşlarını rencide etmiş ve töhmet altında bırakmış olan, asılsız ve dayanıksız iddialar içeren haberde bahsi geçen istihbarat raporlarının bir suretinin tarafımıza verilmesi talepli dilekçeler verildi. Bununla beraber TRT'den Lazca yayını yapılması istenmiş ve bu konunun takipçisi olunacağı gösterilmişti.

TRT Yayın Denetleme Daire Başkanı görüşme talebimizi kabul etmiş, bizleri beklediğini söylemişti. Kendisiyle yaptığımız görüşme gayet olumlu bir atmosferde geçti. Talep ve dileklerimiz kendisine samimiyetle aktarıldı. Bu yasal sürecin tarafımızdan titizlikle takip edileceği, bununla ilgili gerekirse Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar yasal prosedürün işletileceği, bu konudaki duyarlılık ve hassasiyetlerimiz belirtildi. Lazca yayını geçilmesi durumunda ihtiyaç duyulacak ilk desteği konusunda her zaman gönüllü olarak yardımlarımızı hazır tutacağımız da kendilerine iletilti. Kendileri de Sayın Genel Müdürlere bu taleplerimizi aktaracaklarını söyleyerek olumlu tavırlarını aktarmışlardı. Böylece görüşmemiz noktalandı.

Şimdi sıra TRT'de

Talebimiz olumlu şekilde yanıtlanmadığında hukuki prosedürün işleme devam edeceği herkes tarafından bilinmelidir. Dileğimiz başvurumuzun dikkate alınmasıyla bu mağduriyetimizin bir an önce giderilemesidir. Bir dili ve kültürü yaşatmak görevi önce o kültürün mirasçılarna aitse de kültürel zenginliklerin yok olmasına göz yummanın da devletin görevlerinden olduğu bir gerçektir. Bu korumayı her dil ve kültür kadar Laz dili ve kültürü de hak etmektedir. Yapılan bu düzenleme ve atılan adımların sadece Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde ve bu amaçla değil halkın talep ve ihtiyaçları doğrultusunda samimi bir şekilde yapılacağı ümit edilmektedir. Biz Laz aydınları bunun için yıllardır mücadele ederken artık devletin de dil ve kültürümüzün yaşatılması ve yok olmaması için gereken özeni gösterip desteğini esirgemeyeceğine olan inancımızı canlı tutmak istiyoruz.

Savşat-İmerhevi'de Yaşayan Gürcülerin Bir Yılı -2

Kenan YAŞAR (URBENİDZE)
kenbiroz@mynet.com

Nisan-Mayıs Aylarında Neler Yapılır

Toprağın yüzünü saran beyaz örtü, hiç kalkmaya-cakmış gibi gelir insana zemheride karakişta. Kimi zaman kalınlığı üç metreyi bulan karın, doğa üzerindeki egemenliği yavaş yavaş sona ermektedir bu aylarda. Sadece, gösterişli dağların yamaçlarındaki nankeriler (yüksek yamaçlarda ya da az güneş alan yerlerdeki kar birikintisi) direnebilmektedir. Nisan'da yeniden to-murcuklanmışır elma ve kiraz ağaçları. Koyun kuzu meleşmeye başlamıştır yeniden, uyanmaktadır doğa bir kez daha.

İnsanlar hararetle, boğalarının marifetlerini anlatırlar birbirlerine. Güreş tuttururlar. Yenilen belli olur. Boğalar, eğer bir düzlükte insanların kontrolünde güreş-tirmezse, otlakların uçurumlu bir yerinde güreşebilir ve uçuruma düşebilirler. Boğa güreşleri şenliklerin doğuşu da buna dayanır. Bazı çevreler tarafından "vahşice" diye nitelenen boğa güreşleri şenliği, aslında çok insancıl bir anlayıştan doğarak gelişmiştir.

Nisan ayında her ailenin yapması gereken iş, tarlalarını sürmek ve ekmektir. Tarlaya önceden getirilmiş ve küçük yağınlar halinde boşaltılmış olan hayvan gübresinin, tarla yüzeyine yayılmasıyla başlanır işe. Bu işi tarlarn sürülmesi takip eder.

Tarla (kana) diye adlandırılan toprak parçası, dönümlük arazileri ifade etmez İmerhevi'de. Küçük toprak parçalarıdır bunlar. Traktör gibi tarım araçlarının kullanımına elverişli değildir genellikle. Ancak son yıllarda, küçük motorlu araçlara iki biçak takılarak sürüm yapılmaya başlanmıştır. Anlatılması gerekense öküzlerin kullanılmasıyla yapılan tarla sürümüdür.

Bir çift öküz, uğeli (boyundurluk) denilen özenle yontularak yapılmış kalasın uçlarına koşulur. Boyundurduğın ortasında, aralarında dört parmak mesafe olan iki ağaç çivi vardır. Çivilerin arasına hayvan derisinden yapılan kayış bağlanır. Kayış halka haline getirilir ve zincirle pulluk (kutani) denilen metal araca bağlanır (Yaklaşık yirmi yıl öncesine kadar pulluk

yerine -aruna- karasaban kullanılırdı). Böylece tarla sürmek için gereken sistem hazırlanmış olur.

Pulluğun, tutmak için iki elçeği ve toprağı devşirmek için de bir biçığı vardır. Genellikle pulluğu tutan insanlar erkeklerdir. Öküzlerin tarlada düzgün ve paralel doğruları boyunca yürütmesi gerekir. Onları sevk ve idare eden kişiler kadınlar olabildiği gibi bazen de çocuklardır. Sevk ve idare boyunduruktaki ağaç çivilerden tutularak yapılır. Ayrıca bu işi yapan kişinin elinde bir de ince çubuk bulunur. Eğer öküzler bu işte deneyimli iseler, pulluğu tutan kişinin aynı zamanda onları idare etmesi mümkündür. Bunun için "kvali babo kvali!" ve "okşi babo okşi!" diye gerektiği yerde seslenmesi yeterlidir. Seslenişlerin birincisi öküzlerin düzgün ilerlemesi, ikincisi de dönüşlerin sağlanması içindir. Bu şekilde tarla sürümü iki kez tekrarlanır. Birinci sürümde ekim yapılmaz. Çünkü

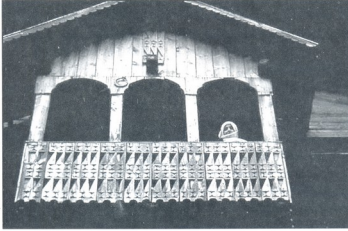
toprak yeterince küçük parçalara ayrılmamıştır henüz. İki sürüm arasında yağmurun yağması istenen bir şeydir. Böylece toprak yumuşayacak ekim kolaylaşacaktır.

Ekimin yapılacağı zaman geldiğinde insanlar sevinçli bir telaşa düşerler. Çoluk çocuk yaşlı genç tarlaya neşe içinde gider. Bir an önce toprağı atılmalıdır tohum. Erkenden çimlenmeli mısır (simindi), fasulye (lobiya), patates (kartopi) ve diğerleri.

Çocuklar için de bu mevsimde yapılan işler çok eğlencelidir. Çünkü "tapana binmek" vardır işin ucunda. Tapan (partshi), kalın fındık çubuklarından hasır şeklinde örülmüş bir tarım aracıdır. Tohumu atılmış toprağın yüzünü düzlemek için kullanılır. Bu sırada çocuklar tapanın üzerine ağırlık yapsınlar diye bindirilirler. Onlar da bu durumdan şikayetçi olmayıp güleç yüzleriyle görevlerini yerine getirirler.

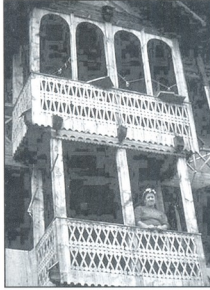
Ekim zamanı en çok emek harcayanlar öküzlerdir. Bu nedenle sahipleri onları ödüllendirir ve önceki yazdan kalma otlarn en iyisinden, en bol çiçeklisinden verir. Bu, bir bakıma minnet duyma, hatta saygı duyma biçiminde gerçekleştirilir. İyi eğitilmiş bir çift öküz bir adam yerine sayılır.

Mayıs'ta İmerhevi'nin rengini tarif etmek olanaksızdır. Kızılıcak ağaçları sarı çiçekleriyle en önde gider. Peşinden erik, kiraz, elma, muşmula ve daha birçok meyve ağacı çiçek açarak tablodaki yerlerini alırlar. Doyum olmaz ıhlamur çiçeğinin kokusuna, gözünü ayıramazsın gördüğün manzaradan. Yeşil, fon oluşturur bu manzaraya.

tihsal (ağacın kesilerek sanayiye hazır hale getirilmesi, üretim) çalışmalarının da etkisiyle sel, daha sık görülmektedir. Sel, erezyona neden olduğu gibi, insanların kendi olanaklarıyla büyük emek harcayarak yaptıkları su bentlerini de bozmaktadır. Bentler onarılmalı ve çayıra tarlaya su götürülmelidir.

Yöre insanı, birbirini aralıksız izleyen işler yüzünde

keyfini çıkarmaz bu güzelliğin. Sırası gelmiştir örneğin çayır temizlemenin. Sulamak için kanalların açılması gerekir. Ormanlarda yıllardır yapılan kesim ve is-

Kadınlar, tırmıkla (potshi) sonbahardan kalma kuru yapıkları tırmıklarken, erkekler de çayıra suyun dengeli dağılması için küçük arklar (nakadi) kazırlar. Bu işlem aynı şekilde her çayır için yapılır.

Her gün hayvanların otlığa götürülmesi, otlatılıp getirilmesi ise bahar aylarında yapılması gereken ayrı bir iştir. Bu işle her aileden bir yetiştikinin ilgilenmesi gerekir. Mereklerde (otluk) alap (hayvan yiyeceği) kalmamıştır çünkü. Bu durum tarlada çayıra çalışan insan sayısını azalttığından kalabalık aileler bu anlamda şanslı sayılırlar.

Hayvan otlatmaya ailenin görüce yaşlı insanları gider ve varsa peşlerine bir de morbed (sağa sola koşuşturan getir götür işlerini yapan kişi) katılır. Morbed sözcüğü genellikle çocuklar için kullanılır. Mayıs'ın sonlarına doğru ise hayvanlar mezralara götürülür.

NOT: Bir önceki sayıda yazarın adı sehven Kemal Yaşar olarak çıkmıştır. Düzeltir, özür dilerim.

Kanarya
www.kanaryaturizm.com

Turizm

PERSONEL,
ÖĞRENCİ.

VE TURİZM TAŞIMACILIĞINDA
SİZ HEMŞEHRİLERİMİZİN HİZMETİNDEDİR

ÇİHAT YILMAZ

İncirli Bostan Mahallesi, Yeni Yol Sk. Etap İş Merkezi
C Blok, No:20 Daire: 5 Acıbadem - Kadıköy - İSTANBUL
Tel: (0216) 545 23 45-46-47 e-mail:yilmazcenk@hotmail.com

Gürcülerin Şifalı Madensuyu “BORJOMİ”

Muraz KURDADZE

1951 yazında Sovyetler Birliği lideri Josef Stalin Gürcüstan'ın nadide tatil beldesi olan Tskaltubo'da dinleniyordu. Yaşlanmıştı ve eski sağlığı yoktu, Tskaltubo madensuları yeterince şifa gösteremeyince Stalin'i daha serin bir yere, Borjomi'ye götürdüler. Borjomi'deki saray ve büyük park Rusya kraliyet ailesi tarafından inşa edilmiştir ve bu parkta Borjomi madensuları-kaplıcaları mevcuttur. İşte bu sular mucize yaratıp Stalin'i iyileştirdi.

Borjomi taa 19. yüzyılın kırkılı yıllarından itibaren şifa ve sağlık amaçlı kullanılmaya başlandı. Kafkasya'daki Çar yardımcısının kızının hastalığına Borjomi şifalı suları inanılmaz etki gösterdikten sonra tüm Rusya aristokrasisi ve sosyetes, kraliyet ailesi sürekli Borjomi madensuyunu içer oldu. Kraliyet davetlerinde Fransız ve Alman madensularının yanında Borjomi, sürekli ve sağıgın bir yer almıştı. Bundan dolayı da tüm Rusya ve Avrupa Borjomi'ye büyük ilgi gösterdi.

19. yüzyılın ellili yıllarında Rusya kraliyet ailesinden Mihail Romanov başkanlığında Borjomi basit şekilde şişelenmeye başlanmıştı bile. 19. yüzyılın sonlarında ise ilk cam şişe fabrikaları üretime geçti ve böylece Borjomi hem sanayi hem de tıbbi amaçlı popüler içecek haline geldi.

Sovyet dönemine gelince, Stalin'in Gürcü olduğundan dolayı o ister istemez Borjomi'ye öncelik verdi ve Kremlin davetlerinde de, tüm uluslararası kongrelerde de özellikle Borjomi ve Gürcü şarabı eksik olmuyordu. İlginçtir ama bu gelenek bugün de devam etmektedir. Hatta İkinci Dünya Savaşı sırasında Tahran ve Yalta toplantılarında da tek gözbebeği içecek yine Borjomi idi.

Borjomi madensuyu; mide-bağırsak hastalıkları, karaciğer hastalıkları ve idrar yolları hastalıkları için eşsiz ve kesin tedavi yoludur. Borjomi sularında mide ve bağırsak yıkandıktan sonra hasta inanılmaz hafiflik ve ferahlık hisseder, sindirim sistemi hissedilir derecede iyileşir ve bu etki bir seneye kadar devam eder.

Borjomi sularının kaplıcaları da mükemmel bir tedavi çeşidi olup, özellikle romatizma hastalarına şifa dağıtmaktadır. Ayrıca kalp ve damar hastalıklarına ve kadın hastalıklarına da iyi gelmektedir. Bundan dolayı Borjomi'nin sadece şişe olarak değil, kas ve göğüs hastaneleri ve kuruluşları için onun şişe dışında vagon sarnıçlarla ulaştırılması da dikkate alınmalıdır.

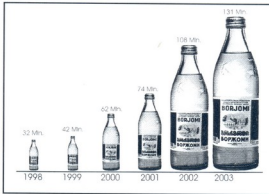
Bahsettiğimiz gibi Borjomi madensuyu ilk önce tedavi amaçlı bir içecektir ve mide, bağırsak, karaciğer hastalıklarına birebirdir, ayrıca Borjomi'nin farkı onun çok hoş bir tada sahip olmasıdır. İnanılmaz hoş ve hafif tadından dolayı bu içecek 20. yüzyıl boyunca tüm Sovyet Cumhuriyetlerinde ve Doğu Avrupa'da en çok satılan ve en çok içilen madensuyu unvanına sahip olmuştur. Bilindiği gibi bu bölge-

lerde çok sayıda Slav ve Türk-Moğol kökenli milletler yaşamaktadır. Slavlar yüksek miktarda alkol kullanırlar, Türk-Moğollar ise koyun-kuzu eti bolca yerler, ki bu ikisi de mideyi tahriş eden unsurlardır. İşte bundan dolayı bu bölge halkları Borjomi içmeye öncelik verip sağlıklarını koruyorlardı.

İlginçtir, Gürcü masallarında ve mitolojisinde "Ölümsüzlük Suyu"ndan çok bahsedilir, bu su "Dokuz Pınar" da imiş, bu yer ise Borjomi bölgesindeki Bakuriani Köyü yakınlarındadır ve görüldüğü gibi Borjomi sularının kaynağıdır.

Tabii ki, Orta Çağ'da böyle şifalı sulara ilgi daha azdı, ancak 19. yüzyıldan beri, yani Borjomi, Rusya kraliyet ailesinin içtiği madensuyu haline gelince ve

Borjomi bölgesi de Rusya sosyetesinin ve kraliyet ailesinin yazlık oturma yerine haline gelince,

Borjomi suları tıbbi amaçla da kullanılmaya başlandı. Onun şifalı yüzü de keşfedildi. O zamanlarda bile uluslararası piyasada saygın yeri almış oldu.

Sovyet döneminde ise Borjomi üretimi birinci derecede önem kazandı ve hükümetler onun gelişimi ve büyümesi için elinden gelen her çabayı gösterdiler. Çünkü bu madensuyu üç yüz milyon kişi tarafından beğeni ve zevkle içiliyordu. Yirminci yüzyılın seksenli yıllarında ise Borjomi günlük iki milyon adet üretiliyordu ve buna rağmen bu sayı gelen talep için çok yetersizdi.

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Gürcüstan'a; güçlü ve iyi niyetli bir komşuya, Türkiye'ye doğru giden yollar açıldı. Bu yollar sadece insanların geçiş yolu değil aynı zamanda da her iki taraf için faydalı ve gerekli alışveriş yolu da oldu. Son on yılda Türkiye'den Gürcüstan'a sayısız gerekli madde ve ürün girmiş oldu, Gürcüstan tarafından bazı ürünler Tür-

kiye'ye getirildi, fakat, bu çok yetersiz kaldı. İki ülke arasındaki ilişkilerde Borjomi madensuyunun Türkiye'ye getirilmesi de faydalı ve kapsamlı bir adım olacaktır.

Bu günlerde Gürcüstan'da Borjomi madensuyu üretimi GG&M W.Co. NV adlı şirket tarafından gerçekleştirilmektedir. Bu şirket 1997'de Borjomi şişeleme işinde tek yetkili şirket olma hakkını elde etti ve bu şirket tarafından üretilen Borjomi madensularının Avrupa standartlarına uygunluğu ve yeterliliği onaylandı. Bu şirket tarafından üretilmiş ve satılmış ürün sayısı her yıl artmaktadır ve sadece 2004 yılında 154 milyon şişedir. Üretimin %70'i Rusya Federasyonu'nda satılmaktadır, kalamı ise Ukrayna, Azerbaycan, ABD, Kazakistan ve diğer ülkelere gönderilmektedir. 2004 yılı Eylül ayında Kore'ye Borjomi madensuyunun ilk partisi gönderildi.

Kurulduğundan beri GG&M W. Co. NV şirketi tüketicilere 'Borjomi Klasik', 'Borjomi Hafif (Light)', 'Borjomi Kaplıcaları' ve 'Bakuriani' adlarında çeşitli Borjomi madensularını sunmaktadır. Tadın Borjomi'yi ve onun günlük hayatımızın ayrılmaz parçası haline geldiğini memnuniyetle göreceksiniz.

Borjomi Madensuyunu perakende taleplerinizde 0212-233 56 82 - 231 79 28 numaralı telefonlardan, toptan ve bayilik taleplerinizde ise 0212-659 75 06 numaralı telefondan temin edebilirsiniz.

Mihail ROMANOV

Uğur Tanyan

"BAZGİRET" ÇİÇEK BALI

Bağdat Caddesi No:54
Gebze - KOCAELİ 41400 TÜRKİYE
Tel: +90 262 644 80 08
Fax: +90 262 646 80 90
Gsm : +90 536 301 62 21
ugurtanyan@hotmail.com

Kemal ÇAVUŞ
Genel Müdür

KURTOĞLU

YEMEK SAN. TURİZM ve TIC. A.Ş.

Fab. : Paşa Ticaret Merkezi B. Blok
Kat:2 No: 95 Tel: (0212) 222 47 09
Büro : Paşa Ticaret Merkezi B. Blok
Kat:9 No:1356 Okmeydanı 80270 İST.
Tel/Fax : (0212) 222 47 09
Cell : (0212) 605 38 79

Gürcü Pazarı.Com [www.gurcupazari.com.]

Gürcü Kültürü ürünlerime artık çok kolay sahip olabilirsiniz.

* Gürcü Müziği: CD ve teyp kaseti formatlarında.

* Gürcü Filmleri: VCD ve video kaseti formatlarında.

Gürcü Edebiyatı: Kitap ve dergi olarak, neşirleriniz ürünleri seçkin fiyatlarla
posta adresine kasa zamanında ulaştırıyoruz.

Ayrıntılı bilgi için www.gurcupazari.com'a ziyaret etmeniz yeterlidir.
www.gurcupazari.com gurcupazari@hotmail.com

Gürcülerde Halk Dansları - 15

Oğuz MEDETOĞLU

(Geçen sayıdan devam)

Hareket 25

“SAHOHAVİ-Sürünerek yürüme”

Sürünerek düşmana yaklaşmayı canlandıran bu harekette dansçı; avuçlarını yere dayar, ellerini ve ayaklarını sırayla ve yavaşça hareket ettirerek gerçekleştirebilir.

Ölçü ile yapma zorunluluğu yoktur. (RESİM 24)

Hareket 26

“SAKAPAVİ-Kama ile kesme”

Ölçü 5/4 ya da 5/8

İki Ölçü

Poz. 1

Hazırlık: Ayaklar tabanda, eller yanda,

I. Ölçü:

(BİR-VE) Olduğun yerde kayarak yarı çömelme durumuna gelirken, sol eli kuşak hizasında sola, sağ eli kuşağın önüne baş parmak dokunacak biçimde yerleştir.

(İKİ), (ÜÇ-VE) Sağ ayağı geriye atarken, geriye doğru yaslanır duruma gel, vücudu az sağa çevir, sol el bir önceki sayıda olduğu gibi yerindeyken sağ eli önce ileriye sonra geriye yana getir.

II. Ölçü:

(BİR-VE) İki tabanla yere vururken, sağ eli az geriye al; sol eli de dirsekten bükerek alın hizasına kadar yumruk şeklinde kaldır. (İKİ) Vücudun ağırlığını sol ayağa vererek dizden düzeltirken; sağ ayağı dizden bükerek, tabanı sol ayak arkasına gelecek şekilde kaldır. Sol el önceki durumda kalırken, sağ eli az yukarıya kaldırarak vücudu doğrult.

(ÜÇ-VE) Hızlı bir biçimde sağ eli, kama savurur gibi yukarıdan omuz hizasında sola getirirken sol eli

de sallayarak yana geriye çek. Aynı anda sağ ayağı tam taban üzerine koy. (RESİM 25)

Hareket 27

“SAİERİŞO-Hücum”

'BİR - VE' 'İKİ - ÜÇ - VE' 'BİR - VE' 'İKİ' 'ÜÇ - VE'

Ölçü 5/4 ya da 5/8

İki Ölçü

Poz. 1

Hazırlık: Ayaklar tam tabanda eller yukarıda, yanda.

I. Ölçü:

“PARULA-Hareket 4”, tabanlar paralel tutularak, dizlerin durumunu bozmadan, grup halinde ileriye doğru yapılır.

II. Ölçü:

Sıra bozulmadan yine ileriye doğru “HTOM-GASMURA-Hareket 9” Yapılır. (BİR-VE) sayısında uzun bir atlama yapılırak. (RESİM 26)

(Biti)

Kabakdağı Köyü Tarihçesi

Hüseyin UYGUN

93 harbi olarak bilinen 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşında Osmanlı Devleti Batımı, Kobuleti (Çürüksu) ve Maçaheli bölgelerini kaybetti. Şimdi Acara olarak adlandırılan bu bölge Gürcüstan'da halkı Müslüman olan bir bölgeydi. Savaş sonrası yapılan Berlin Antlaşması'na göre bu bölgede yaşayan Müslüman Gürcüler isterlerse üç yıl içinde Osmanlı topraklarına göç edebileceklerdi. Bu süre daha sonra uzatılmıştır.

Kayıtlara göre yüz binlerce aile bu bölgelerden Osmanlı topraklarındaki çeşitli bölgelere göç etmiştir. Bir kaç bin hanefik bir gruba önderlik etmek için 2. Abdülhamit, Çürüksulu Ali Paşa'yı (Osmanlı paşasıdır) görevlendirmiştir. Bursa'ya gitmekte olan göç, yolculuk sırasındaki bazı zorluklar nedeniyle Ordu, Perşembe, Fatsa ve Ünye'ye yönelmiştir. İşte Kabakdağı'na yerleşen Gürcüler bu grubun içindedir.

Kabakdağı, Fatsa'daki yaklaşık 20 Gürcü köyünden nüfus ve yüzölçümü olarak en büyük olanlarındadır. Sahile 12 kilometre uzaklıkta, yaklaşık 400 haneden oluşmaktadır. Karadeniz'e özgü dağınık yerleşim sistemi yüzünden; yerleşim bir uçtan bir uca 5 kilometrelilik bir alana yayılmıştır. Geçim kaynağı tarıma dayalı olup neredeyse tek ürün olan fındıklık yapılmaktadır. Kışın köyde onbeş yirmi hane kalır. Baharla birlikte Fatsa'ya ve büyük kentlere göçen halk geri dönerek köyü şenlendirir. Sürekli olarak büyük kentlerde yaşayan hiç bir Kabakdağ köyüne ilişkisini kesmez.

ZAVO-ZEGANİ

Kabakdağı adını araştırınca ilginç ve dramatik bir öyküyle karşılaşılır. Köyümüzde kabağa dayalı bir tarım faaliyeti olmadığınca göre bu ad nereden geliyor? Gürcüstan'dan gelecek bu köye yerleşen atalarımız çalı-çırpı, dikenlik ve ormanlık olan bu bölgeyi tarıma elverişli hale getirmek için büyük emekler harcamışlardır. Onun için buraya 'kabakdağ' demişler, zamanla bu ad Kabakdağı'na dönüşmüştür.

Kendilerine tarımsal alan yaratan atalarımız daha sonra Gürcü mimarisinin tipik örnekleri olan ahşap konutlarını da inşa etmişlerdir. Zamanla bu alanlar geçinmek için yetersiz kalınca, sahilden üç dört km uzaklıktaki Zavo'daki beylik arazilerini yarıcı olarak işlemeye başlamışlar, bir süre sonra da bu toprakları satın almışlardır. Bu arazilerin üzerinde de sevimli ve tipik Gürcü mimarisini sergilemişlerdir. Yazgılarında iki vatanlılık olan Kabakdağlılar bundan sonra iki köylü olmuşlardır.

O yıllarda sıtma yüzünden sahilde yazın yaşamak riskli olduğu için yazları Kabakdağı'nda, kışları Zavo'da (Konakbağı) yaşamaya başladılar. Artık hiç kimse Kabakdağı'na özgün adıyla değil Zegani (yukarı) demeye başladı. Eski yıllarda aşağı ve yukarı taşınmanın adı Zavo-Zegnoba olmuştur.

Kabakdağı'nda bir cami, bir sağlık ocağı, bir ilkökulu vardır. Nüfusun yüzde yüzü okur yazardır. Köyümüzden bir çok bilim adamı, asker, devlet adamı ve politikacı yetişmiştir. Örneğin: Prof Dr İsmet Dindar (Mikeladze), Prof Hasan Veyisi Güneş (Meshidze),

Prof Bilal Dindar (Mikeladze), Büyükelçi İlhan Saygılı, çağdaş Nasrettin Hocamız İsmail Hanıkaz, Fatsa eski Belediye Başkanı Fikri Sönmez (Golomanidze) bunlardan sadece birkaçıdır.

Kabakdağı'nda yaşayan Gürcülerin hepsi Çürüksu'dan (Kobuleti) göç etmişlerdir. Bu ailelerin Gürcüce soyadları (gvari) şöyledir:

GVARİLER

bejanidze, kakaladze, maharadze, eliadze, thilavşvili, kencişvili, gogiditze, nijeradze, golomanidze, okrobiridze, katamadze, moçgobilı, hahudavşvili, hanıgdadze, buişvili, mikeladze, bacedidze, hiraliadze, iavişvili, inaişvili, kiriseidze, tiryakışvili, kakuladze, çakveli, macaheli, artmeladze, morvanidze, maharaişvili, bidzişvili, halvaşi, cincaradze, meshidze, otiavşvili, bavudadze, sendaradze, bolkvadze, hutadze, saraladze (saralyoğlu), tsosyoişvili, kosiaşvili, lazişvili, ustaişvili, aphazoğlu, delismailoğlu, birkaç aile de çerkesler var

BİR ŞENLİK ÖYKÜSÜ

2004 Mayıs'ında bir kaç Kabakdağlı Gürcü kültürünü ve geleneklerini, göreneklerini yaşıtmak, köyümüzün insanlarını kaynaştırmak ve dayanışma kültürünü geliştirmek için neler yapılabilir sorusunu tartışmaya başladı. İki aya yakın süre tartışmalarla bir kültür şenliği fikri ortaya çıktı. Şenliğin amaçları ve içeriği uzun uzun tartışıldı, çok farklı siyasi kültüre ve geleceğe mensup kişilerce önemli bir sorun çıkmadan mutabakat sağlandı.

Şenliğin amaçları şöyle belirlendi:

1. Gürcüstan'dan gelen atalarımızın gelenek ve göreneklerini, yemeklerini, danslarını, düğünlerini, giyim kuşam, mimari ve benzerlerini yaşatmak, gelecek kuşaklara aktarmak, Anadolu kültür mozaiğinin zenginleşmesine katkıda bulunmak;

2. Nüfus artışı ve kentlere göç nedenleriyle birbirlerini tanımayan, sıkça görüşmeyen Kabakdağlıları tanıştırmak, görüştürmek;

3. Ekonomik olarak tek tarım ürününe bağlı olan köyümüzde turizm faaliyetlerini hayata geçirecek projelerin alt yapısını oluşturmak.

Şenliğin amaçları belirlendikten sonra, bu şenliği hayata geçirecek bir komite oluşturuldu. 20 den fazla kişi şenlik komitesinde aktif olarak görev aldı. Görev dağılımına göre çalışmalarını sürdüren komitede ilk olmanın dezavantajlarına rağmen önemli bir aksaklık olmamıştır. Bu yirmi kişinin dışında da bütün köy halkı şenliğe önemli katkılar sunmuşlardır. Kadınların evlerde yaptıkları özgün Gürcü yemekleri ve içten çabaları herkesçe büyük bir takdir toplamıştır.

Şenliğin giderleri köy halkının mütevazı bağışlarıyla ve Kabakdağlı işadamlarının destekleriyle, hiçbir sorun yaşanmadan rahatlıkla karşılanmıştır.

Şenlik gerek içeriği, gerekse katılım ve sonuçları itibariyle amacına ulaşmış, katılanları da bizleri de son derece mutlu etmiştir.

Yazarların Gürcüstan Anıları

Mustafa YAKUT
mustafa_yakut@yahoo.com

15 Mayıs 2004 Cumartesi günü, Beyoğlu-Oyunular Tiyatrosu'nda, *Çveneburi Kültürel Dergi* tarafından Çveneburi Etkinlikleri kapsamında *Demirtaş Ceyhan, Sami Karaören, Hayati Aslyazıcı ve Tuncer Cücenoglu*'nun konuşmacı olarak katıldığı, "Yazarların Gürcüstan Anıları, Gürcü Kültürü Üzerine Düşünceleri" konulu bir toplantı düzenlendi. Toplantıya katılan yazarlar anılarını anlattılar. *Refik Erduran* da bir mesaj gönderdi.

SAMİ KARAÖREN

Önceleri yazı işleri müdürü, daha sonra makaleler redaktörü olarak yaklaşık kırk yıldır Cumhuriyet Gazetesi'nde bulunan Sami Karaören, gazetede seyrek yazmasına karşın 1989'da Gürcüstan gezisi dönüşü anılarını, hemen iki başlıklı (*1-Sarp Kapısı Dostluğa Açılır, 2-Bilim ve Sanatın*

Merkezi Tbilisi) altında yayınladı. Türkolog Profesör Otar Gigineşvili tarafından organize edilen, Gürcüstan Gazeteciler Birliği'nin çağrılısı olarak gittikleri geziye eşi Mehçure Karaören, Nodar Dumbadze'nin çevirmeni olarak davet edilmişti. Mehçure Karaören 1968'de N. Dumbadze'nin *Güneşi Görüyorum* adlı eserini Almanca'dan çevirmiş ve E Yayınları'na basılan bu kitap Türkiye'de Gürcü edebiyatının en önemli ilk örneklerinden biri olmuştuk. Mehçure Hanım daha sonra Gürcüce'den çeviren Dumbadze'nin diğer eserlerinin Türkçesi üzerinde de çalıştı ve son düzeltmeleri yapıp yayına hazır hale getirdi. Bunlardan *Sonsuzluk Yasası ve Kukaraça* 1990'da basıldı. *Ben, Ninem, İliko ve İlarion, Güneşli Gece ve Beyaz Bayraklar* ise yayınlanmayı bekliyor.

Yazarlar konuşma öncesi

S. Karaören konuşmasında özette, unutamadıkları bir gezi olduğundan Gürcülerin konukseverliğinden, kendilerine ev sahipliği yapan O. Gigineşvili'nin Türkiye, Yakınçağ Türkiye Tarihi ve Atatürk hakkındaki derin bilgisine, Türkoloji'nin Gürcüstan'daki seviyesine hayran kaldığından söz etti.

Gürcüstan'da Türk dili ve tarihinin, Türk edebiyatının Türkiye'den çok daha ciddi bir tutum içinde okutulduğunu, bizim Osmanlı arşivimiz henüz tamamlanmamış durumda iken, orada Bilimler Akademisi'nde arşiv çalışmasının sonuçlanıp bitmiş ve Osmanlı arazi defterlerinin (Defter-i Mufassal Vilayet-i Gürcüstan) yayınlanmış olduğunu gördüğünü belirten S. Karaören, Gürcüce'de Türk edebiyatı için de; Gürcüstan'da, Nazım Hikmet'ten sonra en çok tanınan yazarların başında Aziz Nesin, Yaşar Kemal, Fakir Baykurt, Sabahattin Ali, Haldun Taner gibi isimlerin geldiğini söyledi. O dönemde bizim tutucu çevrelerin liselerin edebiyat kitaplarına almadığı yazar ve şairlerin Gürcüstan'da okutulduğunu sözlerine ekleyen S. Karaören, dönüşte o yazarların listesini yayınladığı zaman, Türkiye'deki yazarların çok ilgilendiğini "Demek ki biz kendi ülkemizde okul kitaplarında yokuz ama konuşmuş Gürcüstan'ın okul kitaplarında varız" diyerek çok sevindiklerini ifade etti.

Tbilisi'de Yazarlar Birliği'nin düzenlediği programlardan çok hoşnut kaldıklarını, N. Dumbadze'nin müze evinde, evin yöneticisi, Dumbadze'nin eşi Nanuli Hanım'ın sıcak ilgisini, yazarların birçok dile çevrilmiş yapıtlarının, aldığı ödüllerin, fotoğrafların v.s. çok güzel biçimde sergilenişini anlatan S. Karaören, halkın bir yazara olan bağlılığının böyle bir örneğini görenin insana mutluluk verdiğini söyledi. Gürcüstan'da kendisini en çok mutlu eden şeylerden biri, her caddenin bir Gürcü yazarının adı ile anılması, her yerin Gürcü sanatçıların heykelleri ile süslenmesi idi.

"Gürcüler tarihsel olarak çok şansız bir geçitte bulunuyorlar. Tarihsel olarak çeşitli istilalara uğramışlar, buna karşın kendi ulusal karakterleri-

ni korumuşlar. Gürcüstan birçok istila görmüş ama Gürcüler (Gürcü ruhu) tutsak olmamış.

Gürcülerin, sanatın bütün dallarına karşı, edebiyata ve şiire karşı müthiş bir yakınlığı var. Gürcü sinema ve tiyatrosunun dünyada yeri var, özellikle sahneye koyuşta.” diyen S. Karaören, Çveneburi dergisinin kurucusu Ahmet Özkan’la kurduğu dostluktan, onun Gürcüstan kitabının öneminden, 1968’de basılan bu kitabın o dönem için çok aydınlatıcı olduğundan ve birçok dostuna tavsiye ettiğinden, piyasada bulunmayan bu kitabın yeni baskısının yapılmasının gerekliliğinden sözetti. Oğlu İberya’nın burada olmasından memnun olduğunu, bir dönem Cumhuriyet’te çalışmasını sağladığı kızı Tamar’dan epeydir haber alamadığını ifade eden S. Karaören, böyle değerli bir kişinin 1980’de öldürülmesinden duyduğu üzüntünün büyüklüğünü, Gürcü kültür camiasında yarattığı boşluğun önemini ve onun anısının daima yaşatılması gerektiğini söyleyerek sözlerini bitirdi.

REFİK ERDURAN

Toplantıya konuşmacı olarak çağrılan, ancak İstanbul dışında olduğu için katılmayan Refik Erduran’ın mesajı kısaca şöyle:

“Gürcüstan dostu dostlarına merhaba!

Yazık ki Gürcü kültürü uzmanı değilim onun için, kendi kültür alanımızdaki duruma da ışık tutabilecekime inandığım iki anımı sizlere aktarmakla yetineceğim.

Sovyetler’ın dağılmasından önce UNESCO-ITI Genel Merkezi’nin Tbilisi’de düzenlediği bir uluslararası toplantıya katılmışım. Delegasyon başkanları arasında Kuzey ve Güney Amerika’nın, Rusya’nın, Asya’nın dünyaca ünlü tiyatro yazarları, icracıları, yöneticileri, eleştirmenleri vardı.

Ev sahiplerimizin bize izlettirdiği temsillerden biri de Gürcü yönetmen Robert Sturua’nın hazırlamakta olduğu “Kral Lear” trajedyasının ilk yarısıydı.

O oyun, şiir gücünün yanı sıra, Sheakspear’ın en anlaşılmas ve inanılmaz bulduğum yapıtıdır. Durup dururken dürüstlüğü ve sevecenliği besbelli kızını dışlayıp, krallığını iki melun kızına armağan eden, sonra dımdızlak kalınca dağ başlarında göğsünü bağrını poyraza açıp, saçını başını yolan Lear nasıl adamdır? Bu zırva ne anlama gelmektedir? Akıl erdiremezdim bir türlü.

Kafamdaki bilmeceyi Sturua’nın rejisi çözdü. Gürcü yönetmen yaşlı kralı sevecenlik düşmanı bir manyak despot gibi işlemişti. Karakter böyle çizil-

ince herşey yerine oturuyordu.

Temsilin tartışıldığı bir toplantıda görüşümü bütün katılımcılarla paylaştım. Hepsi aşağı yukarı aynı düşüncedydiler zaten. O günden sonra oyunu değerlendiren hep Sturua’nın yorumunu hesaba katacaklarını söylediler. Ve izleyebildiğim kadarıyla öyle yaptılar.

Türkiye’ye dönünce izlenimlerini bizim tiyatro alanımızın çeşitli kesimlerinde ünlenmiş kişilere de aktardım. Hiçbirinin Kral Lear anlayışında zerrece değişiklik olduğunu görmedim.

R. Sturua ülkemize de geldi. Dünyaca değerlendirilmekte olan bu büyük yorumcunun katkılarında Türk tiyatrosunda yeni bir atılım başlatmak için yararlanabiliriz. Vaktiyle Carl Ebert örneğinde görüldüğü gibi, Sturua’nın ülkemizde uzun süre çalışması, öğretmesi, günümüzün olgunlaşan koşullarında sahne sanatlarımızın yurtdışına açılışına yardım etmesi sağlanabilir.

Hiçbiri yapılmadı. Ne sanat çevrelerimiz, ne yöneticilerimiz ne de medyamız ilgi gösterdi. Sessiz sedasız bir oyun sahneye gitti Sturua. Ondan başka ülkeler yararlanıldılar. Kanımca kaçırılmış önemli bir fırsattır.

İkinci anım bir başka değerli Gürcü yönetmene ilgili. Birkaç yıl önce İstanbul Devlet Tiyatrosu’na sahnelenen “Yemenimin Uçları” isimli, müzik ağırlıklı oyunum için yönetmen aranırken Aleksandre Kantaria adı gündeme geldi. Gürcüstan’da ulusal kişiliğe sıkı sıkı bağlı kalarak rejilerinde yerel müzikten ustaca yararlanmış olan bu genç yönetmen Devlet Tiyatroları Genel Müdürlüğü’nce davet edildi. Çok çarpıcı bir sahneleme gerçekleştirdi. O sayede Mehlika Balkan en başarılı kadın oyuncu kategorisiyle ödül aldı. Uluslararası Brest Festivali’ne katılan toplulukların önüne geçerek büyük ödülü kazandı.

Kısaca demek istediğim; Dost Gürcüstan’ın sanat birikiminden yararlanmaya bakalım. Bunu yaparken onun kendi kişiliğine gösterdiği saygıdan ders alalım. Ve kendi kültür alanlarımızdaki kompleks, değerbilmezlik, umursamazlık ayıplarına artık son vermeye çalışalım lütfen”.

HAYATİ ASILYAZICI

Gürcüstan’a ilk giden yazarlardan biri olan H. Asilyazıcı ilk seyahatini 1967’de gerçekleştirdi. Kendisi de Gürcü (Megrel-Laz) kökenli olan yazarın daha sonra birçok kez gittiği Gürcüstan anıları daha çok Gürcü tiyatrosu ve Robert Sturua ağırlıklı. Konuşması kısaca şöyle:

R. Sturua Kral Lear'dan sonra Kafkas Tebeşir Dairesi'ni de getirdi. Bazı uzmanlar Brecht'den daha iyi sahneye koyduğunu söyledi. Tabii Ortodoks Brechtçiler buna biraz tepki gösterdiler. Basın toplantısında bu gündeme geldiğinde R. Sturua mütevazı bir şekilde "Bu Kafkas Tebeşir Dairesi'ndeki Kafkas masalı unutmayın ki bizim masalı-mızdır. Onu bizim daha iyi bilmemiz doğal değil mi?" diyerek cevapladı.

1967'den sonra 1987'ye kadar birçok defalar Sovyetler ve Gürcüstan gezilerim yine daha çok sahne sanatları ağırlıklı oldu. En son 2001'de gittim.

1987'de Gürcüstan'ın ulusal önderi İlia Çavçavadze'nin 150. doğum yıldönümü jubesine katıldım. Grupta Türkiye'den Tahnin Saraç, Fakir Baykurt, Aziz Çaltışlar da vardı.

Gürcü edebiyatı, Gürcü müziği, Gürcü tiyatrosu bir bütün gibidir ve bütün dünyada, her yerde saygın bir yeri vardır. Rusya'ya ilk gittiğimde bana "Gürcüstan bir tiyatro cumhuriyetidir" demişlerdi. Ama şimdi ekonomik problemleri, sıkıntıları var. Rustaveli Tiyatrosu yanmış. Tarihi bir yer. Onun onarılması, restorasyonu ne kadar sürer belirsiz. Şu anda R. Sturua'nın orada tiyatrosu yok".

DEMİRTAŞ CEYHUN

Demirtaş Ceyhun 1987'de Gürcüstan'a gitti. Dönüşte yazdığı *Bütün Dünyadan Özur Diliyorum* kitabı 1988'de basıldı. Bu kitap, Tbilisi'de, Gürcüstan Yazarlar Birliği Başkanı Giorgi Tsitsişvili'nin tamadallığında Gürcü sofrasında *Bütün Gürcü Halkından Özur Diliyorum* diye başlayan ve gelişen konuşmaları içerirken Gürcüstan ve Gürcü

kültürü için önemli değerlendirmeleri kapsadığından Türkolog Lia Çlaidze tarafından özet çevirisi 28.11.1990 tarihli *Gürcüstan Edebiyatı (Literatürüli Sakartvelo) Gazetesi*'nde yayınlandı. Ve bu kitabından dolayı Demirtaş Ceyhun *Gürcüstan Ansiklopedisi*'ne alındı.

D. Ceyhun'un konuşması özetle şöyle:

"Ben içkiyi seven bir insanım. Moskova'ya gittiğimde çok iyi dostum Dağıstanlı ünlü şair Resul Hamzatov vardı. Mıhmandarım da Vera Fevanova idi. İçkili bir öğlen yemeğinden sonra Resul, Vera'ya döndü. "Vera, Demirtaş akşama ne yapıyor?" dedi. Vera da "Demirtaş akşama tiyatroya gidecek"

dedi. Öyle deyince Resul "Vah vah vah" dedi. Moskova'ya yeni gelen bir misafir eğer tiyatroya gidiyorsa onun haline "vah vah vah" derlermiş. "Demek ki kimsesi yokmuş". Resul, "Olur mu öyle şey. Demirtaş'ın bir sürü arkadaşları var, Demirtaş hiç tiyatroya gider mi?" dedi. Beni alıp bir restorana götürdüler, bir şeyler içmeye. Gidene sonra da gittiğim yerlerde hiç tiyatroya gitmedim. Onun için Hayati gibi size tiyatro anlatacak değilim. İçki sofralarımı anlatacağım.

Ben 1987 yılında ilk defa Tbilisi'ye gitmek fırsatını buldum. Tbilisi'ye gitmemi gerektiren iki neden vardı. Türkiye'de de iki kişiden bol miktarda Gürcüstan hikayesi dinlemiştim; biri ünlü Sovyet şairi Yevtuşenko idi, diğeri Aziz Nesin idi. Yevtuşenko o sıralar bir Gürcü kıızıyla beraberdi. Yirmi dört saat Gürcüstan anlatıyordu. 1985 yılında Türkiye'ye gelmişti. Burada İstanbul Kültür Fuarı'na çağırılmıştım ben. Onbeş gün beraber kalmıştık. O da içkiyi çok seviyordu. Her akşam bir yerlerde sofrayı kuruyorduk ve o başlıyordu Gürcüstan, Gürcüstan diye anlatmaya başka bir şey anlatıyordu.

Aziz Nesin'den de birçok Gürcü hikayesi dinlemiştim. A. Nesin'e göre Nodar Dumbadze Türkiye'ye gelmiş. A. Nesin'in de bulunduğu bir yerde, N. Dumbadze'ye "Seni bir Türk yazarı ile tanıştıracaz" demişler. Dumbadze demiş ki; "Ben A. Nesin'den başka Türk yazarı ile tanışmam. Önce A. Nesin ile tanışırım sonra öteki Türk yazarlarıyla tanışırım."

Gürcüstan'da da bana birçok hikaye anlatılar. Onu da N. Dumbadze anlatmış orda. A. Nesin Gürcüstan'a gittiğinde "Seni bir Gürcü yazarla tanıştıracaz" demişler. O da "Ben ancak önce N. Dumbadze ile tanışırım, sonra diğer yazarlarla tanışırım." demiş.

Aziz Nesin çay hastasıydı, günde yirmi bardak çay içerdi. A. Nesin'in anlattığı bir diğer güzel hikaye de şöyle:

"Ben Tbilisi Havaalanı'na indiğimde iki yazar beni karşıladı. Beni aldılar. Uçaktan iner inmez çay istedim". "Çay kolay" dediler. Otele geldik. "Çay dedim. "Hele sen eşyalarımı bırak gel çay kolay" dediler. İndim, geldim. Masayı kurmuşlar, şarapları açmışlar sabah sabah. Ya, çay dedim. "Çay kolay sen hele hoşgelmişsin! Şerefle!" dediler. Şarapları doldurdular, başladık şarap içmeye. "Ya çay" diyorum. "Çay kolay hele birer şarap içelim, çıkalım yolda biraz yürüyelim." Çıktık. Giderken şöyle bir göl kıyısı gibi bir yere geldik. Orada da yine şaraplar açıldı. Devam ettik. Artık üç-dört gü-

nüm nasıl geçti bilmiyorum. O boynuzla hadi şerefe, hadi şerefe derken ben hiçbir şey hatırlamıyorum. Bir hatırlıyorum, havaalanında Tbilisi' den dönüyorum. Gazeteciler havaalanında sordular. "Nasıl buldun Gürcüstan'ı?" diye "Gürcüstan benim için kocaman nakışlı bir tavan" dedim. "Lık lık lık içip tavana bakmaktan başka yer göremedim."

1985 yılında Gorbaçov nükleer silahlarla ilgili bir moratoryum ilan etmişti. Tabii batı dünyasının bunlardan fazla haberi yoktu. Nükleer silah stoku öyle boyutlara gelmişti ki, artık dünya kaldıramayacaktı. Nükleer silahlar dünyayı yok edecekti. Artık nükleer silah yapımını durduruldu dedi Amerika'ya. Gorbaçov bunun için bir yıl moratoryum ilan etti, ABD' den ses seda yok. Altı ay daha uzattı, yine sonuç yok. ABD bu sırada yine nükleer denemelere devam etti. O bir buçuk yıl içindeki denemeler sırasında bilgisayar teknolojisi, dijital teknolojisinde büyük sıçramalar yaptığı için de Sovyetler Birliği' ne fark atmıştı. Zaten ekonomik sıkıntılar içerisinde olan, denemeleri de durdurmuş olan Sovyetler Birliği zor durumdaydı. Ne yapacağını bilemeyen Gorbaçov bütün dünyadan bin ikiyü küssür kişiyi, yazarlar, çizimler, aktörler vs. ünlüleri Sovyetler'e çağırdı. Moskova'da büyük toplantılar gerçekleşti. Kimler yoktu ki! Ünlü yazarlar, şairler, sanatçılar, modacılar, işuamaları. Dünyanın geleceğini nasıl kurtarırız? konusuydu gündemde. Unutulmaz anlar yaşadım. Mesela orada, Kremlin' de Gregory Peck ile beraber oturduk. Yevtuşenko'nun evinde Maria Schell ile içki içtim.

Moskova Forumu bittikten sonra, bana dediler ki: "Biz yazarları bir hafta daha ağırlamak istiyoruz. Seni de istersen Leningrad'a, istersen Tbilisi' ye göndereceğiz." ve Aziz Nesin'i hatırlayıp hemen Tbilisi dedim. Bir Japon, bir Kamboçyalı, bir Filipinli, bir Vietnamlı ve bir Fransız da Tbilisi demiş. Hep beraber Tbilisi' ye gittik. Biz karşıladılar. Tabii ki ben "çay" demedim. Ama deneme de gerek yoktu, şarabı vurdular. Başladık boynuzla içmeye.

O bir hafta inanılmaz güzellikte geçti. Size şunu söylemek isterim; ben Anadolulu değilim. Yani Anadoluluyum ama atalarım Türkmenden'dan gelmişler, Yörüğüm. Zaten kaşımın, gözümün, tipimden Yörük olduğum belli. Bilmiyorum siz atayurdunuzu gördünüz mü? Ben hem sizin atayurdunuza hem de kendi atayurduma gitme fırsatı buldum. O bakımdan karşılaştırarak söyleme imkanım var. Ben atayurduma bir daha dönme istemem, iyi ki buradayım. Onlar bir adım öteye gidememişler,

hala göçebeler, hala yörüklük devam ediyor. Aşkaba'ı gördüm. İki defa gittim Aşkaba' a. Kazakistan' a. Özbekistan' a, Azarbecyan' a ve Dağıstan' a da gittim. Oldukça inceleme, karşılaştırma imkanım oldu. Size dürüst bir tanık olarak söyleyeyim; atalarınız ve ata memleketiniz hala olağanüstü güzel ve olağanüstü yetenekli ve başarılı. Beni Gürcüstan' da çok şaşırtan yani bu kitabı yazmama neden olan bir toplantı olmuştu:

Ben, uzun süreden beri, 1980' li yıllardan beri "Biz kimiz?" sorusunun cevabını araştırmaya başlamıştım. Kenan Evren' in darbesinin yıllarından beri. O Kenan Evren' in bu ülkeye, halka yaptığı ihanetten ben de payımı aldım, epey mağdur oldum. Türkiye' yi en azelli yıl, yüz yıl geriye götürdü. Bütün ıcratıyla ülkeyi perişan etti, çağdaş laik cumhuriyeti hızla şeriatçı bir devlet yoluna soktu. Yani bugün şeriatçılar iktidara geliyorsa bunun altında K. Evren' in parmağı var. Yani ben 22-23 yıldır roman-hikaye yazmayı bir tarafa bıraktım. Bu "Biz kimiz?" sorusunun cevabını araştırdım. Hala bulamadım.

Bu Biz kimiz? Sorusu ilk defa Gürcüstan' da kafama dank etmişti. Niye dank etti? Bizi bir gün Tbilisi' den aldılar, yüksek bir tepenin üstünde kartal yuvası gibi bir yerdeki muhteşem, eski bir kiliseye götürdüler. '5. yüzyılda yapılan ilk Gürcü kiliselerinden, en büyük Ortodoks kiliselerinden, biz yaptık' dedi, bizi gezdiren ev sahibimiz. Ben şöyle bir baktım, kilisede ne mozaik var ne de fresk. Ortodoks kilisesi deyince gözümün önüne hemen Ayasofya. Kariye falan gelir. Bunun için ben de 'En eski ve büyük diyorsunuz, peki ama freskler ve mozaikler nerede?' diye sordum. O şöyle bir bana baktı, '5. yüzyılda mozaik, fresk yoktu.' dedi. Öyle deyince ben de durakladım. Var mıydı yok müydü, hangi yüzyılda başlamıştır, bilemedim. Şöyle bir kuşkuyla baktım. Yani Ayasofya' dan veya Kariye' den çok mu eski diye öyle bir bocalama geçirdim. O da kuşkulandı. Galiba 'Ben attım' diye düşündü, atığının farkına vardı. 'Canım, varmış ama barbarlar yıkmışlar.' dedi. Barbarlar deyince, ey-

biling değişmediği sürece, o toplum öyle sanayileşmeyle falan ilerleyemez. Ha, ne yapmış Büyük Petro? 1690'da Çar olmuş, 1715'lerde bizim Lale Devri döneminde ilk büyük reformunu yapmış. Nedir o reform? O tarihe kadar bütün Rus-Ortodoks kiliselerinde ibadet eski Yunanca, İncil eski Yunanca idi. Fransız Devrimi'ne kadar yeryüzündeki bütün eğitimler din kontrolünde idi. Eğitim tamamen dinsel ve devletlerin öyle halkı eğitmek diye bir görevi yoktu. B. Petro ilk kez kilisenin dilini değiştirip, İncil'i Rusça'ya çevirtip, ibadeti Rusça'ya çevirip artık dini ulusallaştırıp, ulusal bir din haline getirip, eğitimi de Rusça yapmaya başladığı için 18. yüzyıl başlarında başlayıp yüzyıl sonunda ve 19. yüzyılda Rusya'da çok büyük bir sıçrama, ilerleme gerçekleşmesi mümkün oldu.

Ne yazık ki biz ulusallaştıramadığımız için bir sıçrama yapamamışız. Gürcüler, bizden bir adım önde olarak dini de ilk ulusallaştıran kendi diline çeviren halklardan biri. O bakımdan Gürcülere hayranım.

Şiir ve edebiyattan bahsederek, Osmanlı'da, bizim edebiyatta şiir divan şiiridir. Ama 19. yüzyıl başına geldiğimiz zaman divan şiiri bitmiştir. Divan şiirinin yerine Osmanlı yeni bir şiir koyamamıştır. Ancak Tanzimat'tan sonra 1850-60'larında sonra Ziya Paşa, Namık Kemal gibi şairlerle şiir konulmaya çalışılmıştır. Ama bugünkü ölçülerle baktığımız zaman, N. Kemal'e, Z. Paşa'ya şair dememiz çok zordur aslında, ama o dönemin şairleridir, edebiyat tarihinde yerleri vardır. Hatta Tevfik Fikret'e baktığımız zaman şiirden çok nesir bulursunuz. Nitekim o yıllarda mensur şiir diye yeni bir kavram türetilmiştir. Yani şiirden kaçıp hikayenin içinde şiir, hikayemsi şiir, düz yazı şiir. Mustafa Kemal de onlardan birisidir. Mustafa Kemal'in Nutuk'u aslında bir mensur şiirdir. M. Kemal bir Tanzimat aydını olduğu için, N. Kemal'den, Z. Paşa'dan, T. Fikret'den çok etkilendiği için Nutuk'u yazarken değişik bir usulü, değişik bir dil kullanmıştır. Nutuk'taki dil 1927'lerin Anadolu'da konuşulan dili değildir, divan şiirinin dilidir. Bir anlamda Tanzimat edebiyatının dilidir. Farsça, Arapça ağırlıklıdır. Bunları niye anlatıyorum? O şiiri, divan şiirini kaybettiğimiz zaman yerine yeni bir şiir yakalamamız çok zor olabilir. Nitekim bu mensur şiir yerine Cumhuriyet döneminde yeniden şiir yakalayabilmek için Nazım Hikmet'lerin, Orhan Veli'lerin şiirine gelebilmek için bir dönem geçirilmiştir: Heceçiler dönemi. Halk şiiri ağırlık kazanmış, halk şiiriyle bir dönem geçirilmiştir.

Azerbaycan edebiyatına baktığımız zaman 1920'li 30'lu yıllarda Türk edebiyatının geçirdiği Heceçiler aşamasında kalmış bir şiir var karşımızda. Yeni bir şiir bulamıyorsunuz. Düzyazıda dayledir, romanda da. Ben onların romanlarını, romancılarını yakından tanıdım. Bizim edebiyatımızla kıyaslayarak söylüyorum. Bugünkü Türk edebiyatının, şiirinin, romanının, hikayesinin bulunduğu düzeye, Azeri romanının, şiirinin, hikayesinin bulunduğu düzeyi karşılaştırdığım zaman komik buluyorum. Ama aynı şeyi Gürcüler için söylemiyorum. Gürcü edebiyatının, romanının, şiirinin düzeyi ortada. Güçlü ve evrensel bir düzey yakalamış. Azerbaycan'da, Özbekistan'da, Kırgızistan'da, Kazakistan'da edebiyatın, şiirin, düzeyinin bu düzeyde kalmış olması anaillerinin olmasındandır".

TUNCER CÜCENOĞLU

Oyunları birçok dile çevrilmiş ve sahnelenmiş olan Tuncer Cücenoglu 2000 yılında Gürcüstan'a gitti. Batumi Drama Tiyatrosu'nda sahnelenen Matruşka adlı oyunu için Gürcüstan'a davet edilen T. Cücenoglu'nun konuşması kısaca şöyle:

"1980'li yıllarda dostum Hayati Aslyazyacı bana iki ülkenin tiyatrosunun çok önemli olduğunu söylemişti; biri Gürcüstan'dığı Polonya tiyatrosu. Ben bunlar üzerine biraz yoğunlaşmaya başladım, fakat Gürcü ve Polonya tiyatrosunu örnekleriyle görme şansım çok sonraları oldu. Gürcü tiyatrosunu ilk kez 1992 yılında İstanbul Tiyatro Festivali'ne gelen R. Sturua'nın Kral Lear uygulamasını izleyerek gördüm. Nitekim ilk defa Gürcü tiyatrosunu gördüğüm zaman müthiş dehşete kapıldım; oyunculuk mükemmel. Sahneye koyma, yorumlama, yıllar önce yazılmış bir teksti o günkü dünyanın içinde bulunduğu bir sistemin çöküşüyle örtüşerek deko-ruyla, kostümüyle, herşeyiyle çokertip bitirmesi, çok ilginç.

1996'da Gürcüstan'dan Türkolog Lia Çladze ile iki ünlü yazar Otar ve Tamaz Çiladze kardeşler İstanbul'a gelmişlerdi. Onlarla tanışma şansım oldu ve kurduğumuz diyalog daha sonra meyvalarını verdi.

Karadeniz'de kıyısı olan ülkelerin, yani Romanya, Bulgaristan, Azerbaycan, Ermenistan, Gürcüstan, Ukrayna ve Rusya'nın katıldığı programlarda ülkeler birer oyunlarını sergiliyorlar. Yakın zamanlara kadar bizim komşularımızla ilişkilerimizin yolunun hep kapatılmış olduğunu düşünürsek, bu festivaller güzel olaylar. Orada bir Gürcü topluluğu, Batumi'den gelen parmak tiyatrosu vardı. Ben onları izlediğim zaman doğrusu hayran kaldım. İnanılmaz bir şey, bu insanlar çok özgün, meselelere çok evrensel bakıyorlar ve çok farklı keyifli hikayeler anlatıyorlar. Tamamen parmaklarla yapılan bir tiyatro. O oyunun yönetmeni ve tiyatronun sahibi Beso ile tanıştım ve onlara İngilizce'ye çevirmiş oyunum Matruşka'nın kitabını verdim.

Bu arada Gürcüce ve Türkçe oyun çevirileri konusunda gelişmeler oldu. Hacer Özkan arkadaşımız birkaç Gürcü oyun yazarının oyunlarını Türkçe'ye çevirdi. Daha sonra bana güzel müjdeler geldi. Lia Hanım birkaç oyunumu Gürcüce'ye çevirmiş. Önce Helikopter çevrilip basılmış, arkasından da başka oyunlarım ve diğer arkadaşlarımızın oyunları. Fakat sürpriz Batumi'den geldi. 2000 yılı başlarında "Sizin Matruşka oyununuz Batumi Dram Tiyatrosu'nda sahnelenecek, sizi davet ediyoruz" diye haber geldi. Hemen apar topar kalktım. Önce Trabzon'a, oradan da Sarp'a. Sırdan beni aldılar. Beni inanılmaz bir sıcaklıkla karşıladılar. Çok hoş anılarım oldu.

Benim Matruşka oyunum hatırladığım kadariyle yedi, sekiz ülkede daha oynanmıştı. Fakat ilk defa olarak çok özgün bir şekilde, çok yaratıcı bir rejisi ile karşına çıktığı Batumi'de. Yani, bir evde geçen, değişik mekanlarda devam eden iki kişili, bir kadınlı bir erkekli bir yasak aşk hikayesinin kara mizahı. Birden bire bir boks ringine getirilmiş kadın ve erkek. Bir sirk şeyleri gibi giyinmişler, ortada tavandan aşağı bir telefon sallanmış. Telefon sürekli hareket halinde. Birbirleriyle telefon görüşmesi yapacakları zaman telefonu birbirlerine itiyorlar. Müthiş bir müzik ve sirk havası içinde belki yüz kişilik bir gösteri. Hayatımda hiç böyle bir re-

jiyle karşılaşmadım. Metne de hiçbir müdahale yok. Rejisörün ismi Merab. Vasat dedikleri bir rejisör. Dedim ki kendi kendime, vasat dedikleri rejisör böyleyse, diğerlerini düşünün.

Batumi yüzcaltmışbin nüfuslu bir kent. Yani bizim ortalamaya olarak Bakirköy'den çok küçük bir yer. Fakat operası var. En az üç tane tiyatrosu var; Dram Tiyatrosu ve dünya çapında Parmak Tiyatrosu. Sovyet dönemine biraz daha değişik bakmak lazım. Onbeş yıl geçti, tabi ki eleştirilecek yanlar var. Ama tümden tukaka edilecek bir şey de değil. Gürcüler gibi çok bağımsız, dimdik ayakta kalmayı başaran, dilini, kültürünü koruyan halklar bundan daha çok kazançlı çıktılar. Onu da inkar etmemek gerekiyor. O geniş yollar, parklar, heryerdeki heykeller vs. Sovyet sisteminin eseri. Sovyet sistemi oralarda bir şeyleri değiştirmiş. Sizin değiştiremediğinizin ülkelerde değiştirememiş fakat buralarda değiştirmiş, daha doğrusu Gürcüler kendilerine uygun olarak onu geliştirmişler. Gürcüler, müthiş kendine güvenli ve yurtsever insanlar. Gürcülerden gerçekten çok etkilendim. Bir sistem içinde olmakla beraber hiç böyle bağımsız kalmayı başarabilmiş bir halk. Kendi diline, kendi kültürüne sahip olması ile bunu başarabilmiş bir halk. Gürcüstan'a o sistemin de büyük katkısı var.

Fakat son zamanlarda özellikle bu Irak olayından sonra Gürcüstan'ın adı da çok şaşırtaacak bir şekilde geçmeye başladı. Bu bana göre üçüncü dünya savaşı, dünya yeniden paylaşılıyor. Gürcüstan gibi bağımsızlığına bu kadar düşkün, onurlu bir halkın böyle emperyalizmin mağası olma yoluna doğru girmesi beni çok rahatsız ediyor. Gürcüstan'ın Kafkasya'daki, Dünya'daki yeri çok önemli. Onun önemini bildikleri için emperyalistler tarafından kuşatıldı. Ama ben inanıyorum ki Gürcü halkı bu oyunları aşacak.

modi
ETİKET

www.modietiket.com
0212 486 13 39 pbx

Etiketinle etkile!...

HER DİLDE TERCÜME
ONLINE TERCÜME

Real TERCÜME

Halaskargazi Caddesi Simge Apt. 59/6 Harbiye-İSTANBUL
Tel: (0212) 231 79 28/233 62 82 Faks: (0212) 246 02 27
e-mail: realtercume@yahoo.co.uk

HER KONUDA TERCÜME
NOTER TASDIKLI TERCÜME

Gürcü Yazını - 6

A.G. BARAMİDZE - D.M. GAMAZARDAŞVİLİ

Ama, dünyanın kırılğanlığına karşı, Çavçavadze, yaşama ve aşka, çalışmaya ve harekete aşiktir. Besiki'nin zamanından beri, Gürcü gökçe yazınında, daha büyük coşkuyla, güzelliği ve aşkı söylemiş olan kimse yoktur. Aşk, kanaatine göre, herkesi kendine bağlayan, herşeye gücü yeten bir güçtür; ve bu, şaire göre, yine de doğaldır, çünkü duygunun düşünceden açık bir farkla daha üstün olduğunu düşünür.

Aleksandre Çavçavadze

Şairin kanaatince, aşk, kederi iyileştirebilir; sevdiğinin hem duygusal yüce gönüllüğü hem bedensel sevimliliğiyle büyülünür. A. Çavçavadze, Gürcü şiirinde, coşumcu aşk anlayışını kurmuştur.

A. Çavçavadze, ziyafetleri ve eğlenceleri söylemiştir, ama ağır içiciliği sert bir şekilde eleştirmiştir. Düşünüşe göre, yalnızca akılcı olan şeylerden doğru bir biçimde zevk alınabilir.

Çavçavadze, Rusça'dan Fransızca'dan ve Farça'dan çevirdiği çok sayıda ilginç yapıtla da, Gürcü şiirini zenginleştirmiştir. Gürcü okurunu, Puşkin'in, Lermontov'un, Cukovskiy'nin, Ogarev'in, La Fontaine'in, Voltaire'nin, Corneille'nin, Hugo'nun ve diğerlerinin bazı yapıtlarıyla tanıştırdı.

A. Çavçavadze'nin nazmı, belirgin bir şekilde ahenkliyken, yapıtlarında, orada burada bulunan eski sözler, kesin bir anlama ve duygusal yüke sahiptir.

Yapıtında A. Çavçavadze, Gürcü yazımının en iyi geleneklerini geliştirir; bir şair-coşumcu olarak, Gürcü halkının ağlatısının (trajedi) sözcülüğünü yaptı ve vatanseverlik yükü çok yönlü lirik şiirlerinde, çağının ilerlemeci düşüncelerini derinden anlayışına ve benimseyişine tanıklık eden önemli siyasal ve toplumsal sorunlar yükseltti. Bir şair ve düşünür olarak, tüm insanlığa ortak sorunların bir kavranışına Nikoloz Barataşvili gibi yetenekli Gürcü coşumlarının yolunu açmıştı.

Grigol Orbeliani (1804-1889), A. Çavçavadze gibi, soydan feodal bir beyin oğluydu.

Yaşamı ve yapıtı, son yüzyılda Gürcüstan'ın toplumsal yaşamına geçişmiş o çelişkileri canlı olarak yansıttı. Daha sonra Rus ordusunda piyade generalinin safına yükselecek G. Orbeliani, 1832 tasarısında yer almıştı. Şiirsel ilgisini, A. Çavçavadze'den bile daha fazla olarak, ülkesinin şanlı geçmişine odaklandı ve yüksek sanat değerinde yapıtlarında, sözlerini alıntılanmak gerekirse, II. Erekle ile birlikte mezara girmiş olan İberia'nın daha önceki ihtişamına övgüler düzdü. Ölüm gününe kadar, şair, eski Gürcüstan'a tapındı, düşünü gerçekleştirecek bir kahramanı düşledi.

G. Orbeliani'nin vatansever sözü, özgür ve bağımsız bir Gürcüstan'ın yeniden oluşması için dövüşen bir dövüşçü-şairin yürekten itirafıdır. Bir insanın en ulu amacı, O'na göre, Anavatan'a hizmet demektir.

Şairin kederi, ülkesinin özgürlüğünün yitirilmesine üzüldürken, kendi ülkesinin ve halkının geçmişteki onurunu ve şanını hatırlayınca iki kat artar ("Duran Ekmek").

G. Orbeliani, yaşamın hazlarını reddeden bir coşumcu değildir. Tersine, ulusal ağlatının neden olduğu keskin esef, yaşam aşkı arkatasarına karşı tamamıyla daha gözüpek bir avuntu olarak çıkar. Şair, şafağın gelişine, yaşamı ve şarkıyı uyandırması dolayısıyla, bir çocuk gibi sevinir; Doğa'nın güzelliklerinden gözlerini alamaz ve O'na bir sevgiliymiş gibi hayrandır.

Güçlü ve özgencilik aşk, G. Orbeliani'yi kendinden geçirir. Yaşamın kederleri ve hazları, O'nun için, sanki eşit ölçüde değerlidir, çünkü şair, onları, insanın ruhsal yükselişinin bir kaynağı olarak görür.

Çeviren: Ulaş Başar Gezgin

Düzeltilme: Önceki sayılarda "Georgian Literature-Tbilisi University Press" adlı İngilizce yapıttan yazıyı çeviren Ulaş Başar Gezgin'in ismi yanlışlıkla yazarı olarak çıkmıştır. Düzeltir ve özür dileriz.

Grigol Orbeliani

Տիր:

Soso Kakubava

Soso KAKUBAVA

Ay bilir yalnızlığımı, odur şahidim,
Çiçek olup dökülüyör gözyaşları şeftalinin.
O yaram, o buz gibi hayır deyişin
Hala ağırıyor tatlım, şimdî çok daha derin.

Süzülüp giden Martla güneş de gitsin bari,
Şu ilkbahara 'hayır' denmese bile meğەر,
O günlerin, o duyguların tutkulu rüzgarı
Yüzlerce tornado, yüzlerce tsunami eder.

Ne olabilir ki yarının bana tesellisi,
Geçti artık zamanı tüm seçeneklerin,
Sonsuza dek döner zaman dönencesi,
Dizini gerçekleştirmemiş hayallerin.

Dağların rengini siliverdi ay,
Yıldızları kayıyor gökyüzünden Nisan'ın,
O hayır deyişin, o buz gibi yaram
Darbesi gibi ağırıyor onbinlerce hançerin.

Galaktion günleri kutlanyor,
'Köprüden serpilən menekşe rengi karla'
Doluyuz, dışarıda ağačlar titreşiyor
Ve günler akıyor gem vurulmuş arzularla.

Başbaşa kalırız bu sonbaharda:
Ben, yaprak dökümü ve ağıtlar.
Kimi kaderiydi peki senden sonra
Söyle, aşka böylesine dayanmalar.

Kimi beklüyordu sınırsız gökyüzü söyle,
Beklenmedik günbatımı kimilerinin.
Ne demektî ya da eyersiz koşmak böyle
Ruhun ezeli arzularınca doludizgin.

Bir şey söylemek ister sanki ağačlar,
Bu suskunluk da çok yaraşiyor,
Renklere kurban oluyor renkler
Ve günler arzularını gemleyerek uçuyor.

Galaktion günleri kutlamıyor...

Mayıs'a ağıhyor aylardan Teşrinisani
Çınarın dibinde hişirtısı kurumuş yaprakların,
Yapayalnızım bağların sessizliği misali,
Artık üstüne karlar yağmış bağların.

Çeviren: Hasan ÇELİK

მარტოობა ჩემი ფის მთავარემ
აგამს ცრემლი ყვეფილებად სევთვა,
ის იარა, ის უარი ცივი
ახლაც, კარგო, ძველებურად მტკივია.

მარტს გარდასულს მზეც თან გაპყვევს, ბარე
ამ ვაზაფხულს თუშე არ ეთქმის – 'არა'
იმ დღეების, იმ გრძინობების ქარი
ას გორნადლო, ას უნამბად ქმარი.

მე რა მითხრას სანუგეშო ხვალემ,
არჩუენის ჩაველილია ხანა,
იგრიალეს უსასრულოდ გამი,
აუხდენელ ოცნებათა გამმა.

მითვის ფერი დაუკარგა მთავარემ,
აპრილის ცას ვარსკვლავები ცევაბ,
ის უარი, ის იარა ცივი
ათი ათას ნახანჯლურად მტკივია.

გალაქტიონის იხდიან დღეებს,
'ისფერ თოვლის ხიდიდან ფენით'
საესე ვართ, გარეთ აერეოლებს ხეებს
და დღენი რბიან სურვილთა თმენით.

ამ შემოდგომას დაგრძობით ურთად:
მე, რეჟივები და ფოთოლყვენა.
მენს მუშდღე აბა ვის ვრგო ბედად,
თქვი, სიყვარულის ასე მოთმენა.

ოქვი, ვის ელოდა ცა უნაპირო,
ვის – უცაბელი შემოღამება,
ან რას ნიშნებად უნაბირო
ქროლვა, რომელმეი სულს სულ ენება.

თითოს რადაცის თქმა უნდათ ხეებს,
ეს გარინდებაც საოყრად მუნით,
ენაცვლებიან ფერები ფერებს
და დღენი რბიან სურვილთა თმენით.

გალაქტიონის სხლიან დღეებს...

გიორგობის თვე – ჭადრებთან მამის
გირის ტაკუნეი გამხმარ ფოთოლთა,
მარტო ვარ, როგორც სიმუშე ბალის,
ბალის, რომელმეი უკვე მოთოვია.

Kasım 2004 ayında genç yaşında vefat eden şairin
anısına.

Fahrettin Çiloğlu'nun Kitapları

Mustafa YAKUT

Geçtiğimiz aylarda ikisi çeviri olmak üzere beş kitabı eş zamanlı olarak yayımlanan Fahrettin Çiloğlu'nu şimdiye kadar daha çok Gürcü kültürü ile ilgili yazı ve kitaplarıyla tanıyorduk. *Beni Bırak Uzaklara*, *Nisan Şiirleri ve Aşksız Mutluluk Yoktur*'un yayımlanmasının durumu değiştirdiği söylenebilir; artık Türk yazınında bir yazar olarak da var F. Çiloğlu, hem de üç farklı alanda...

F. Çiloğlu, 1955 yılında Ünye'de doğdu. İstanbul'da gazetecilik öğrenimini tamamladıktan sonra, uzun yıllar çeşitli ansiklopedilerde yazar, redaktör ve yazı kurulu üyesi olarak çalıştı. *Ana Britannica Ansiklopedisi*'nin ve *Portreler* dergisinin yayın kurulu üyeliğinde bulundu. Pek çok gazete ve dergide yazıları yayımlandı. *Çveneburi* ve *Mamuli* dergilerinin, bazı kitapların editörlüğünü yaptı. F. Çiloğlu'nun son kitaplarının tanıtımını sona bırakarak önce, Türkçe literatürdeki Gürcü kültürü açısından daha önce yazmış olduğu önemli kitaplarını ele alalım:

F. Çiloğlu'nun *Dilden Dine, Edebiyattan Sanata Gürcülerin Tarihi* adlı kitabı 1993'te Ant Yayınları'ndan çıktı. F. Çiloğlu'nun bu kitabı alanındaki yayınların da ilklerinden. 1968'deki Ahmet Özkân'ın sansasyonlar yaratan *Gürcüstan* kitabından sonra bu konuda Türkçe'de yayımlanan ilk yapıt olan *Gürcülerin Tarihi*, Gürcülerin tarihi, kimliği, dili, dini, edebiyatı, sanatı ve Türkiye Gürcüleri ile ilgili verdiği kısa ve nesnel bilgilerle önemli bir boşluğu dolduruyor. Özellikle "Türkiye Gürcüleri" ile ilgili bölümde, Türkiye'deki Gürcülerin 1578'lerden itibaren başlayan kısa tarihi, göç olayı (1877-78), yaşam, kültür, gelenekler ve Türkçe'den Gürcüce'ye kazandırılan yapıtların bibliyografyası, etnik kimlik, nüfus dağılımı ve Türkiye'deki Gürcü köylerinin listesi gibi daha önceki kaynaklarda bulunmayan bilgiler yer alıyor.

F. Çiloğlu'nun ikinci kitabı ise Rüya Özkalkan ile birlikte hazırlayıp 1995'te İmedi Yayınları'ndan yayımladığı *Gürcüce Okuma-Yazma Kitabı: Deda Ena (Ana Dil)*. *Gürcü* alfabesiyle öğrenim için önce *Çveneburi* dergisinde tefrika edilen ve sonra kitaplaştırılan *Deda Ena*'da alanında Türkiye'de yayımlanan ilk kitap. Gürcü eğitimci İakob Gogebaşvili'nin *Deda Ena*'sını temel alıyor. Türkçe bilenlere Gürcüce okuma-yazmayı öğretmeyi amaçladığı için diğer

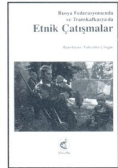
Deda Ena'lardan farklı yanları var. Rahmetli Prof. Otar Giginçevili'nin "Anavatanından uzakta yaşayan Gürcülerle en son bağımız Deda Ena (Ana Dil)'dir" sözü anımsanırsa bu kitabın değeri daha iyi anlaşılabilir. F. Çiloğlu'nun daha da geliştirilmiş olarak hazırlanmış olduğu yeni *Deda Ena*'nın ise yakında yayınlanması sözkonusu.

F. Çiloğlu'nun hazırladığı bir diğer kitap, **Rusya Federasyonu'nda ve Transkafkasya'da Etnik Çatışmalar**, 1998'de Sinatle Yayınları'nca yayımlandı. Harvard Üniversitesi,

Jon F. Kennedy Kamu Yönetimi Okulu, Demokratik Kurumları Güçlendirme Projesi kapsamında yapılan *Report on Ethnic Conflict in the Russian Federation and Transcaucasia* adlı araştırma temel alınarak hazırlanan kitabın birinci bölümünde, Rusya Federasyonu'nda yer alan Tataristan, Çeçenya, Dağıstan gibi özerk cumhuriyetlerin ve özerk bölgelerin merkezi yönetime karşı mücadeleleri, öte yandan bu özerk oluşumların kendi içindeki ve aralarındaki anlaşmazlıklardan kaynaklanan çatışmalar ele alınmaktadır. Kuzey Kafkasya, sürekli yinelenen entrikalar yüzünden çatışmaların en yoğun yaşandığı bölgedir. Bu bölge de bu bölümde ayrıntılı olarak ele alınmaktadır.

İkinci bölümde, Transkafkasya'daki üç cumhuriyet, Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcüstan'ı tehdit eden siyasal ve etnik çatışmalar genel olarak anlatılmaktadır. Bu bölümde, Kuzey Kafkasya ve Transkafkasya'daki çatışmalar, aralarındaki ilişkiler açısından da değerlendirilmektedir.

F. Çiloğlu'nun hazırladığı dördüncü kitap, *Sıcak Hüzün*, küçük bir Gürcü şiir antolojisi. 1998'de Sinatle Yayınları'nca basılan kitap, yirminci yüzyılın önde gelen Gürcü şairlerinden beşinin (Galaktion Tabidze, Ana Kalandadze, Muhran Maçavariani, Tamaz Çiladze ve Eka Bakradze) şiirlerine yer veriyor. Şiirlerin bir bölümünü Hasan Çelik'in çevirmiş

olduğu, Türk okuru Gürcü şiiriyle tanıştırmayı amaçlayan kitabın giriş bölümünde ise Gürcü şiirini değerlendiren bir yazı yer alıyor. Gürcü şiirini başlangıçtan alıp, örneklerle günümüze getiren yazının sonunda F. Çiloğlu "Bu yazıda, Gürcü şiirini tümüyle sergileyebildiğimizi söyleyemeyiz. Burada yalnızca, Gürcü şiiriyle ilk kez bir kitapta karşılaşılan okurlara genel bir fikir vermek amaçlanmıştır. Bu yazı ve bu kitapta topladığımız şiirler, bulutların arkasındaki güneşten yeryüzüne sızabilen bir hüzmeye olarak algılanmalıdır" diyor.

F. Çiloğlu'nun hazırlayıp yine 1998'de Sinatle Yayınları Çocuk Kitapları Dizisi'nden yayımladığı bir diğer kitap, bir Gürcü masal kitabı: **Falci Hoço'nun Masalı**.

Küçük bir masal sandığı olan bu kitap yalnızca Gürcü masallarını değil, Gürcüler gibi bir Kartveli halkı olan Megrellerden de iki masalı içeriyor. Kitapta yer alan onüç masalın tümü F. Çiloğlu, İrina Gotsiridze, Hasan Çelik ve Hülya Çiloğlu tarafından Gürcüce'den çevrilmiş. Neredeyse tümü de daha önce Gürcü kültürü dergileri *Çveneburi* ve *Mamuli*'de yayımlanmış.

Gürcü masalları, Gürcü folklorunun diğer biçimleri gibi, yüzyılların içinden süzülüp günümüze ulaşmıştır. Her dönemde Gürcü halkı için eğitici-öğretici öneme sahip olmuştur. Bu masalarda sadakat, arkadaşlık, çıkar gözetmemek gibi simgelerle kaynaşmıştır; bu kahramanlar her türlü tehlikeye atılır ve amaçlarına başarıyla ulaşırlar.

İsmetzade Doktor Mehmet Arif'in 1893'te yayımladığı **Gürcü Köyleri** adlı kitabın, Arap harflerinden Türk alfabesine aktarılarak ve büyük ölçüde sadeleştirilerek 2002'de Sinatle Yayınları'nca yayımlanması F. Çiloğlu'nun bir diğer başarısı. Söz

konusu kitap büyük olasılıkla Osmanlı Dönemi'nde, Türkiye'deki Gürcüler üzerine yazılmış olan tek kitap. Mehmet Arif günümüzden yaklaşık 110 yıl önce İstanbul'dan Samsun'un Çarşamba ilçesine geçerek oradaki Gürcü köylerini görmüş, yöredeki Gürcülerin yaşantıları ve gelenekleri üzerine gözlemler-

de bulunmuş ve izlenimlerini kaleme almıştır. Kitabın önemi, göçlerden (1877-78) hemen sonra yöredeki Gürcüler üzerine bilgi vermesinden geliyor.

Diğer çevirilere gelince; F. Çiloğlu'nun Gürcüce'den çevirerek yayımladığı kitaplarla da her iki kültüre önemli katkıları var. Bunlardan ilki 2002'de Sinatle yayınlarından çıkan İvane Caiani'nin **Borçka Mektupları**. İ. Caiani, Çoruh Vadisi'nde görevliken 1880'li yıllarda yazdığı ve Tbilisi'de çıkan *Droeba* ve *İveria* gazetelerinde yayımlanmış olan mektuplarında, burada yaşayan Müslüman Gürcülere ilişkin bilgiler aktarmaktadır. İ. Caiani'nin o zamanın Gürcülerinin yaşamı ve gelenekleri üzerine ayrıntılı bilgiler verdiği bu mektupları 1991'de Tbilisi'de basılan Şavşat Mektupları (Tserlebi Şavşatidan) adlı kitaptan alınmıştır.

F. Çiloğlu'nun Gürcüce'den ikinci çeviri kitabı **İstanbul Gürcüleri**, 2003'te Sinatle Yayınları'ndan çıktı. 1921'de *Kartvelebi Konstantinopolishi* adıyla İstanbul'da Gürcüce yayımlanmış olan kitabın yazarı İtalyan asıllı Eugenio Dallegio D'allesio.

Kitap ağırlıklı olarak, İstanbul'da yerleşmiş Katolik Gürcülerle ele alıyor. Bizans döneminden başlayarak bu kentteki Gürcü kolonisi ve Osmanlı topraklarındaki Müslüman Gürcüler hakkında da bilgi veriyor. Gürcüstan'ın İstanbul'la ticaretini, bu kent üzerinden başka ülkelerle kurduğu ticari ilişkileri, aynı güzergahtaki deniz ulaşımını ve taşımacılığını anlatıyor. Dolaylı olarak İstanbul kenti üzerine de bilgiler aktarıyor.

F. Çiloğlu'nun Gürcüce'den çevirip yayımladığı son yapıtlar ise öykü kitapları: **Düş** (Guram Gegeşidze, Sinatle Yayınları, Haziran 2004) ve **Ressam** (Gogi Çageleşvili, Sinatle Yayınları, Temmuz 2004)

Guram Gegeşidze, çağdaş Gürcü edebiyatının önde gelen yazarlarından biri. *Günahkar* adlı yapıtıyla, Gürcü-

lerin geleneksel yaşamını değiştirmeye yönelik çabalara karşı duran akımın öncülerinden biri oldu. Daha sonra *Konuk*, *Uzaklık* gibi roman ve öykü kitapları basıldı. *Düş* kitabındaki öyküleri henüz karmaşıklaşmamış ve toprakla ilişkisini koparmamış Gürcü toplulundan kesitler yansıtmakta. Yalın ve gündelik yaşamın ayrıntıları anlatılmakta.

Kitaptaki öyküler; "Gigi ve Leo", "Yağmur", "Limon", "Eu", "Düş", "Bir Gün" ve "Bilmece".

Göğü Çagelişvili, çok güzel İstanbul resimleri de yapmış olan uluslararası üne sahip bir ressam. Gençliğinden beri öyküler yazmış. Üç kısa öyküsü daha önce Adam Öykü Dergisi'nde yayımlanmıştı. Kendi yaşantısı üzerine kurgulanmış olduğu izlenimini veren, birbiriyle bağlantılı öykülerinde annesini kaybeden bir çocuğun duygusal gel-gitlerini, yetişkinliğe geçerken yaşadığı hayal kırıklıklarını, bir ressamın sıkıntılı sanat ve aile yaşamını anlatıyor.

Ressam kitabındaki öyküler; "Figürler", "Tiyatro", "Sinema", "Annenin Ölümü", "Kahverengi Gardrop", "Gio'nun İlk Kadını", "Orospu", "Ayı", "KGB", "Gio Evleniyor", "İrina", "Köln-İstanbul" ve "Ressam".

F. Çiloğlu'nun yazdığı, bir de, birinci baskısı 1999'da Doğan Kitapçılık tarafından yapılan ve Livane Yayınlarına yeniden yayımlanan *Kurtuluş Savaşı Sözlüğü* adlı yapıt var:

Kurtuluş Savaşı, Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı Devleti'ne ağır koşullar dayatan Mondros Mütarekesi'yle ortaya çıkan işgale ve İstanbul Hükümeti'ne karşı Mustafa Kemal'in önderliğinde

Anadolu'da yürütülmüş ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla sonuçlanmış ulusal bağımsızlık savaşıdır. *Kurtuluş Savaşı Sözlüğü*, bu dönemi alfabetik olarak ele alan bir tür özel adlar sözlüğü. Sözkonusu döneme ilişkin çok sayıda başlıkta oluşuyor. Kurtuluş Savaşı'nda rol oynamış kişiler, bu dönemdeki olaylar, kurumlar, anlaşmalar, çatışmalar, gazete ve dergiler ele alınıyor. T.B.M.M.'ne temsilci gönderen o dönemdeki sancakların ya da vilayetlerin Milli Mücadele dönemine ilişkin tarihleri an-

latılıyor ve milletvekillerinin adları veriliyor.

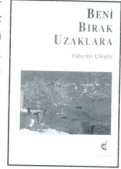
BENİ BIRAK UZAKLARA, AŞKSIZ MUTLULUK YOKTUR, NİSAN ŞİİRLERİ

F. Çiloğlu'nun Türk yazınının üç farklı alanında eş zamanlı olarak (Haziran 2004) yayımlanan üç yeni kitabıyla ilgili olarak kendi sözlerine yer vererek tanıtım uygun olur kanısındayım. **Beni Brak Uzaklara** kitabı, şiir ve öykü kitapları arasındaki ortak noktalar, "kısa öyküler" ve masalsi anlatım için F. Çiloğlu:

"Öncelikle kendi hayatımın bu üç kitaba yansımaları var, bazı ortak yanları da bu açıklıyor. Ama temel olanın bunu olduğunu söyleyemem, asıl örtüşmeler benim bilerek yaptığım küçük oyunlar. Yazmayı seviyorum, çünkü yazmak yaşamın en zevkli yanlarından biri.

Yaşamın en zevkli yanı ise kendisinin bir tür oyun olması. Bir tiyatro sahnesindeki gibi oynayarak yaşadığımızı söyleyebilirim. Ama ezberlenmiş bir rol yok, ne zaman neyi oynayacağımızı bilmeyorsunuz. Ama sonuç olarak oynuyor ve bir oyun içinde yaşıyoruz. Yazmak bir başka yaklaşımla "oyun içinde oyun". Ben yazarken bu "oyun içinde oyun" a da küçük oyunlar katıyorum. Bu oyunları okur buluyorsa, onun içinde de var oluyor bu küçük oyunlar. Bulamıyorsa yazarın küçük oyunları olarak kitapta kalıyor.

Ben yalnızca kısa öyküler yazıyorum. Bu tarz öyküleri "kısa kısa öykü" olarak tanımlayanlar da var. Kısa bir diz metinde bir şeyi anlatabilmeyi seviyorum, anlatabilmiş olmak hoşuma gidiyor. Bu belki, biraz da şiir yazmamla ilişkili olabilir. Bir şeyi, mümkün olduğu kadar az sayıda sözcükle anlatma hissi buradan geliyor olabilir. Ama yazı hayatında şiir olmasaydı, sanki gene de kısa öyküler yazmışım gibi geliyor bana. Kısa öykülerin ucu açık, tamamlanmamış gibi. Okur isterse, kafasında öyküye devam edebilir, isterse bir bakıma kendisi yazmayı sürdürülebilir. Kısa öykünün bence en çarpıcı yanı, yarım sayfalık bir öykünün insanı yirmi sayfa yazabilecek kadar hayallere, düşüncelere, duygulara sürüklemesi. Ben kısa öykünün başarısının burada yattığını inanıyorum. Bir öykü okuduğunda, öykünün çizdiği sınırların dışına çıkarak, siz

26 - çyeneburi

yerli bir "dünya" kurgulayabiliyorsanız, bu iyi bir kısa öykü okuduğunuzu gösterir. Masalsı dilin, masalsı anlatımın, kısa öykününü afklarını daha da açık tuttuğuna inanıyorum. Ama masalsı havanın olmadığı pek çok öykünün de böyle olabileceğini, olduğunu söylemeliyim. Öte yandan öykülerimde farklı kültürlerin izleri, yansımaları var. Ayrıca öykülerde gizemli, örtülü bir yanın olmasının, öyküyü bazen, belki anlaşılmasız ama çekici kıldığını düşünüyorum. Ama gene de temel dürtünün biraz önce de söylediğim gibi "oyun içinde oyun" olduğunu söylemeliyim. Örneğin "Uçınmaçını" öyküsünü akuyup oyun içindeki oyunu keşfedenler, ne demek istediğini daha iyi anlayacaklardır." diyor.

Yazarın toplumsal-politik olayların anlatımındaki duyarlılığına bir örnek olarak gösterilebilecek öykülerden "Gerçek" adı bölümde yer alan, ölüm orucu nedeniyle "wernicke Korsakoff" hastası olan birinin yaşamından bir kesit aktaran *Artık Çok Geç* adlı öykü ve öldüren sol görüşlü bir öğrencinin yaşamından bir kesit veren *Bir Yitik Hayat* adlı öykü ile ilgili olarak ise F. Çiloğlu;

"Gerçek" adlı bölüme koyduğum iki öykü, gerçek yaşamlarla daha ilişkili öyküler. Ama sanırım buradaki gerçekler insana acı veren gerçekler ve yalın haliyle çok ağır, katlanılması da bir o kadar zor. Belki de bu algılama biçimi beni böyle bir anlamta itmiş olabilir. Bazen bir öyküyü neden öyle bir üslupla yazmış olduğumu ben de çözemiyorum, çünkü yazma süreci bazen yazarın kontrolü dışına çıkabiliyor. Diğer iki öykünün üslubu için de aynı şeyi öngerebilirim. Belki de bu, yalnızca benim algılayma ve duygulanma biçimimle ilişkilidir. Beni etkilemiş olan bir olayı öykülerken iç dünyamda neler olup bittiğini tam olarak ben de bilmiyorum. Gerçek hayatta bir olaya bakışım ile öyküde ele alışım arasında da zaten bir paralellik bulunmuyor. Yazarın iç dünyasının parçalanmış bir iç dünya olduğunu ve bu parçalanmanın, yazarın kendi hayatını gerçek dünyada, içinde yaşadığımız dünyada yaşaması ile öykülerindeki kişilerin yaşamlarının, gerçek gibi görürse de, sonuç olarak yazarın kurguladığı bir dünyada gerçekleşmesinden kaynaklandığını söyleyebiliriz" diyor.

Aşksız Mutluluk Yoktur kitabı için F. Çiloğlu'nun sözleri şöyle:

"Eğer Louis Aragon'un kitabının adı öyle olmasaydı, muhtemelen bu kitabın adı '*Mutlu Aşk Yoktur*' olurdu. Aşk, en derin insani hallerden biri. Mutluluk ise, hepimizin tam olarak ne olduğunu bilmediğimiz ama olmasını istediğimiz bir duygu. Gene mut-

luluk için, bir tür 'ölü deniz' diyebiliriz. Çalkantının olmadığı, iç huzurun ve tatminin olduğu bir yaşamı var mıdır bilemiyorum. Varsa eğer, bize bu tam da 'mutluluk' gibi geliyor. Oysa aşk, okyanus gibidir. Ölü denizde var olan hiçbirşey, okyanusta yoktur. Eğer mutluluğu, bir duyguyu zirvesinde yaşamak gibi algı-larsak, o zaman mutluluk aşk ile birlikte var olabilir. Ne var ki, pek çok duygu biçiminin zirvesini aşkla tanıyan insan, öte yandan en mutsuz insandır. Düşüğümüzde canınızı ne kadar yandırdığı, biraz hangi yük-seklikten düşüğümüze bağlı de-ğil midir? Bir de düşüğünüzü zeminin nasıl olduğuna kuşkusuz...

Aşk bizi zirveye taşıdığı anda, aşksız bir mutlulu-ğın olmadığını kavırıyoruz; zirveden sonra yere düşüğümüzde de 'Mutlu aşk yoktur' diyoruz."

Nisan Şiirleri içinde altı bölüm yer alıyor. Her bölüm farklı içeriklerden oluşan şiirleri bir araya getiriyor. 'Masal' ve 'Masalötesi' bölümlerinde İstan-bul üzerine yazılmış şiirler var. F. Çiloğlu'nun *Nisan Şiirleri* kitabı için dedikleri ise şöyle;

"Cumhuriyet kitap ekindeki '*Şiir Atlası*' sayfa-sında epey şiir çevirdim yayınlandı. Yedi Gürcü şa-irin şiirlerini Türkçeye kazandırdım. Ayrıca eski Mısır şiirini ve Japon şiirinden 'tanka' ile 'ha-iku' lar çevirdim; bunlar da *Şiir Atlası*'nda çıktı. Şi-ir çevirilerim başka dergilerde de yayınlandı.

Öte yandan Sıcak Hüzün adlı kitapta da yer aldı. Kendi şiirlerimin ise çok azı daha önce yayınlandı. Oysa uzun yıllardır şiir yazıyorum, belki daha çok kendim için. Ama zaten herşeyi önce kendimiz için yazdığımızı söyleriz, sonra başkalarının karşısına çı-karız. Çünkü yazdıklarımızı kendi dünyamıza sığmaz olur ve bu dünyanın dışına taşar. *Nisan Şiirleri*'nin de öncelikle kendi dünyam dışına bir taşma olduğunu belirtmeliyim. Beni şiir çevirmeye biraz da şiir ya-zıyor olmam itmiştir. Sonra şiir çevirmem yazmamı etkiledi. Bu iki yazınsal halin, karşılıklı olarak olumlu etkileri var, biri diğerini kolluyor ve besli-yor. Ama bu içiçeliği, ben de daha çok öykü yazar-ken yaşıyorum.

Şiirlerimin üzerinde bir 'hüzün ve sevdâ' örtü-

sünün olduğunu söyleyebilirim. Hayatı, yaşayıp gidiyorsunuz ve yaşamın hızlı temposu içinde geride kalan yıllarınıza dönüp bakma fırsatımız bile olmayabiliyor. Belki de bunu istemiyorsunuz, geriye bakmak yerine ileriye düşünmek, gelecek düşleri kurmak daha cazip geliyor insana. Ne var ki yaşamınızın acı ve aşklarla, hastalık ve ölümlerle, hayal kırıklıklarıyla çalkalandığı, altüst olduğu zamanlarda, hayata bakışınız da değişiyor. Geleceğin pek de gelecek olmadığını, geçip giden yılların pek de geçip gitmediğini görüyorsunuz. Çocukluğunuza örneğin, fısıltıyla sesleniyorsunuz, çocukluğunuz arkasını dönüyor size, çünkü çocukluğunuz sizi, yetişkin halinizi tanımıyor. Gençliğiniz de öyle... Herşeyin geride kalmış olması karşısında, yapacak birşeyiniz yok. Bir aşkı tutkuyla yaşamışsınız mesala, onun da geride kaldığını görüyorsunuz. Bütün bunlar karşısında söylenebilecek fazla birşeyin kalmadığını da görüyorsunuz. 'Ne diyebilirim? Hayatın bir oyunuydu bütün bunlar' diyorsunuz".

GENÇLİK YILLARIMIN ŞEHİRİ

Gençlik yıllarımın umutlu şehri
 Yeni bir güne başlıyor Boğaz vapuruyla
 Galata Kulesi altı yüz elli yaşında bir ihtiyar
 Ama gençliğindeki gibi mağrur ve bahtiyar
 Oysa Kız Kulesi çoktan unutmuş eski aşkını
 Beyazıt Kulesi gece tedirginini yine
 Hüznün çanlarını çalıyor Bizanslı Kariye
 Genç çığlıklar yükseliyor Topkapı Sarayı'ndan
 Aya Sofya'nın kanıyor yaralı yüreği
 Ve Yerebatan gözyaşı döküyor ardından
 Ben aynı kadına iki kez aşık olmuş kadar mutlu
 Senin gözlerinle seyrediyorum İstanbul'u

BİR AKŞAMÜSTÜ

Bir akşamüstü keşfettim,
 Yağmurlu bir akşamüstü,
 Pencereden sarkıp sigara içmeyi.
 Bir sigara içiminden daha uzakken
 İstanbul,
 Saçları ayasofyasarı,
 Gözleri sultanahmetmavisi...

Her akşamüstü,
 Yağmurun Tiflis'i yıkadığı
 Her akşamüstü,

Pencereden sarkıp yarı belime,
 Bir sigara içimi uzandım
 İstanbulla
 Ve gözyaşlarımı akıttım Kura Nehrine
 Yerebatan yerine...

İSTANBUL DÜŞLERİ-1/5

Parisli bir aktris olsaydın
 Bir kumpanyayla gelseydin
 Sana gönüllü düşen muharrir olurdu
 Ne şehir-i İstanbul'u, ne de beni severdin
 Diz çökderdim önünde
 İstanbul bir Babil'dir, derdim
 Aynı bir dünya
 Kainatın yaratılışından önceki kargaşa
 Güzel değil, harikuladedir
 Çirkin değil, korkunçtur
 Hoşa gitmez, sarhoş eder
 Bir başka yıldızda yaşamaktır bu hal
 Gitme kal

Yukarıya üç örneğini aldığımız *İstanbul Şiirleri* için de F. Çiloğlu:

"Kitaptaki bütün 'İstanbul'ların aynı İstanbul olduğuna kefilim. Bence bir insan için en güzel kent, aşklarını yaşadığı kenttir. İstanbul benim en güzel kentim ve bir sevgili kadar sıcak, kucaklayıcı ve vazgeçilmez. Şiirlerindeki İstanbul, güzel yüzleriyle karşımıza çıkıyor daha çok. Tarihsel dokusuyla, bugünkü haliyle, kültürel çeşitlilik yansımalarıyla..." diyor.

F. Çiloğlu, yazılarına ve çevirilerine devam ediyor, edebiyat dışı konularda da yazıyor. Yakın bir gelecekte yine birkaç kitabı birden çıkarsa sürpriz olmaz sanırım. Kalemine sağlık Fahrettin Çiloğlu! Ve teşekkürler Sinatle Yayınları! Yeni kitaplarda buluşmak dileğiyle...

Not:

F. Çiloğlu'nun son kitaplarıyla ilgili kendii söyledikleri, Leyla Asude İrem'in yaptığı, 2 Eylül 2004 tarihli Cumhuriyet Kitap Eki'nde yayımlanan söyleşiden alınmıştır.

Tbilisi'de Türkiye Gezileri Sergisi

Buba KUDAVA

28 Haziran-03 Temmuz 2004 tarihleri arasında Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi'nde aynı üniversitenin Güney Kafkasya ve Anadolu Araştırma Merkezi (Başkanı Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi'nin eski Rektörü Prof. Dr. Roin Metreveli'dir) tarafından Türkiye Gezileri Fotoğraf Sergisi düzenlendi. Merkezin 5 kişiden oluşan gezi grubu (Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi Öğretim Üyelerinden Buba Kudava, Goça Saitidze, Caba Samuşıa, Bondo Kupatadze ve Türkolog Zurab Batiaşvili) 15-29 Ağustos 2003 tarihleri arasında Ardahan, Artvin, Erzurum ve Kars illerini gezip 400'den fazla fotoğraf çekmiştir. Fotoğraflar adı geçen merkezün üyelerinden Doç. Buba Kudava'ya aittir.

Yaklaşık 400 fotoğrafın sergilendiği sergide 20 bölüm (Tabiat, Kaleler, Camiler, Kiliseler, Yazıtlar, Köprüler, İmerhevi, Karadeniz, Çvenerburiler, Yaşam, Akçakale, Hayvanlar ve Kuşlar, Üzümler, Kabartma, Biz vs) vardı.

Sergi Tutarçela adlı şarkı topluluğunun Cilveloy şarkısıyla açıldı. Sergiye gelen tüm Gürcüstan Patriği II. İlia ve Tbilisi İvane Cavahişvili Devlet Üniversitesi eski Rektörü Prof. Dr. Roin Metreveli birer konuşma yapıp bu tür sergilerin iki ülke arasında eğitim ve kültür ilişkileri açısından çok önemli olduklarını söylediler ve grup üyelerine güzel çalışmalarından dolayı teşekkür ettiler.

Bu konuşmaları Tutarçela Topluluğu'nun Lazca ve Gürcüce şarkıları takip etti.

Daha sonra Doç. Buba

Kudava kısa bir konuşma yaparak grubun amaçları ve çalışmalarını anlattı. Kudava, gezi sırasında Basiani savaşı alanının ve Sveti Kalesi'nin yerlerinin tespit edildiğini söyledi.

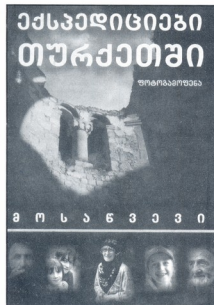
Doç. Caba Samuşıa Zakaria Çiçinadze'nin "Kartvelerin Müslümanlaşması" ve Zurab Batiaşvili'nin "Kapadokya" adlı kitaplarının Çvenerburi Dergisi'nin ve İmerhevi Takvimi'nin tanıtımını yaptı. Güney Kafkasya ve Anadolu Araştırma Merkezi gelecekte birçok kitabın basılmasını da planlıyor.

Ziyarete gelenlerden birçoğu Çvenerburi Dergisi'ni merak etti. Ancak Türkçe bilmedikleri için üzülerek içeriğini anlayamadıklarını da söylediler.

Yaz olmasına rağmen sergiye Gürcüstan kamuoyunun ilgisi büyüktü. Sergi ile ilgili röportajlar ve makaleler tüm Gürcü medyasında yer aldı. Altı gün süren sergi birkaç bin kişi tarafından ziyaret edildi. Bu altı gün boyunca salona gelen ziyaretçiler bir yandan fotoğrafları gezip bir yandan da devamlı çalan Kazım Koyuncu, Birol Topaloğlu, Bayar Şahin ve diğer sanatçıların otantik şarkılarını dinliyorlardı. Sergiye gelen gençler birçok defa kendilerini tutamayıp horon teptiler.

Daha önce serginin 5 gün süreceği açıklanmıştı, ancak yoğun istek nedeniyle 6 gün sürdü. Doç. Buba Kudava sözkonusu serginin Gürcüstan'ın çeşitli kentlerinde ve Türkiye'de de açılacağını söyledi.

Not: Bu resimler Nisan 2005'te İstanbul'da dergimiz tarafından sergilenecektir.

Ünye Festivali Sona Erdi

Ahmet ÇİÇEK (TSHADADZE)

Ünye 13. Uluslararası Kültür ve Turizm Festivali 23-24 ve 25 Temmuz 2004 tarihlerinde yapıldı. Her yıl geleneksel olarak düzenlenen

festivale geçen yıl olduğu gibi bu yıl da Gürcüstan Halk Dansları Topluluğu damgasını vurdu. Seçkin konukların, yerli ve yabancı misafirlerle on binlerce Ünyelinin katılımıyla gerçekleşen festival, açılış töreninden hemen sonra Ünye Nuriye İlköğretim Okulu Folklor Ekibi,

ilçemiz ve yöresel oyunlarımızdan örnekler sundu. Daha sonra ise şefliğini Gia Marcanidze ile Levan Tsitaişvili'nin yaptıkları Gürcüstan Halk Dansları ve Halk Müziği Ekipleri "Samşoblo" ile "Homli" sahne alarak birbirinden güzel Gürcü Müziği ve Dansları'ndan gösteriler sunarken Ünyeliler ve misafir-

lerin yoğun sevgi ve ilgisini kazandılar. Grup "Samşoblo" sırasıyla Acaruli, Parikaoba ve Mülüri'yi oynarken "Homli" de Gare Kahuri'yi seslendirdi. Gece ilerleyen saatlerde TRT Devlet Sanatçıları ve Belkis Akkale'nin şarkısıyla son buldu. Festival'in ikinci gününde yapılan Yağlı Güreşlerde Ünyeli Başpehlivan Recep Kara Kazandı. Akşam etkinliklerinde ise yine "Samşoblo" ve "Homli" sahneye çıkarken danslardan Samaia ve Tsekva Kartuli'yi şarkılardan ise Lalebi ve Şavlego'yu seslendirdiler. Gece, 3. Lig'de Şampiyon olup bu yıl 2. Lige yükselen Ünyespor'un şampiyonluk kutlamaları ile devam ederken geç saatlerde Karadeniz Müziği'nin güçlü sesi Volkan Konak'ın seslendirdiği birbirinden güzel ezgilerle sona erdi. Festivalin son gününde At Yarışları, Toplu Sunnet, Fındık

Güzelî Yarışması, Geleneksel Halı Saha Futbol Turnuvası Finali, Plaj Voleybolu Finali, İskele Mevkiinde çeşitli Deniz Şenlikleri etkinlikleri yapılırken akşam saatlerinde ise sırasıyla Ünye Nuriye İlköğretim Okulu Folklor Ekibi, Gaziantep Folklor Ekibi, Bafra Belediyesi Mehteran Ekibi ve Gürcüstan Halk Dansları ile Halk Müziği Ekipleri çeşitli gösteriler sundular. Bu gösterilerde "Samşoblo" Tsekva Kartuli, Horomi ve Ceirani'yi sahneye koyarken "Homli" de "mağla mtaş modga" ile Artvin yöresine ait hepimizin yakından bildiği Cılvele'u seslendirerek Cumhuriyet Meydanı'nı dolduran on binlerce kalabalığın coşkulu alkışları arasında sahneden ayrıldılar. Gece ve festival Deniz Seki'nin sahne almasıyla son buldu. Festival'in sunuculuğunu Melike Öcalan ile

Başbakanımız R. Tayyip Erdoğan'ın özel sunucusu Eşref Keskin yaparken, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Hilmi Güler, AK Parti Genel Sekreteri Ünyeli İ. Naim Şahin, AK Parti Grup Başkan Vekili Eyüp Fatsa ile Kırkpınar Başpehlivanı Ünyeli Recep Kara da katılarak festivali renklendirdiler.

Gürcüstan'dan gelen 40 kişilik misafir ekip festival bittikten sonra 27 Temmuz 2004 Salı günü Kaymakamlık ve Belediye Başkanlığı tarafından makamında kabul edilerek çeşitli hediyeler ve ödülleri verildi. Aynı gün Ünye şehir turu ve alışveriş yaparak yorgunluklarını üzerinden atan Gürcü misafirler 28 Temmuz 2004 Çarşamba günü ilçeden ayrıldılar.

Çveneri Dergisi Buluşmaları

Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)

Saakaşvili'nin annesi Giuli Alasania ile anlamlı buluşma...

İstanbul'a ikinci kez gelen Gürcüstan Devlet Başkanı Miheil Saakaşvili'nin annesi Giuli Alasania, Türkiye'deki Gürcü kültürünün temsilcisi olan Çveneri Dergisi, Çveneri.Net ve Gürcü Haber.Com yöneticileriyle bir araya geldi ve önemli açıklamalarda bulundu.

Çveneriler için son derece anlam ve önem taşıyan buluşma, İstanbul Harbiye'deki Hilton Otel'i'nde gerçekleşti. Alasania, Çveneri Kültürel Dergi'nin sorumlu müdürü ve sahibi Osman Nuri Mercan, Çveneri.Net yöneticisi-admini Erdal Küçük ve Gürcü Haber.Com yöneticisi-editörü Gaffar Yılmaz (Katamadze) ile özel bir görüşme yaptı.

Görüşme karşılıklı sohbet havasında geçti. Türkiye'deki Gürcü kültür organları olan üç kurumun temsilcileri, Türkiye'deki Çveneri kültürünün bugün geldiği nokta hakkında Alasania'ya bilgilendirdi. Ayrıca Gürcüstan'daki kültürel etkinliklerle ilgili görüş alışverişinde bulunuldu. Gürcü kültürüne yönelik bir çok önemli projeye önderlik eden Giuli Alasania, Tbilisi Devlet Üniversitesi'ndeki Türkoloji Profesörlüğü görevinin yanı sıra, aynı zamanda geçtiğimiz ay

Gürcüstan'da birincisi düzenlenen Gürcüstan dışındaki Gürcü kültürünün temsilcilerinin katıldığı "Çvenerburi" festivalini organize eden sivil bir vakfın da başkanlığını yürütüyor. Türkiye'deki Gürcü kültürünü temsilen festivale katılan Maçahela grubunun ve Bayar Şahin'in sansasyonel bir beğeniyle karşılandığını dile getiren Alasania, bu festivalin her yıl düzenleneceğini kaydetti.

Kendisizle kısa bir söyleşi yaptığımız Giuli Alasania, yeni kurulan bu vakfın yurtdışındaki Gürcülere, özellikle kendii öz kimliklerine, kültürlerini ve dillerini kaybetmiş Gürcülere yönelik hizmet vereceğini söyledi. Gürcüstan'daki her üniversitede işsınasız Türkoloji bölümünün bulunduğunu belirten Alasania, aynı şekilde kendisinin Türk üniversitelerinde de Gürcü dili bölümü ve kürsüsü görmeyi arzuladığını söyledi. Bu konuda iki ülke arasında birkaç yıldır bir çalışma yürütüldüğünü ancak henüz sonuç alınmadığını kaydeden Alasania, açılacak Gürcü dili bölümleri ve kürsülerinin, son dönemde ivme kazanan Gürcüstan ve Türkiye arasındaki Gürcü konudaki ilişkileri olumlu yönde etkileyeceğini dile getirdi.

Alasania, "Oğlunuzun devlet başkanı olmasından sonra duygularınız değişti mi?" sorusuna, "Birçok sorunun

çözümü beklediği Gürcüstan'ın bütünlüğünün sağlanacağını umut ettiğini de sözlerine ekleyen Giuli Alasania, Gürcü Haber.Com, Çveneri.Net ve Çveneri Kültürel Dergi aracılığıyla Türkiye'deki Çvenerilere mutluluk, sağlık ve ilişkilerin geliştirilerek daha da yakınlaşma yönünde temennilerini iletti.

Gürcüstan'ın yeni Başkonsolosu'na hoşgeldin ziyareti...

Türkiye'deki Gürcü Kültürünün 3 kurumsalının temsilcileri, İstanbul'a henüz atanan Gürcüstan başkonsolosu'nu ziyaret etti. Yeni başkonsolos Zviad Kvaçantiradze, sefeli Teimuraz Şaraşanidze'nin Bulgaristan'a büyükelçi olarak atanmasının ardından görüşme getirildi.

Türk kültürüyle ilk kez 4 yıl süreyle görev yaptığı Azerbaycan'da tanışan yeni Başkonsolos Zviad Kvaçantiradze'ye ilk ziyareti ise, Türkiye'deki Gürcü Kültürü'nün 3 kurumsalının temsilcileri yaptı. Kvaçantiradze, Çveneri Kültürel Dergi sahibi Osman Nuri Mercan (İmedaşvili), Çveneri.Net'in yöneticisi-admini Erdal Küçük (Tsvinaridze) ve Gürcü Haber.Com'un yöneticisi-editörü Gaffar Yılmaz (Katamadze)'yi

son derece sıcak bir şekilde karşıladı. Gürcüstan'ın İstanbul'daki başkonsolosu Gürcü Kültürünün kurumsal temsilcileriyle çalışma odasında özel bir görüşme yaptı. Çay ve kahvelerin eşlik ettiği 2 saatlik kuyu sohbette Türkiye'deki Gürcülerin anadillerini muhafaza ve öğrenme koşulları, kültürel faaliyetleri, beklentileri ve Gürcüstan'daki son gelişmeler konuşuldu. Sohbet sırasında, Gürcüstan ve Türkiye'de Gürcü kültürünü ilgilendiren etkinliklerle ilgili enformasyon paylaşımı da gündeme getirildi. Başkonsolos Zviad Kvaçantiradze, Türkiye ve Gürcüstan arasındaki dostluk ilişkisi üzerine bina edilecek her türlü ortak kültürel faaliyet için imkanlar dahilinde destek sözü verdi.

Gürcüstan İstanbul Başkonsolosluğu aşağıdaki yeni adresine taşınmıştır.

Yeni Adres: Cumhuriyet Caddesi, Belvü Apt. No: 169 Kat:2 Elmadag-İSTANBUL

İstanbul'daki Gürcüstan Başkonsolosluğu'na ulaşabileceğiniz telefon ve faks numaralarıysa şöyle:

Tel : +90 212 343 92 57

Faks: +90 212 343 92 58

e-mail: sakans@superonline.com

Gönen, Batum ve Artvinliler Kültür Dayanışma Derneği Kuruldu

Bülent SELBAŞI

Bizler, 1876-1877 Osmanlı-Rus Savaşı sonrası Batumi ve Artvin havzasından, Balıkesir İli Gönen İlçesi ve köylerine göç etmek durumunda kalmış Gürcü bir kitlenin nesliyiz.

İlçemize bağlı Artvin ve Batumi havzası Gürcü kökenli insanımızın yaşadığı sekiz köyümüze (Balcıdede, Çınarpınar, Çiftlikalan, Ekşidere, Güneşli, Koçbayır, Ömerler, Pehlivanhoca) homojen yapıda olup nüfusun hemen tamamı olmak üzere aynı kökene sahiptir. İlçe merkezimizde yaklaşık 250 hane bu kitleye dahil edilince Gönen ve köyleri çevresi nüfusumuz 4000'i bulmaktadır.

Hemen yanıbaşımızdaki Manyas ve Susurluk ilçeleri ve köylerinde yaşayan Gürcüler doğaldır ki bu toplamın dışındadır.

Hemen yanıbaşımızdaki Manyas ve Susurluk ilçeleri ve köylerinde yaşayan Gürcüler doğaldır ki bu toplamın dışındadır.

“Gönen, Batum ve Artvinliler Kültür-Dayanışma Derneği” adıyla yapılanarak derneğimizi kurduk. Derneğin kurucuları ise Başkan Mustafa KALYONCU, Başkan Yrd. Bülent SELBAŞI, Sayman İsmail Hakkı SUBAŞI, Yazman İsmail YILDIZ, üyeler ise Naci SARP, Erkan EFENDİOĞLU, ve Burhan BIYIKLI'dan oluşmaktadır.

Soldan sağa Hasan FİDAN (yazman), Bülent SELBAŞI (üye lokal, köylerden, gençlerden sorumlu), Halit ÖZDEMİR (başkan), Murat ARMUTÇU (başkan yrd.), Enver ŞEN (sayman)

Dernek üyeleri

Eylül 2004 ayı içerisinde ilk genel kurulu yapıldı. Yapılan genel kurulda Başkanlığa Halit ÖZDEMİR, Başkan yrd. Murat ARMUTÇU, Saymanlığa Enver ŞEN, Yazmanlığa Hasan FİDAN, Üyelğe Bülent SELBAŞI, Denetleme Kurulu Başkanlığına Ahmet Naci GÜVEN Disiplin Kurulu Başkanlığına Ömer ÇETİN seçilmişlerdir. Amacımız coğrafyamızda, aynı Gürcü kökene sahip insanımızı bir araya getirmek, tanıtmak ve tanıştırmak, Gürcü kültürünü hatırlamak ve yaşatmak, Gürcü kültürünün erozyonuna son vermek, bir takım etnik ayrım düşüncesindeki yanlış anlamalara son vermek, en önemlisi öz Gürcü kültürüne dönüş ve sahiplenmeyi aşlamak gayreti ile anavatan diyeceğimiz göç öncesi toprakları tanımak özlemi ile tanımlanabilir.

Adres: Malkoç Mah. Yurt Sk. No:12 Gönen-BALIKESİR Tel: (0266) 762 92 90

Yakamoş

Плацци
и
пальто

Meryem Kaya

Derin Kuyu Sk. Hilal Pasajı
Dükkan No:10 Laleli/İSTANBUL
Tel&Faks: (0212) 638 34 22

Çoruh Plastik Ltd. Şti.

Bağlar Mahallesi
Osmanpaşa Caddesi
Dal Sokak No:4/2
Güneşli/İSTANBUL
Tel.: (0212) 515 27 27
655 07 20
655 07 96

Fax: (0212) 655 06 47
coruh.plastik@superonline.com
www.coruhplastik.com

Çifte Buruk Acı

Dergimizin yayın kurulu üyesi Davut Kaptan'ın babası Mustafa KAPTAN 09.08.2004 tarihinde, eşi Keziban KAPTAN da 21.09.2004 tarihinde hakkında rahmetine kavuşmuşlardır. Mustafa KAPTAN 1334 (Rumi) yılında, Artvin-Borçka İlçesi Adagül Köyünde doğdu. Okuma yazmayı ilk gençlik yıllarında özel merakıyla öğrendi (Çvneburu Dergisi Sayı:47). Hepsinin okumasını çok arzuladığı halde dört çocuğundan biri yüksek öğretimini tamamladı, Çobanlık yapar-ceketimi satırım yeter ki çocuklarım okusun dendi. Nitekim çiftçiliğin yanında beslediği yük atıyla o dönemlerde yaklaşık iki saatlik mesafedeki köy değirmenine ve 6-7 saatlik yaylaya yük taşımak suretiyle kazandığı paralarla geçimini sağlamıştır. Zamanla çocuklarının çeşitli nedenlerle yörenin özelliği ve gelecek kaygısıyla baba ocağını terkederek taa Fransa'ya, Almanya'ya İstanbul ve Ankara'ya göç etmeleri ona çektiği bütün acılardan daha zor geldi. Herşeye rağmen son on yıldan beri yaylaların kayalıklarına benzediği İstanbul'daki bir apartman dairesindeki yaşamı da bir ömrün son demindeki tuzu-biberi oldu. Vasiyeti üzerine doğduğu köye nakledilerek defnedildi.

KEZİBAN KAPTAN: 12.01.1952 yılında Artvin Borçka ilçesi İbrikli Köyü'nde Dalkılıç oğullarından İsmet ve Ayşe Kılıç'ın ikinci çocuğu olarak dünyaya geldi. Üç yaşında geçirdiği ve halıcı izlerini taşıdığı yanma tehlikesi zorlu yaşantısının sanki habercisiymiş. İlkokulu ikinci sınıfını bile tamamlamadan çeşitli nedenlerle okuldan alınarak ailesinin yaşamına o küçükçük yaşlarında katkıda bulunması adeta ömür boyu kendisi için değil de hep başkalarına yaşamayı hedeflemişti. Görücü usulüyle yaptığı evliliğine bile (aynı anda iki ayrı yerden istendiği için) benim yüzümden kavgaa-bela olmasın diye ve yakını tercih ederek karar vermiştir (Çvneburu Dergisi Sayı: 37). Evliliğinin 9. yılında dört çocuk sahibi iken eşinin yüksek tahsil için Ankara'ya gitmesine destek olmuş, bu arada evlat acısını da (küçük kızlarını yakalandığı hastalıklardan kurtaramadıkları için) çekmiştir. Eşi üniversiteye başlarken biricik kızları Neşe de ilkökula başladı. Baba-kız ikinci sınıflara geçerler. Ne var ki kız okuma-yazmada istenilen düzeyde değildir. Köyde birleştirilmiş sınıfta tam eğitimini alamamaktadır. Babanın bir hevesle getirdiği kitapları okuyamayınca ailenin morali bozulur. Rahmetlinin her zaman ki ön sezisi ve ileri görüşlülüğüyle eşine "Bak sen bunca yıl sonra kendi tahsilini yükseltirken bu çocuklar burada heder olacak. Seneye

Kamil de okula başlayacak. Bizi de yanına al. Ben de çalışarak sana katkıda bulunurum..." teklifiyle Ankara'ya taşınırlar. Altı yıllık Ankara'daki yaşam aynı felsefe ile devam eder. Ankara'daki kirada oturdıkları evlerinin adı ARTVİN PALAS'ıdır. Ağır hastalar başta olmak üzere öğrenciler, askerler, başkente işi düşenlerden tüm tanıdıkların rahat ettiklerini söyledikleri mekan olmuştur. Önceleri geçim derdiyle başlayan mücadele para biriktirmeye dönüşür ve Ankara Bati-ken'te kooperatife girilerek tripleks bir ev sahibi olunur. Eşinin okulu bitirip muffediş olarak İstanbul'a oradan da Almanya'ya gidişleri ayrı bir mücadele ve gayretlerinin sonucudur. Almanya'da amansız bu hastalığı ortaya çıkana kada hayat temposu aynı devam etmiştir. Orada da hemşehri (Artvinli) ve öğrenci velilerinin yöreğünde yer etmiştir. İlk alyeriy ve tedavileri orada başlamış üç yıl sonra İstanbul'da tedavilere devam etmiştir.

Hastalığı süresince bile mücadelesini örnek düzeyde vermiş, hiçbir gün hastalığına bahane etmemiş ve son günlere kadar üzerine düşen hiçbir görevini aksatmamıştır. Bu arada üç çocuğunu ve çocuklarından ayırmadığı ve sevdiği yeğeni Celal'i de aktif görevler olarak düşünün törenlerini eksiksiz yapmalarını sağlamıştır. En küçük oğlu Ahmet'e bile düşünün töreni onun isteği ve gayretiyle olmuştur. Sekiz yaşındaki torunu Caner'i de o büyüttülmüştür. Hatta ömründe ilk kez torunun hatırı için on günlük Fethiye'deki tatil unutulmayan bir anı olarak kalacaktır. Oniki yıldan beri süren bir çok çevresindeki olumsuzlukların da etkisiyle adevta hayata ve yakınlarına veda sinyalleri verdiğini öldüğü günü çevresindekiler anlayabildi. Çünkü o son gününde bile kimsesi üzme imtededen gitmek istiyordu. Son hafta bütünü yakınlarını çağırması, Kardeşleri ve annesiyle helallaşması... Annesinin melekete gitmesini istemiy... Eşine annem bana dayanamaz demiş ve annesini göndermiş, annesini gönderdiğinin ertesi günü beni hastaneye yatırım demiş. Pazartesi günü hastaneye götürülmüş. Ancak tedavilerin tümünün uygulandığı hastanede yatarak tedavi edilecek bir ilaç olmadığı için reçete verilerek eve yollanmış. O gece sabaha karşı vefat etmiştir. Cenazesi çok sevdiği Kocaali-Büyükdere-Şirinsulhiye (Gürcü Köyü) Köyüne defnedilmiştir.

Çvneburu Dergisi olarak Kaptan ailesinin bu acılarını paylaşıyor, ölenlere Tanrıdan rahmet diliyoruz.

www.macahel.org.tr Macahel Eğitim-Kültür ve Dayanışma Vakfı'nın resmi web sitesi. İnternet ortamındaki yayın organı. "Hepimiz Buradayız" sloganıyla hizmet vermektedir. **www.macahel.org.tr** sitesini PHP-Nuke web site portalında oluşturmaya, PHP-Nuke çok sayıda özellikleri olan ve bu özellikleri istenildiğinde aktive edilebilir, istenilen birçok özelliği de kolay eklenebilmektedir.

Site, "Macahel Menü" adı altında içeriğini beş konu başlığında toplamış. Bunlar, *Duyurular*, *Haberler*, *Macahel'e Dair*, *Vakıf ve Vakıf Hakkında*, *Anket*, *En İyi 10*, *Hesabımız*, *İletişim*, *İstatistikler*, *Linkler*, *Site İçi Arama*, *Tavsiye Et*, *Üyeler Listesi*, *Yazı Arşivi*, *Yazı Gönder* ve *Yazıcı Dostu* site menülerinden bir kaçı. Tabii bu özelliklerin tamamını kullanmak istiyorsanız üye olmanız gerekiyor.

www.macahel.org.tr'nin ana sayfasında ve alt sayfalarının sol ve sağ taraflarda "site içi arama", "döviz kurları", "Macahel Belgeseli" reklam (banneri), "Rasgele Konular"ın yazı başlıkları ve "Siteyi Nasıl Buldunuz?" anketi de yer almakta.

Duyurular: Vakıf faaliyeti duyuruların yer aldığı bu bölümde Macaheli ve Maçahelilere dair hemen hemen her konudaki duyurular yapılmakta. Site bu duyurularını zaman zaman üyelerinin e-maillerine de yapmaktadır.

Site içeriğini dört konu başlığında toplamış. İçerik konu başlıkları: "Haberler", "Macahel'e Dair", "Vakıf" ve "Vakıf Hakkında".

Haberler: Maçahelilileri ilgilendiren hemen hemen her konuda haberler bu başlıkta toplanmış.

Macahel'e Dair: Maçaheli'den ve Maçaheli'ye dair haberleri burada bulabilirsiniz.

Vakıf: Vakıf faaliyet, haber ve yorumların yer aldığı bölüm burası.

Vakıf Hakkında: Macahel Eğitim-Kültür ve Dayanışma Vakfı'nı birçok yönü ile anlatan, tamtan bir bölüm burası. "Vakıf" ve "Vakıf Organları" diye iki ana başlık bulunmaktadır. Alt başlıklarda ise; "Vakıf Kurucuları", "Vakfın İlk Yönetim Kurulu", "Kuruluş Amaçları", "Mütevelli Heyeti", "Vakıf Meclisi", "Yönetim Kurulu", "Denetleme Kurulu", "Onur Kurulu" ve "Komisyonlar" başlıkları altında yazılar yer almakta.

www.macahel.org.tr'nin site menüleri ise şunlardır; "Anket", "En İyi 10", "Hesabımız", "İletişim", "İstatistik", "Linkler", "Site İçi Arama", "Tavsiye Et", "Üyeler Listesi", "Yazı Arşivi", "Yazı Gönder" ve "Yazıcı Dostu"

Anket: Sitenin ana sayfasına taşıdığı "Siteyi nasıl buldunuz?" anketi bu bölümde yer almakta ve ziyaretçilerin oyuna açık.

En İyi 10: Sitede yer alan yazıların en çok okunan

10 haber, en çok okunan 10 haber istatistikleri vermektedir.

Hesabımız: Burası site üyelerinin kişisel ana sayfası konumunda. Üyeleri, kullanıcı adı ve şifre ile giriş yaptıklarında ilk bu sayfa açılmakta. Üyelik işlemleri, kişisel bilgiler, kullanıcıya özel ana sayfa ayarları gibi işlemler bu bölümden yapılabilir.

İletişim: Burası için site; "Bu site hakkında tüm yorumlarınızı ve önerilerinizi bizim için değerlidir" diyerek, ziyaretçilerden görüş ve önerilerini göndermelerini istiyor.

İstatistik: Sitede yer alan yazıların ayrıntılı istatistiklerini takip edebileceğiniz bir köşe burası. Site içerisinde gerçekleşen hemen hemen her şeyin istatistiklerini tüm ayrıntıları ile takip etme imkanı sağlıyor.

Linkler: Burası site üyelerinin diğer web site linklerini ekleyebilecekleri bir link bankası işlevini görmekte. Üyelerin ekledikleri linkler admin (yönetici) onayından sonra link sayfa da yerini alıyor. Bölüm (bana) kategoriyeye ayrılmış olup bunlar "Macahel Linkleri" ve "Resmî Kurumlar" dir.

Site İçi Arama: Bu bölüm sayesinde; site içinde herhangi bir kelime ya da kelimeleri arayıp bulmanızı sağlıyor. "Site İçi Arama" ile tüm konularda detaylı arama da yapılabilir.

Tavsiye Et: Siteyi beğenirsiniz ve bu siteyi arkadaşlarınıza tavsiye etmek isterseniz sitenin bu hizmetinden faydalanabilirsiniz. Bu sistem için tavsiye edeceğinizi arkadaşınızın e-mail adresi gibi bilgileri girmeniz yeterli.

Üyeler Listesi: Siteye üye olan üyelerin listesinin yer aldığı bölüm. Üyeler rumuzlarına göre alfabetik sıralanmış ve üyeler hakkında kısa bilgiler verilmektedir.

Yazı Arşivi: Buradan siteye eklenen yazıların arşivine ulaşabilirsiniz. Arşivleme aylık olarak sınıflandırılmış durumda olup arşiv yazılarının kısa bir istatistiklerini de görmek mümkün.

Yazı Gönder: Site için yazı gönderecekseniz bu bölüme tıklamanız gerekmektedir.

Yazıcı Dostu: Sitede yer alan bazı yazıları pratik bir şekilde yazıcınızdan almak istiyorsanız buradaki yazıcı kısa yolundan faydalanabilirsiniz.

Ayrıca sitede özel mesaj sistemi de mevcut. "Hesabımız" konu başlığı altında linki olan bu sistem sayesinde üyeler başka üyeler özel mesaj gönderebiliyor ve alabiliyor.

Kısaca anlatmaya çalıştığım **www.macahel.org.tr**, Macahel Eğitim-Kültür ve Dayanışma Vakfı hakkında herşeyi bulabileceğiniz bir site. Maçaheli ve Maçaheliler hakkında çok şey yine buradan yanıtılmaya çalışılmakta.

Fatsa Gürcüleri Tarih Yazdı

Gaffar YILMAZ (KATAMADZE)

Mahmut Günel (Kakaloğlu)'nun aziz anısına...

Hazırlıklar aylar öncesinden başladı ve hummalı bir şekilde sürdürüldü. Hacısından, hocasına, gençinden yaşlısına, genç kazından, genç delikanlısına müthiş bir özveri ve yardımlaşma ortaya kondu. Bölgedeki 39 köye yerleşen ama 130 yıldır suskun kalan Gürcü kültürünün temsilcileri, Kaf Dağı'nın efendileri olan atalarından aldıkları güçle, şimdiye kadar eşşi benzeri görülmemiş bir duygu seline sahne olan tarihi bir şölene imza attılar. 4 Temmuz 2004'de ilk kez yaşanan bu kucaklaşma, Türkiye'deki Gürcü kültürü tarihine "Birinci Kabakdağı Festivali" adıyla, yöre Gürcülerinin beratı olarak adını altın harflerle yazdırdı.

Festivalin protokol konukları için özel olarak hazırlanan masa ve sandalyelerin şıklığı hemen göze çarpıyordu. Protokol de kimler mi var? Şöyle bir saymaya kalkarsam; Ak Parti Grup Başkan Vekili Ordu Milletvekili Eyüp Fatsa, CHP Ordu Milletvekili Sami Tandoğdu, Ordu Jandarına Alay Komutanı Albay Aydın Kudural, Fatsa Kaymakamı Salih Gürhan, Fatsa Emniyet Müdürü Cemal Kuru, İlçe Jandarına Komutanı Yüzbaşı Şentürk Kurt, İlçe Milli Eğitim Müdürü Yusuf Çaya, Fatsa Devlet Hastanesi Başhekim Dr Alaaddin Arkan, çevre ilçeler ve beldelerin Belediye Başkanları, Ordu İlinin, Fatsa İlçesinin kurum ve daire amirleri ile siyasi partilerin, sivil toplum örgütlerinin başkanları, Prof Dr Bilal Dindar (Kabakdağı), Prof Dr İsmet Dindar (Kabakdağı), Prof Dr Hasanveysi Güneç (Kabakdağı), Prof Cemil Yapar, diplomat İlhan Saygılı (Kabakdağı), öğretim görevlisi tarihçi Oktay Özel, Albay Hüsnü Dindar (Kabakdağı)

Fatsa'dan, İstanbul'dan, Samsun'dan, Artvin'den, Sinop'tan, Gürcüstan'dan bir çok tanidik yüzü görmek, yöremiz için bir miadı olacağına inandığımız bu festival günü keyif katsayımı daha da yükseltme çabaları. Kapadokya'dan sayıları 30'a ulaşan bir turist kafilesinin de festivali izlemeye gelmesi, festivalin adındaki Turizm hedefine de ulaştığımızı gösteriyor. Sinop'tan Türkiyeliler Gürcülerin anası lakaplı, bizim kültüre çok büyük emekleri geçmiş Ayşe Akköy'ü şenlik alanında görmek, benim için gerçekten büyük bir sürpriz oldu. Hele Gürcüstan'ın "Mevludi"si eski parlamenter, ünlü Gürcüstan sınırlarından taşmış sinema oyuncusu ve her şeyden öte çok değerli bir dost olan Zurab Tsintsiladze'yi festivalin şeref konğu olarak görmek benim için tam bir sürpriz oldu. Onunda da, yanında misafirleri olduğu için, daha sonra hasret gidermek kaydıyla kısaca selamlaşık.

Korgan'da Gürcü kültürünün bir numaralı emektarı Ali Sesigen, festivale, yörenin karakteristiğini simgeleyen minyatür bir Karadeniz ambarı (beraketi - serendü) ile katıldığını söylüyor. Türkiye'deki Çvencuburi kültürünün baş temsilcisi rahmetli Ahmet Özkan (Melaşvili) ile kader birliği etmiş olan ve Türkiyeliler Gürcülerin Sesi Çvencuburi Dergisi'nin İncev'teki Gürcü Kültürü Derneği adına ilk kez çikaran grubun içinde yer alan Gürcü Kültürü gönüllüsü Şanver Akın (Tevzadze)'nin eşine rastlıyorum. Ahmet, Murat ve Ömer ile şenliğe katılan Ayten Akın (Gogitidze) de bir Kabakdağılı.

Ve festival sonunda start alıyor. Bir şiirin ardından Festival boyunca kırk yıllık bir profesyonel gibi göz kamaştırıcı sunucu Cemal Yücebaş ve ondan aşağı kalmayan Gürsel Oral davetlileri selamladılar. "Sayın konuklar, sevdiğiniz Kabakdağı köylüleri "Kabakdağı Köyü 1. Kültür ve Turizm Şenliği"ne hoşgeldiniz." Şair Ahmet Kutsi Tecer'in "Orda bir köy var uzakta" şiiri, aksine bir arzu ile, sunucumuz,

"Gidilmeden, görülmeden, hüzünleri sevinçleri paylaşmadan Kabakdağı bizim olmuyor." tespitini yapıyor ve sahneyi Kabakdağı Köyü 1. Kültür ve Turizm Şenliği Tertip Komitesi Başkanı Hüseyin Uygun'a bırakıyor. Uygun, yaptığı açılış konuşmasına yüz yıl evvel Batumi'den gelen Gürcü göçmenlerin Kabakdağı köylünü nasıl kurduğunu anlatıyor ve şenliğin amacını; dostlukları pekiştirmek, gelenekleri yaşatmak, aslında birbirine çok yakın aynı költürden gelen insanların kucaklaşmasını sağlamak, mutlulukları paylaşmak, zorlukları kolaylaştırmak, birlik ve beraberliği sağlamak olarak açıklıyor. Oktay Özel'in konuşmasının ardından Fatsa'nın müzisyenlerinden ve Kabakdağı'da Avni Kaysal ve arkadaşları sahne alıyor.

Protokol masasının hareketlilik baş gösteriyor ve fazla bekletilmeden tamamını Kabakdağı ailelerinin kende evlerinde yaptıkları birbirinden lezzetli Gürcü yemeklerinin servisine başlanıyor. Menü de neler mi var? Ne yok ki? Yörede de haklı bir üne sahip olan Gürcü mutfağında yaklaşık 25 çeşit yemek... Gürcü Kavurması, Pilav, Pirinciyeni Katami, Malahot, Phallobye, Zetiani, Zağzarma, Gürcü Sarması, Nigvziani Tertvisi, Loby, Hacapuri, Rdzis Makaroni, Cadi, Suböreği, Burma Tatlı, Baklava, Borano, Üzüm Papası ve Mezeler... Bu arada birkaç bine varan davetli sayısı, akın akın gelmeye devam eden yeni katılımcılarla hızla artmaya devam ediyor. Sunucular, arada bir şenlik alanında uluşan yörenin önelimlerini, duyurmaktan geri kalmıyorlar. Festival alanının yanındaki açılan altına kurulan yemek masaları bir anda hareketleniyor. Festival komitesi, konuklara yemek dağıtımını fazla gecikmeden başlatıyor.

Ünlü Martve (Kartal Yavrusu) Gürcü Çocuk Halk Dansları Topluluğu, şenlikte ilk kez sahne alıyor. Topuluk sorumlusu Tariel Lebanidze, Gürcüce ve Türkçe bir konuşma yapıyor ve Martve'nin nefes geçen gösterisi başlıyor.

Sonunda karaoke sesi Kabakdağı semalarında yankılanıyor ve Batumi'li minik dansçılar sahneye süzülüyor başlıyor. Ata yurdundan gelen bu müzik ve dans, kalabalık içinde hemen de kendine tarzlık buluyor. Seyirciler, alkışlarla Martve dansçılarında tempo tutuyor. Yarım saatlik mola sonrası, Kabakdağı Gürcülerinin en otantik sahne temsilcisi olan Kesti Buziye (Kesti Amca) oynuyor. Köy gençlerinin tanışma toplantısına denk gelen Kesti Buziye'nin mizah dolu, son derece komik ama bir o kadar da orijinal öyküsü, sahneleniyor. Çeşitli maceralar anlatılmırsın ardından kendisinden dansetmesini isteyen köy gençlerine önce nazlanan, ama daha sonra dayanmayan Kesti Buziye'nin gençlere taş çıkartan kıvrak dansını izliyor ve yaşlılık türküsünü dinliyor. Sahnedeki büyük bir daire oluşturan gençler, Kesti Buziye'ye alkışlarıyla tempo tutuyor. En sonunda da yerlerinden kalkan gençler Kesti Buziye ile beraber dans ediyor. Kabakdağı köyünün maharetliler gençleri bu kez de, kareografisi son derece güçlü bir modern dans çıkıyor, seyircilerin karşısına. Sonunda Gürcüstan'daki örneklerinde olduğu gibi kamaların çekildiği bu post modern öyküde sergilediği başarılı per-

formansla Kabakdağlı gençler, artık alanı hınca hınc dolur-
dan birlerce seyircinin alkışlarından payına düşeni bir
kez daha alıyor.

Ahmet Becioğlu'nun sunuculuğunda uzun süren bir çe-
kişmenin ardından 3 milyarlık sembolik bir rakamla, Kabak-
dağı köyünün geleneksel ağıalık seçimini Şakir Uygun (Motz-
kobili) kazandı. Kendisini çok seven Kabakdağlıların oşku-
lu alkışlarıyla sahneye gelen Şakir Ağa, şunları söyledi: "De-
ğerli misafirler, köy bi-
zim köyümüz, canımız,
çiğirimiz. Öyle üç mil-
yarla, beş milyarla öl-
çülmez onun değeri.
Biz bu köyün her za-
man ferdiyiz, askeriyiz,
her şeyiyiz. Hepinize
sevilerimi, hürmetleri-
mi sunarım." Kabakda-
ğ'ın 2004-2005 yılı
Ağası, Şakir Ağa'ya,

şenlik komitesi tarafından deri işlemeli bir seccade ve deri bir
el çantası hediye ediliyor.

Ve sıra geliyor şenliğin en ilginç köşelerinden birine.
Kütük Kesme yarışmasına. Kabakdağı Şenlik Komite-
si'nin ısrarını geri çeviremeyen ve baltayı eline alarak kol-
ları sıvayan Gürcüstan'ın "Mevludi"si, şenliğin şeref konu-
ğu değerli şahsiyet Zırah Tsitskiladze, kırk yıllık ödencü
mibi önüne koyulan kütüğün hakkından geliyor ve yarışma-
nın birincisi oluyor. Kabakdağı'nın medarı iftiharı, üni-
sırlar ötesine taşınmış olan, özellikle Gürcüstan'daki me-
lektaşlarıyla yaptığı ortak akademik çalışmalarla bilinen
Profesör Dr. İsmet Dindar, yarışmayı yarıda bırakıyor.

Hem festivali, hem de Tsitskiladze'yı yakından takip
eden Acara TV kameramını ile göz göre geliyoruz ve se-
mlaşıyoruz. Acara TV ekibinin şenliğin bir hafta önce
geldiğini ve yöre de çekimler yaptığını öğreniyoruz.

Fatsa ve Kabakdağı'nın yetiştirdiği genç müzisyenler-
den Osman Özel arkadaşlarıyla sahne alıyor. Davetilerin
sayısının 5 bini aşması üzerine özellikle, sahne öndeki
protokol bölgesinde sık sık izidihamlar yaşanıyor ve sık sık
yapılan anonlarla seyirciler uyarılıyor. Bu sırada Kemal
Şendur (Hahutaşvili) dayının gençlere ilham kaynağı olan
15 yaşındaki delikanlı maharetindeki büyük gayretleri son-
ucunda şenlik programına kazandıran Şaçrielay oyna-
maya başladı. Yöre Gürcülerinde eski bir adet olarak bil-
lenen Şaçrielay, ortasında yere dikey bir destek olan, 5-6
metre boyundaki ince uzun bir ağaç mekanizmanın her iki
tarafına birer kişinin asılması ve ayaklarıyla yerden ivme
kazanarak kendi etrafında dönmeye oynanan bir oyun.

Ve festivalin şeref konuğu olan Zırah Tsitskiladze,
sahneye davet ediliyor. Manevi ve tarihi değerleriyle de or-
talama bir Gürcüstan Gürcüsünün çok üstünde ve hassas
olan bu değerli insan, mikrofonu eline alır almaz, söyledi-
ği ilk cümle ile yöre insanı adına yadsınması mümkün ol-
mayan tarihi ve sosyal bir gerçekliğin altını kalınca çiziyor.

"Ben burada konuşurken tercümana ihtiyacım olacağımı
zannetmiyorum. Çünkü buradaki nerdeyse herkes benim
dilimi konuşuyor ve anlıyor. Ben bugüne kadar Çvенеbu-
ri'lerin böyle iyi ve bu kadar değerli insanlar olduğunu bilmi-
yordum. Ben burada yaşadığım bu olayı kesinlikle kendi
memleketime, Gürcüstan'a götüreceğim. Meğserе, Çvене-
buriler çok iyi ve çok değerli insanlarmış diye, onlara da an-
latacağım".

Bu dakikalarda tekrar sahne alan Batumi'nin "Kartal
Yavurları" Martve topluluğunun minik dansçaları, Kaf da-
ğından gelen melodi ve danslarıyla bir kez daha seyircileri
çöştürdü.

Komite üyeleri, etraflarını çeviren Acara TV'nin mik-
rofonlarına duygularını anlatıyorlar, soruları cevaplandır-
ıyorlar. Sonunda da hep bir ağızdan o ünlü nakaratı te-
kmler: "Gaumarjos! Gaumarjos! Gaumarjos!"

Yörenin sevilen siması, Yetkin Şahin'in liderliğindeki
kayıp oyunu, festivalin uzun yıllar hatırlanacak bölümü
oluyor. Adeta bir yılan gibi ard arda sıralanan 10 kişilik
bir gruba, her hareketini tekrarlatan Yetkin Şahin, bunu
başaramayanları veya geç kalanları elindeki pantolon ka-
yıyla kıyısına cezalandırıyor. Kayıştan nasibini alan
kuyruğun sonuna geçiyor. Yetkin Şahin de tüm mahareti-
ni ortaya döküyor. Kuyruktakilerin çoğunluğu bu hareket-
leri tekrarlayamayınca devreye kayıp giriyor ve haliyle de
seyirciler gülmekten yerlere yatıracak komiklikler yaşa-
yor.

Festivale davet edilen ancak son dakikada katılabilen
siyasilerden Eytıp Fatsa, mikrofona davet edilmiyor ve bir
konuşma yapıyor. Çin'den gelen işadımı Nurok Sarıççek
de, ısrarla dayanıyor ve o da sahnedeki yerini alıyor.

Bu son dakika konuşmalarının ardından sunucular, şenli-
ğin kapanışını duyuruyorlar ve şenlik tertip komitesi üyeleri-
ni toplu halde sahneye davet ediyorlar. Festival alanında
birlerce davetlinin yoğun alkışları arasında sahneye çıkan
komite üyeleri, kıvrak bir müzik eşliğinde hep birlikte dans
ediyor ve tabiri caizse kutlamalı bir güzel döküyor. Şenlik ala-
nı bir taraftan boşalmaya başlarsa da, henüz gitmeye niyeti ol-
mayan hızını alamamış birlerce kişi de, kıvrak müziğin rit-
miyle dansetmeyi sürdürüyor. Büyükle, küçükle hep birlikt-
te sahne de yada yeşil çimenlerde doyasıya dans ediyor, o-
ynuyor.

Yüzyıl aşkın bir süredir öz kültürünün böyle bir şenlik-
le ifadesinin özlemine son vermiş olmaktan mutluluğu yüz-
lemeden okunan Çvенеburiler artık dağılıyor, şenlik alanı
topluyor. Ancak kutlamalar akşam geç saatlere kadar,
her de havai fişekler eşliğinde sürüyor.

Karadeniz bölgesinde eşine benzerine rastlanmayan
bir şenliğe imza atan başta Hüseyin Uygun (Motzkobili),
Hayrullah Günel (Kakaladze), Fahri Baycan (Bavudaje),
Süleyman Günel (Kakaladze), Cemal Beşik (Buişvili),
Cemal Yücebaş (Hiralidze), Ömer Özel (Katamadze), Yu-
suf Özel (Katamadze), Erol Bekar (Maharadze), Osman
Bekar (Maharadze), Necati Dinçer (Cincaradze), Resul
Özel (Katamadze), Niyazi Özel (Katamadze), Bedri Cen-
giz (Henikadze), Kemal Şendur (Hahutaşvili), Ali Faik
Özel (Katamadze), Cenani Uslu (Ustaşvili), Güven Özel
(Katamadze), Ertan Bekar (Maharadze), Yaşar Varan,
Ahmet Özdemir, Sevçican Özel (Katamadze), Nurhan Günel
(İremadze), Berrin Kantarcı (Kencişvili), Meli Keskin
(Gogitidze), Emine Beşik (Kakaladze), Fatoş Yücebaş,
Birsan Eraslan (Buişvili)'nden oluşan tertip komitesine
teşekkürlerimizi sunuyoruz. Kabakdağı'nın en güzel yö-
rine şenlik alanı olarak tertip komitesine açan Ali Genç,
Osman Genç, Bilge Genç (Kantarcı), Filiz Genç, Reşit
Genç, Berrin Genç (Kantarcı) ve Nuran Genç'ten oluşan
Keñişvili ailesine, geniş yürekleri ve eşsiz anlayışları için
yürekten teşekkürü borç biliyorum.

Son olarak da, yüzyıl aşkın bir süredir yüreklerinde
Kaf Dağının etkilerindeki bahtsız mit Promoteus'dan al-
dıkları sıcağılığı, çevresindekilerden asla esirgemeyen
Gürcü kültürünün temsilcilerini, bu tarihi gündemde yal-
nız bırakmadıkları için Abaza'sından, Çerkes'ine, Laz'ın-
dan, Türk'üne, Gürcü'süne kadar yörenin tüm insanlarını
canı gönüllü selamlıyor ve en içten duygularıyla kucaklı-
yor.

SÖZLÜK

(Geçen sayıdan devam)

ლექსიკონი

LAZCA (ლაზური)	MEGRELCE (მეგრული)	GÜRCÜCE (ქართული)	TÜRKÇE (თურქული)
ოტკომერს	ოლოთანს	ისვრის, სტყორცნის	atıyor
იტუბინამს, ოტიბინაფს	ოტიბუანს	ათბობს	ısıtıyor
ოფომფე, ოფამფე	ოფოფი	ოფოფი	çavuş kuşu, hüthüt
ოფუტე	სოფელი	სოფელი	köy
ოფშა, მოფშა	ეფშა	სავსე	dolu
ოფშამს, მოფშაფს	იოფშანს	ავსებს	dolduruluyor
ოქაჩუნ	უკებუ(ნ) უქანჩუნ	უჭირავს	(elinde) tutuyor
ოქი	რადგან	რადგან, თუკი	çünkü
ოქრო, ორქო	ორქო	ოქრო	altın
ოყოფუმე, ოფუმე	რინა	ყოფნა, არსებობა	bulunma, olma
ოში, ოშ	ოში	ასი	yüz
ოშუმეში, ბუჟელი, მუსტაკი	ოშმეში	ულვაში	büyük
ოშუმონი, ოშუმეში	ოშუმალი	სასმელი	içecek, içki
ოშქენანი ოშწანურაფე	შქა საუკუ- ნეფი	შუა საუკუ- ნეები	orta çağ

(Devam edecek)

HABERLER

(www.gurcuhaber.com işbirliği ile hazırlanmıştır).

Gürcüstan Başbakanı Vefat Etti

Gürcüstan Başbakanı Zurab Jvania 02. Şubat, 2005 tarihinde bir arkadaşının evinde gaz sobasından zehirlenerek vefat etti. Cenazesi 06. Şubat, 2005 tarihinde Tbilisi'de ki ünlüler mezarlığı olan Pantheon'a gömüldü. Çveneburi Kültürel Dergi, tüm Gürcüstan'a ve Gürcülere bu acı olay için başsağlığı dilemektedir.

Borjomi Maden Suyu ve Gürcü Şarapları Türkiye'de

Simdikü Gürcüstan Ticaret Bakanı ve Rusya'nın tanınmış şarapları Kaba Bendihtareze de Borjomi madensuyu içiyor.

Dünyaça ünlü Borjomi Madensuyu ve Gürcü şarapları artık Türkiye'ye ithal edilmeye başlandı. "Stalin'in Sevdiği Madensuyu" olarak Sovyetler Birliği'nin bütün Cumhuriyetler'inde ve diğer eski doğu bloku ülkelerinde ine kavuşan Borjomi Madensuyu'nu Türkiye'de marketlerde, büfelelerde ve bakkallarda bulabileceksiniz.

1877 yılında tanınmış besteci Çaykovski bir arkadaşına şöyle yazdı:

"Ben iki haftadır Borjomi'de bulunuyorum. Hayatımda gördüğüm en mükemmel yerlerden biri o. Onun her bir parçası o kadar güzel ki, ben kesinlikle Borjomi'ye aşık oldum".

Bu arada yine dünyaça ünlü Gürcü şarapları da artık ülkemize ithal edilmeye başlandı.

Gerek Borjomi madensuyunu ve gerekse Gürcü şaraplarını 0212 233 56 82-2317928 telefonlarından sipariş verebilirsiniz. Bayilik istekleriniz için 0212-659 75 06 numaralı telefon arayınız.

Saakaşvili'nin Annesi

Giuli Alasania'ya Türkiye'den Ödül

Bu yıl 3. 'sü düzenlenen ödül töreni 4 Ekim 2004 Pazartesi AKM'de (Atatürk Kültür Merkezi) gerçekleşti.

"Türk Dünyası Türk Dili Şeref Ödülü" Türkiye'yi dünya dili seviyesinde yücelten türkolog, düşünür ve edebiyatçılara şükran nişanesi olarak veriliyor.

T.C. Kültür Bakanlığı ve Çamlıca Kültür ve Yardımlaşma Vakfı'nın katkıları ile gerçekleşen ödül töreninde bu yıl 5 ülke akademisyeni, edebiyatçısı, düşünürü ödül aldı. Gürcüstan dışında, Azerbaycan'dan Prof. Dr. Kamil Veli NERİMANOĞLU, İran'dan Prof. Dr. Cevat HEYET, İsvç'ten Prof. Dr. Lars E.A. JOHANSON ve Polonya'dan Prof. Dr. Tadeusz MAJDA ödül aldı.

Prof. Dr. Giuli ALASANIA'ya ödüllü Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşarı Necat Bilici verdi. Necat BİLİCİ "En yakın komşumuz Gürcüstan'ın Türk tarihine hizmet eden hocasına ödül vermek bana nasib oldu. Bu ödül aynı zamanda Gürcüstan ile Türkiye arasında kültür köprüsünün daha da kuvvetli olacağını, zaten kendileri de ifade ettiler. Biz böyle bir köprü kurulmuş diye bu ödülü vermedik. Zaten başlıcaları ile bu köprü kurulmuş, biz sadece bu köprüünün taşını vermekle yetindik" dedi.

Tao Klarceti Kitabı Çıktı

İrine Gvişvili ve İrakli Koplatadze tarafından yazılan Tao Klarceti kitabı Tbilisi'de yayımlandı. Türkiye'nin Gürcüstan sınırında bulunan Artvin, Ardahan ve civar illeri kapsayan Tao Klarceti kitabında Orta Çağ'da yapılan Gürcü mimari eserleri incelenmiştir. Bu bağlamda; kaleler, kiliseler, kuleler, köprüler, saraylar, çeşmeler, sarnıçlar ve istihkamlar incelenmiştir.

Bilimsel bir çalışma olan kitapta yüzlerce fotoğraf ve çizimler yer almakta ve ayrıca zengin bir referans sunulmaktadır. 237 sayfa olan kitabın son iki sayfası Türkçe özete ve 12 sayfası da İngilizce özete ayrılmıştır.

Kitabın bütün materyalleri Türkiye'den toplanmış. Tbilisi'de baskıya hazırlık çalışmaları yapılmış ve kitap İstanbul'da basıldıktan sonra tekrar Gürcüstan'a götürülmüştür.

Kitabı www.open.ge/chwb internet sitesine girerek temin edebilirsiniz.

NBA'de 3 Gürcü

ABD'nin dünyaça ünlü basketbol takımında üç Türk oyuncunun yanında üç Gürcü oyuncu da potalara top bırakmaktadır:

Zaza Paçulia, Nikoloz Tskitşvili ve Vladimir Stepania.

Gürcüstan Temsilciliklerinde Yeni Atamalar

Gürcüstan'ın Türkiye diplomatik temsilciliklerinde yeni atamalar yapıldı.

Gürcüstan Büyükelçiliğine Grigol Mgaloblişvili, İstanbul Başkonsolosluğuna Zviad Kvaçantiridze ve Trabzon Başkonsolosluğuna da Nikoloz Gogitidze atandılar.

Yeni diplomatik misyona Çveneburi Kültürel Dergi adına hoşgeldiniz diyoruz.

DEİK Türk-Gürcü İş Konseyi'nde Gürcü Kültürü Sempozyumu

DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu) Türk-Gürcü İş Konseyi'nde düzenlenen Sempozyumunda Gürcüstan'ın Türkiye Büyükelçisi Grigol Mgaloblişvili ile Türk-Gürcü Eğitim ve Kültür Vakfı başkanı Nihat Gökyiğit birer konuşma yaptılar.

Ayrıca sempozyuma konuşma-
cı olarak katılan Dr. Mine Kadi-
roğlu, Tao-Klarjeti'de yaptığı
araştırmaları anlatan bir bildiri
sundu izleyicilere. Sempozyumun
konuğu Türkolog-Prof. Dr. Giuli
ALASANIYA (Gürcüstan Cumhurbaşkanı Miheil Saakaş-
vili'nin annesi) hem sempozyum süresince, hem de öğle
yemeğinde Türk-Gürcü ilişkileri ve Gürcüstan'daki Tür-
koloji çalışmalarını konusunda birer konuşma yaptı.

15 Aralık 2004 tarihinde İstanbul'da TOBB binası-
nda yapılan sempozyuma sanat, edebiyat ve iş dünyası-
ndan da katılım oldu.

"Selçuklular ve Gürcüstan" Kitabı Yayınlandı

Dergimiz yazarı ve Tbilisi Devlet Üniversitesi öğre-
tim üyesi Prof. Dr. Nodar Şengelia tarafından hazırlanan ve tamamen
Osmanlı arşivlerinden yapılan ça-
lışmalar sonucu ortaya çıkan "XI.
yy'dan XIII. yy'a Selçuklular ve
Gürcüstan" adlı kitap, yayınlandı.
Tamamı, Gürcüce yayınlanan kitap
konusunda dünyada tek kaynak
olup yayıncı Tbilisi University
Press firmasından veya yazar Prof.

Dr. Nodar Şengelia'dan (00995-32-294723) temin edile-
bilir.

Kardeş Belediye-Kardeş Şehir

İzmit Saraybahçe Belediyesi ile Tbilisi Vake Sabur-
talo Belediyesi kardeş belediye oldular.

Kars'ta Gürcüstan Konsolosluğu Çalışmaları

Kafkas Kültürleri Festivali için Kars'a gelen Türki-
ye-Gürcüstan Uluslararası Dostluk ve Dayanışma Derne-
ği Yetkilileri Azerbaycan'ın Kars'ta başkonsolosluk aç-
ması'nı ardından ve Kars'taki kültürel etkinlikleri de
görmeleri üzerine burada bir konsolosluk açılması için
girişimlerde bulunma kararı aldılar.

Bisikletle Dünya Turu

Gürcüstan Milli Bisikletçisi Cum-
ber Lezava 1993-2002 yılları arasında
(3333 günde) 232 ülkede 264000 km
yol katederek Guinness Rekorlar Kit-
abı'na girmiştir.

Cumber Lezava, 2004 yılında Türki-

ye'yi ziyaretinde İzmit Saray-
bahçe Belediyesi'ni de ziyaret
etti.

Koçbayır'da Yaz Şenliği

Balıkesir'in Gönen İlçesine
bağlı olan ve nüfusunun tamamı
Gürcülerden oluşan Koçbayır
Köyünün her yıl geleneksel ola-
rak düzenlenen yaz şenliği 21

Cumber Lezava Gürcüstan
Milli Bisikletçisi Dünya Gu-
ness Rekorlar sahibi, İzmit
Saraybahçe Belediye Başka-
rı Vehip Yenici ile.

Ağustos 2004 günü yapıldı. "GÖNEN KOÇBAYIR KÖ-
YÜ YAŞATMA VE GÜZELLEŞTİRME DERNEĞİ" 3.
yaz şenliği 21 Ağustos 2004 Cumartesi günü köyün anfi
salonunda yapıldı ve özellikle büyük kentlerden gelenler
olmak üzere binin üzerinde konuk ağırlandı. Gece,de,
Gürcü yemekleri eşliğinde Gürcüce şarkılar dinlendi ve
Gürcü folkloru izlendi.

Maçaheli'den Festival Rüzgarı Esiyor...

Artvin ili ve çevresinde büyük bir heyecan ve ço-
kuyla beklenen "5. Maçaheli Kafkas Arı ve Bal Festiva-
li"nin tüm hazırlıkları tamamlandı. 15 Ağustos günü ya-
pılan festivalin tüm organizasyonunu "Camili (Maçahe-
li) Çevre Koruma ve Geliştir-
me Derneği" tek başına ger-
çekleştirdi.

Türkiye'deki Gürcü mü-
ziginin önde gelen sesi Bayar
Şahin'in yanı sıra İbrahim
Özbayrak, Resul Kalender, Gökhan Birben gibi birbirin-
den değerli sanatçılar da festivalde sahne aldılar.

Camili (Maçaheli) de düzenlenen festivale bölgedeki
Gürcü kültürünün asırlık çınarları Maçahela Topuluğu
da katıldı.

Başbakan Erdoğan Gürcüstan'da

Çveneburi Kültürel Dergi adına yayın kurulu üyemiz
Erdal Küçük'ün de resmi akrediteli olarak takip ettiği
başbakanımızın Gürcüstan gezisi başarılı geçti.

2 günlük resmi bir ziyaret için Gürcüstan'da bulunan
Başbakan Recep Tayyip Erdoğan, başkent Tbilisi'de Gürcüstan
gündemine yönelik açıklamalar
yaptı.

Erdoğan, Türkiye'nin Acara
konusundaki tavrının bilindiğini
ifade ederek, bu sorunun Gürcü-
stan'ın iç sorunu olması nedeniyle
Türkiye'nin sadece izlemekle yetindiğini söyledi.

Abhazya ile ilgili soruna da değinen Erdoğan, "**Bun-
lar bizim için ciddi sorunlar değil. Dost, kardeş Gür-
cistan ile karşılıklı oturarak bu sorunları çözeriz.**"
dedi.

**Gürcüstan'ın toprak bütünlüğü üzerinde hala he-
sap yapmanın çok yanlış
olduğunu belirten Başba-
kan Erdoğan, Güney Oset-
ya konusunda da Türki-
ye'nin bu konuda gereken
yardım ve desteğini göste-
receğini söyledi.**

Erdoğan, Gürcüstan'daki temaslarının ikinci günün-
de ikamet ettiği Marriot Otel'i'nden Meçhul Asker Anı-
tı'na gitti. Erdoğan, anıtı üzerinde "TC Başbakanı" yazılı
çelenk bıraktı.

Erdoğan, buradan parlamento binasına geçerek Par-

lamento Başkanı Nino Burcanadze ile görüştü.

Görüşmeye, devlet bakanları Beşir Atalay, Kürşad Tüzmen, milletvekilleri ve bürokratlar da katıldı.

Erdoğan, sözlerini şöyle sürdürdü:

"Şu anda sevindirici olan durum, TBMM'de en güçlü dostluk olan Gürcülerin Dostluk Grubunu 150 civarında üyesi vardır. Parlamentolararası münasebetlerin geliştirilmesinden yanayız. Bu, kaynaşmayı, güveni daha da artıracaktır.

Gürcüistan'a 100'den fazla işadımıyla geldim. Yaşanan sıkıntıların aşılması durumunda işadamlarımızın burada yatırım yapma arzusu daha da gelişecektir. Ülkenin gayri safı milli hasılasında da artış görülecektir ve böylece üretim ekonomisi güçlenecektir."

Maçahela Belgeseli TRT 2'de...

Yönetmenliğini Mihraban Ta-nık'ın yaptığı "Maçahela Belgeseli" 18 Kasım 2004 tarihinde TRT-2'de saat 19:30'da yayımlandı. Belgeselin görüntü yönetmenliğini Cemaladdin İrken yaptı.

Kastamonu Gürcüleri Geleneksel İftar Yemeğinden Biraraya Geldi...

İstanbul'daki, Kastamonu ili Çatalzeytin ilçesi Hamidiye Köyü ve Çevre Köyleri Kültür Yardımlaşma ve Sosyal Dayanışma Derneği, Ramazan ayı geleneksel iftar yemeğini bu kez Bahçeçievler Abidin Pak Öğretmen Evi'nde verdi.

Hamidiye ve çevre köylerinden İstanbul'a yerleşen Gürcü vatandaşların kurduğu derneğin, üyeler arasındaki dostluk ve kaynaşmayı arttırmak için 07 Kasım 2004 günü saat 17:02 itibarıyla verdiği geleneksel iftar yemeğine katılım beklenenden de yüksek oldu.

Çveneburi Kültürel dergi, Çveneburi.Net ve Gürcü Haber.Com adına yapılan davete, diğer iki kurumu da temsilen Gürcü Haber yönetici editörü Gaffar Yılmaz (Katamadze) katıldı.

Saakaşvili: Abhazlarla Savaşmayacağız

Saakaşvili, Gürcüistan Parlamentosu'nun sinema salonunda 11 Eylül 2004 tarihinde sürgündeki Abhazları düşman olarak görmediklerini ve onlarla savaşma niyetinde olmadıklarını söyledi.

"Biz Abhazlarla savaşmayı düşünmüyoruz. Bu dersi herkes öğrenecek, kendi yerel politikalarının söylediğinin aksine, bizler Abhazlarla savaşmayı düşünmüyoruz. Ancak bizler Gürcüistan'ın bütünlüğünü sağlamayı düşünmüyoruz. Bu süreci iki tarafı işlerse iyi olur, çünkü böylece her iki tarafta kazanç çıkar. Bizim Abhazya ve Gürcüistan'ın toprak bütünlüğünü ilgilendiren ana konseptimiz budur."

Rusya'nın komşu ülkenin nerede başladığını bilmesi

gerektiğini de söyleyen Saakaşvili, konuşmasının son bölümünde Gürcüistan ve Rusya'nın ortak düşmanının terörizm olduğunu belirtti ve Rus lideri Putin'le yapılan anlaşmaların şartlarının yerine getirilmesini bir kez daha istedi.

"Bu insanların (Rus Yönetimi) okuldaki coğrafya ders notu 2 idi galiba, ama ben bu insanlara şunu söylemek istiyorum ki; Grozni (Çeçenistan'ın başkenti) ve Vladikavkaz (Kuzey Osetya'nın başkenti) Rusya'dır. Tbilisi, Gürcüistan'dır. Biz Rusya'nın içeride her yerde güçlü ve Çeçenistan'ında dahil olduğu toprak bütünlüğüne sahip olmasını istiyoruz. Ancak Rusya ellerini Gürcüistan'dan çeksin. Çünkü Tshinvali Gürcüistan'dır, Sohum Gürcüistan'dır, Tbilisi Gürcüistan'dır ve buralarda sizin hiç bir işiniz yoktur. Ancak Gürcüistan'da istikrar ve huzur sağlandığında turist olarak sizleri buralara bekleriz."

Tbilisi, demiryolu hattının açılmasını kınadı...

Gürcüistan'ın ayrılıkçı bölgesi Abhazya'nın başkenti Sohum ve Moskova arasındaki demiryolu hattı, Gürcü tarafının protestosuna rağmen yeniden ulaşma açıldı.

Gürcüistan'ın ayrılıkçı bölgelerden sorumlu bakanı Goga Khaidrava, "Demiryolunu yeniden ulaşma açan Moskova ve Sohum yönetimleri varolan tüm anlaşmaları ihlal ediyorlar. Bu yapılan Gürcüistan'ın egemenliğine saygısızlıktan başka bir şey değildir." açıklamasını yaptı.

Kafkasya: Etnik İlişkiler, İnsan Hakları,

Jeopolitik Konferansı Tbilisi'de Düzenlendi

Gürcüistan'ın başkenti Tbilisi'de 23-24 Eylül 2004'te düzenlenen ve 6.sı olan uluslararası konferansta genel olarak Kafkasya'daki sorunlar, Çeçenistan'da İnsan Hakları ihlalleri ile Gürcüistan'daki Güller Devrimi ile ilgili bildiriler sunuldu.

"Dünyanın Türküsü"

Programında Gürcü Müziği

Gürcü Müzisyen İberya Özkan Melaşvili ve grubunun Gürcü müziği şöleni TRT 2'de "Dünyanın Türküsü" programında 27 Eylül ve 03 Ekim 2004 tarihlerinde yayımlandı.

Almanya'da Gürcü Kültürü Rüzgarı Esiyor...

Almanya'nın başkenti Berlin'de çalışmalarını sürdüren Acara ve Artvin Yöresi Halk Dansları Ekibi "Omayra", yeni dönem çalışmalarına başladı.

Topluluk, gençleri daha üretken kılmak, sosyal aktiviteye ortak etmek amacıyla Bursa Karacabey Boğazköy'lü Gürcü Doğan Yılmaz tarafından Almanya'nın başkenti Berlin'de iki yıl önce kuruldu.

Daha çok Artvin ve Acara bölgesindeki Gürcü dans kültürünü benimseyen topluluk, son bir yıldır Avru-

pa'nın gurbetçi ülkesi olarak bilinen Almanya'nın bir çok kentinde çeşitli gösteriler yaptı.

Yeni dönem çalışmalarına hızlı ve iddialı başlayan topluluğun irtibat adresi şöyle:

*Omeyra Jugend Zentrum
Engeldamm 68 10179 D-Berlin
Tel: 004930/27560261-0049/1745354445
E-mail: tana36k@hotmail.com
maharadz@08@yahoo.de*

Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı'nın Genel Müdürü Yılmaz Özcan'ın Vakıfla İlgili Olarak Aşağıdaki Yazısı Dergimize Göndermiştir:

1996 yılında Ankara'da kurulan Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı çeşitli evrelerden geçerek bu gün kapanma noktasına getirilmiştir.

Vakfın Başkanı, Genel Müdürü olan herkes vakfın geleceğini, yaşamını üç beş zengin insanın insafına bırakarak Türk-Gürcü Dostluk ve Dayanışmasını halk tabanından değil de sadece tavanda protokollerde arayıp yaşamıştır.

Vakfın yönetiminde çalışan herkes görevi bitince vakfı ne aramış ne de sormuştur (Zaten vakfın ekonomik gücü de yoktur). Tabii gelen yönetimlerde onları aramıştır. Üstüne üstlük eski vakıf tüzüğünde asil üyelere ne seçme ne de seçilme hakkı tanınmıştır. Kendilerinden sadece aidat beklenir olmuştur.

Bugün asil üyeler de kurucu üyeler gibi tüzük değişikliği ile seçme seçilme hakkına kavuşmuştur.

06/11/2004 tarihinde yapılan 11. Genel Kurulda yorulan ve toplanamayan eski yönetim yerini ilk defa görev alan yeni yönetime bırakmıştır. Bu taze kan kendisini hemen göstererek yeni yönetim hiçbir maddi menfaat beklemeden kendileri her ay en az 60'ar milyon lira vakfa katkıda bulunmaya başlamıştır.

İstanbul'da kurulan Türk-Gürcü Eğitim ve Kültür Vakfı ile Ankara'da kurulan Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı beraber yaşamağıdır. Ve başarılı olmalıdır.

- Türkiye için yaşamağıdır.
- Gürcüstan için yaşamağıdır.

Ulu önderimiz Mustafa Kemal Atatürk'ün yıllar önce gördüğü ve yol gösterdiği hedef Türk-Gürcü dostluğu bugün gerçekleşmiştir. Bu dostluğun sonsuza dek sürmesini diliyoruz.

Bizler Türkiye'de yaşayan Gürcü asıllı insanlarız. Her şeyimiz Türkiye için, sevgimizin Türkiye-Gürcüstan için olmasını diliyoruz.

Gün bugündür, yarın geç kalmış olabiliriz. Bize destek veren bize kuvvet veren en iyi günlerin sizlerle olmasını dileğiyle Yeni Yılı'nızı ve Bayramınızı Kutlar Saygılar

sunarız.

Gelecek 2. önemli yazım ÇVENEBURİ dergimiz hakkında olacaktır. Lütfen bekleyiniz. Bağışlarımız için Ziraat Bankası Mihatpaşa Şubesi ANKARA 797 19 92 hesabına yatırmamızı posta ile veya elden vakıf merkezine göndermenizi, getirmenizi bekliyoruz.

Gölcük Gürcülerinin Gecesi

18 Kasım 2004 tarihinde Kocaeli'nin Gölcük İlçesinde tüm hemşehrilerin davetli olduğu gecede, konuklara Gürcü folkloründen, Gürcü müziğinden örnekler sergilendi.

Gölcük Kafkas Kültür ve Dayanışma Derneği tarafından düzenlenen Kafkas-Gürcü kültürü gecesi, Gölcük'teki Kongre Sarayı'nda yapıldı ve diğer illerden de yoğun katılım vardı.

Gürcü Vakıflarında Seçimler

- İstanbul'da kurulan "Türk-Gürcü Eğitim ve Kültür Vakfı'nın 09 Ekim 2004 tarihinde yapılan genel kurulunda eski yönetim kurulunun üyeleri ve başkanı yerlerini korurken denetleme ve disiplin kurulunda bazı üyelerin yerlerine yenileri seçilmiştir.

- Ankara'da bulunan Türkiye-Gürcüstan Dostluk ve Dayanışma Vakfı'nın genel kurulu 06 Kasım 2004 tarihinde vakıf merkezinde yapıldı. Toplantı tutanağında göre vakfın ünvanında bulunan Eduard Şevardnadze isminin kaldırılması kararlaştırıldı. Ayrıca yönetim kurulu üyelerinin tamamına yakını değiştirilerek yeni isimlerden bir yönetim oluşturuldu:

Ertuğrul Kazancı, Başkan, Mehmet Yılmaz İkinci Başkan, Yılmaz Özcanlı, Genel Müdür, Mevlüt Mert, Özbe İmaoğlu, Hasan Çelik, Selçuk Gönül, Ahmet Altun, Ahmet Yıldız üyeliklere seçildiler.

Tarik Cemal Kutlu ve

Recai Özgün'ü Kaybettik

Üç ay İstanbul Çapa Tıp Fakültesi Hastanesi Hematoloji bölümünde tedavi gören Çeçen filolog, araştırmacı ve yazar Tarık Cemal Kutlu, yakalandığı amansız hastalıktan kurtulamayarak 25.11.2004'te saat 01.30'da vefat etti.

Laz dili ve kültürünün yaşatılması ve gelecek kuşaklara kurumsal olarak aktarılmasında çok önemli bir katkısı olan M. Recai Özgün 11 Temmuz 2004 tarihinde vefat etti. Bu iki değerli insanın kaybından derin üzüntü ve kendilerine rahmet diliyoruz

Doğu Anadolu Ortaçağ Mimarisi:

Gürcü Sanatı

İstanbul Rehber Odası (İRO) tarafından 6 Aralık 2004'te hizmet içi eğitim programı kapsamında düzenlenen "Doğu Anadolu Ortaçağ Mimarisi-Gürcü Sanatı" konulu seminerde, Tao-Klarceti Bölgesi'nin (Artvin-Ardahan-Kars) tarihi dokusu ve eserleri ele alınmıştır. Tezini bu konu üzerine hazırlamakta olan ve Kültür Bakanlığı'nı temsilen semineri veren araştırmacı Dr. Fahrîye

Bayram, bölgedeki Gürcü kilise ve manastırları hakkında dialarla ayrıntılı ve tatmin edici bilgiler sunmuştur. Dr. F.Bayram yapım tarihileri 8-9'ncu yüzyıllardan başlayan Gürcü kiliselerinin önemli bir kısmının tespit edildiğini, diğerlerinin de halen araştırma safhasına olduğunu ve bölgenin coğrafi yapısından dolayı araştırmaların ve koruma çalışmalarının zorlukla ilerlediğini belirtmiştir.

Atina Olimpiyatlarında Gürcü Sporculara 2 Altın- 2 Gümüş Madalya

2004 Atina Olimpiyat Oyunlarına Gürcüstan adına katılarak ülke tarihinde ilk kez 2 altın ve 2 gümüş madalya olarak tarih yazan Gürcü Spor kafilesine, muhteşem havai fişek gösterilerinin ve konser görüntülerinin hakim olduğu bir karşılama yapıldı.

Gürcüstan, 2 altın ve 2 gümüş madalya ile Atina 2004 Olimpiyat Oyunlarına katılan ülkeler arasında 32. sırada yer aldı.

Gürcüstan sporcu kafilesi bir önceki olimpiyat oyunlarında Barselona'da Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT) adına yarışmıştı. Bu sefer elde edilen bu önemli başarıyla Gürcüstan adına resmi olarak ilk kez olimpiyat oyunlarında altın madalyalar kazanıldı.

Zurab Zviadauri- Judo, Giorgi Asanidze-Halter kategorilerinde altın madalya, Nestor Khergiani-Judo, Ramaz Nozadze- Güreş kategorilerinde gümüş madalya kazandı.

Carci Zviadauri, Tea Doğanadze ve Giorgi Dohtraşvili adlı Gürcü sporcular ise olimpiyat oyunlarında başka ülkeler adına yarışarak altın madalyaya uzandılar.

Prof. Dr. Kemal Özudoğru Vefat Etti

Dergimiz yazarlarından ve çevirmenlerinden Gürcü Prof. Dr. Kemal Özudoğru'yu 2004 yılı Kasım ayında yitirdik. İTÜ İnşaat Fakültesi öğretim üyesi olan Prof. Özudoğru en son Pasternak'ın "Gürcü Dostlara Mektuplar" adlı kitabını çevirmiş ve yayına hazırlamıştı. Ayrıca dergimize bu kitabın özeti durumunda olan yazıyı, kendi el-yazısıyla, fakslamış ve yayınlanmasını istemişti. Ölümünün de bu yazıları bize gönderdiği tarihten birkaç gün sonra olduğunu öğrenmiş bulunuyoruz. Kemal Özudoğru'nun çeviri yazısı gelecek sayımızda yayınlanacaktır.

Dergimize adına Prof. Dr. Kemal Özudoğru'nun kayından derin üzüntü duyuyoruz. Kederli ailesine ve sevenlerine sabırlar diliyoruz.

"www.unyegurculeri.com"

Sitesi Yayına Başladı

Ünye Gürcüleri hakkında merak ettiğiniz herşeyi www.unyegurculeri.com adresinde bulabilirsiniz. Ünye'deki Gürcülerin yaşamları, atasözleri, hikayeleri, türküleri, manileri, Ünye'de konuşulan Gürcüce ile ilgili sözlük, Ünye Gürcülerinin yaşamlarından fotoğraflar, Ünye'deki Gürcü köyleri ve mahalleleri hakkında bilgiler ve daha birçok şeyi sitemizde bulabileceksiniz.

Ünye'li Gürcülerden Ünye hakkında bilgi, belge, fo-

toğraf vs. türü sitemizde yayınlatabileceğimiz şeyleri muratsahin@unyegurculeri.com veya bilgi@unyegurculeri.com e-mail adresine göndermelerini rica ediyoruz.

"Chvенеburebi" Festivali:

Gürcüstan Devlet Başkanı Miheil Saakaşvili'nin anesi, Tbilisi Devlet Üniversitesi Tarih ve Etnoğrafya Enstitüsü Bölüm Başkanı, Türkolog Prof. Dr. Giuli Alasania'nın himayelerinde düzenlenen "Chvенеburebi - Gürcüstan Dışında Yaşayan Gürcülerin Kültürlerini Tanıtım Festivali 22-28 Kasım 2004 tarihlerinde yapıldı. Festivalde; Maçaheli Çoksesli Yaşlılar Korosu, Türkiye'deki Gürcü Müziğinin duayeni Bayar Şahin ve "Kehribar Kadınlar" isimli öykü kitabının yazarı Kevser Ruhî de katıldı.

Acara Özerk Cumhuriyeti'ne vizesiz geçiş geliyor!

Acaristan Özerk Cumhuriyeti Başbakanı Levan Varşalomidze beraberindeki bir grup hükümet üyesi ve işadamlarıyla birlikte gezi ve incelemelerde bulunmak üzere Artvin'e geldi. Acara Özerk Cumhuriyeti Başbakanı Levan Varşalomidze, Batumi'den deniz yoluyla Hopa'ya gelerek bir süre önce imzalanan vizesiz geçiş protokolünü fiilen yaşama geçirdi.

Vali Orhan Kırılı ile görüşen Başbakan Varşalomidze, "Türkiye, bizim için Avrupa'ya açılan ikinci kapı durumundadır. Bu kapı her iki ülke arasında çok önemli konumdadır. Tüm yabancı ve Türk vatandaşların sınırдан beklemeden rahat bir şekilde geçebilmesi için vizesiz geçiş kolaylığı getireceğiz" dedi.

"Gelino" Belgeseli Mze Televizyonunda

17. yy.'da ortaya çıktığı tahmin edilen "Gelino" şarkısı Gürcüstan'da ve Türkiye'de bilinen bir şarkı. Bayar Şahin'in son albümünde okuduğu şarkının kaynağı Türkiye Gürcüleri olduğu tahmin ediliyor. Bu şarkı belgeselle adını vermiş. Gelino: Gelin gelmiş küçük geline deniliyor. Belgeselin konusu ise tamamen Türkiye Gürcülerine ve kültürel faaliyetlerine yer veriyor. Oldukça beğenilen belgesel Gürcüstan'da Mze televizyonunda birkaç defa tekrar gösterildi. Tarih doçenti Buba Kudava danışmanlığı yapmıştı. Yönetmenliğini ise Giorgi Kalandia yapmıştı.

"Mzera Lazetidan" Belgeseli

Mze Televizyonunda

Türkiye'deki Lazları konu alan belgesel "Mzera Lazetidan", son günlerde iyi yapımları ekranlara getiren Gürcüstan'ın Mze televizyonunda yayınlandı. Yüz yaşın üzerinde Laz nenenin Lazca konuştuğu belgeselde, nenenin sempatiği ve sevimliliği belgesele ayrı bir güzellik katmıştı. İçeriği ve konuyu işleyiş tarzı ile beğeni toplayan belgesel yine bu televizyon kanalında birkaç defa tekrar yayınlandı. Filmi tarih doçenti Buba Kudava danışmanlığını yaptı Giorgi Kalandia yönetti.

Kazım Koyuncu'nun Hastalığı

Değerli sanatçımız Kazım Koyuncu'ya kanser hastalığı teşhisi konulduğunu öğrenerek öğrendik. Her türlü zorlukların üstesinden gelmeyi başaran Kazım Koyuncu'nun bunun da üstesinden geleceğinden eminiz. Kendisine acil şifalar diliyoruz tekrar eskisinden daha sık aramızda görmeyi ümit ediyoruz.

BASINDAN**Gürcüstan'ı, Türk Şirketi Telesis Dünyaya Bağlayacak**

Telekomünikasyon firması Telesis, Pakistan, Azerbaycan, Arnavutluk'tan sonra, şimdi de Gürcüstan'a 'alo hizmeti' vermeye başladı.

Telesis Genel Müdürü Hüsün Tokmen, Gürcüstan'da faaliyet gösteren, şehirlerarası ve uluslararası görüşmelerle abonelere hizmet sağlayan 6 firmayla, santral ve telekomünikasyon ekipmanları sağlanması konusunda anlaşma yaptıklarını açıkladı.

Dünya, 05 Temmuz 2004

Hopalılar Horona Doydu

Hopa Belediyesi'nin 1-4 Temmuz tarihleri arasında gerçekleştirdiği 5. Hopa Kültür-Sanat ve Deniz Festivali nedeniyle her akşam konserlerle coşan Hopalılar ve çevre illerden gelen yurttaşlar, gündüz saatlerinde tiyatro gösterileri, şiir dinletileri ve panelleri izledi.

Cumhuriyet, 11 Temmuz 2004

Lazca - Gramer

Prof. Goichi Kojima, Japonya-Akita doğumlu. Yazar, kompozitör koro şefi, etnolog ve de Lazolog ve 70'li yıllardan beri Türkiye'de Çerkesce, Kürtçe, Zazaca ve Lazca'yla ilgili çalışmalar yapıyor. İsmail Avcı Bucaklışi, Rize-Pazar doğumlu. Marmara Üniversitesi Elektronik-Bilgisayar Eğitimi mezunu. Lazca Sözlük'ün yazarı. Kojima ile Bucaklışi, Lazca Gramer'i yazdı.

Gramer kitabının faydası hakkında söylenenler muhtelif. Şimdi Kojima ile Lazca okuma-öğrenme kitabı üzerine çalışan Bucaklışi "TRT Lazca yayın yapısın" diyor. TDK Uzmanı Dilbilimci Oya Adalı gramer kitabını destekliyor. Dil Uzmanı Ali Püsküllüoğlu "Alfabe sahibi olmak için önce ulus olmak gerekir" diyor. Hakkı Devrim soruyor: Alfabesiz diller için enstitü kurulabilir mi?

Akşam, 08 Ağustos 2004

'Svahili' Dilinde Bile Tercümanlarımız Varmış

Çveneburi dergisi yıllardır dikkatle izlediğim ilginç bir yayın organı. Gürcü kökenliler tarafından yayımlanıyor. Çveneburi'de Kafkaslar ve dünyanın diğer bölgeleri hakkındaki bilgilere ulaşabiliyorsunuz. Derginin arka kağıdında Real Tercüme şirketi tarafından verilen bir ilan dikkatimi çekti. Yaygın olarak konuşulan İngilizce, Fransızca ve Almanca'nın dışında Habeşçe, Galce, Sanskritçe, Svahilice gibi Türkiye'de çok az insanın bil-

diği dillerden de tercüme yaptıklarını yazmışlar. Merak ettim, "Bu dillerde çeviri yapacak insanları nereden buluyorsunuz?" diye sordum. Şirketin sahibi Osman Nuri Mercan beni aydınlattı: Dünyada konuşulan aşağı yukarı bütün dillerde tercüme yapabiliyoruz. Arkadaşlarımızın önemli bölümü İstanbul'da. Nadiren de olsa Türkiye'de o dili konuşan bir tercüman bulamazsak internet kanalıyla ilgili ülkedeki arkadaşımıza ulaşıyoruz. Metni derhal çevirip gönderiyorlar.

Bu konuşmadan şunu çıkardım: Birincisi Türkiye'deki yabancıların sayısı tahminlerinizden çok fazla. İkincisi internet sayesinde şu koca dünyayı resmen avcumuzun içine aldık. Farklı kültürleri tanımak için mütahiş bir fırsat yakaladık.

Hakan Çelik

Posta Gazetesi, 08 Ağustos 2004

Kürşad Tüzmen Tbilisi'de

Kalabalık bir heyetle Gürcüstan'ı ziyaret eden devlet başkanı Kürşad Tüzmen, Tbilisi'de yaptığı açıklamada Türkiye-Gürcüstan ekonomik ilişkilerinin her gün daha da büyüdüğünü ayrıca, Gürcüstan'daki özelleştirmelerle Türk tarafının yakın ilgilendiğini belirtti

www.interpress.ge

11 Ağustos 2004

TUYAP, Expo Georgia İle**Ortak Proje Uygulayacak**

Türk fuar şirketi Tuyap, Gürcüstan fuar şirketi Expo Georgia ile birlikte ortak proje üretmek Gürcüstan'da inşaat malzemeleri fuarı açacaktır. Tuyap başkanı Bülent Ünal 11 Ağustos 2004 tarihinde ziyaret ettiği Tbilisi'de açıklamada bulunarak Ekim 2004'te projeyi hayata geçireceklerini bildirdi.

www.interpress.ge

11 Ağustos 2004

Kars-Tbilisi Demiryoluna,**Bakü-Tbilisi-Ceyhan Modeli**

Türkiye ile Gürcüstan arasında yapımı planlanan ve uzun yıllardan bu yana gündemde bulunan Kars-Tbilisi hattı projesi yeniden revize edilecek Azerbaycan'da kurulacak demiryolu hattı içinde yer alacak.

Bu çerçevede geçen hafta içinde Ulaştırma Bakanlığında, Türkiye-Gürcüstan ve Azerbaycan heyetleri arasında yapılan üçlü toplantıda, Kafkaslar'daki yeni ipek yolunun canlandırılması için Kars'tan Tbilisi'ye oradan da Bakü'ye uzanacak yeni bir çift hat demiryolu projesinin hayata geçirilmesi kararlaştırıldı. Bakü-Tbilisi-Ceyhan Projesi benzeri işbirliğini bu kez demiryolu için hayata geçirilerek, üç ülke arasında enerjiden sonra ulaştırma alanında da önemli bir yatırım yapılacak. Tamamı 180 km olacak projenin, 68 km'si Türkiye, 30 km'si Gürcüstan, 80 km'si de Azerbaycan'dan geçecek.

Ajans Kafkas, 12 Ağustos 2004

Hopa'ya Batumi'den Yol Göründü

Başbakan Erdoğan'ın Tbilisi temasları sırasında Batumi Hava Limanı'nın kullanımı ve İstanbul'dan Batumi'ye uzanacak otolol projesi gündeme geldi.

Gürcüstan tarafı, Batumi Hava Limanı'nın Türkiye'nin iç hat seferlerinde kullanılmasını önerdi. Proje, İstanbul'dan kalkacak uçakların Batumi'ye inmesini, buradan Sarp Sınır Kapısı üzerinden denetimsiz olarak Türkiye'ye girişi içeriyor. Bu amaçla Sarp Sınır Kapısı'nın doğrudan geçişi içeren 'yeşil hat' tahsisı yapılması gerekiyor. Başbakan Erdoğan konuya ilişkin olarak, "Sarp geçidinden bir yeşil hat kurabilirsek Trabzon Hava Limanı'na alternatif bir geçiş olabilir. Hopa'ya 2-2,5 saatte gidilirken bu 20-25 dakikaya düşer." şeklinde konuştu. Fransa ile İsviçre, benzer şekilde Cenevre Hava Limanı'nı ortaklaşa kullanıyor.

www.zaman.com.tr
13 Ağustos 2004

Gürcüstan, Rus Gemilerinin

Sohumi'yi Ziyaret Etmesini Protesto Etti

İçinde faşist lider Vladimir Jirinovski dahil Rusya Federasyonu'ndan bir grup milletvekilinin bir Rus feribotu ile Gürcüstan'ın ayrılıkçı bölgesi Abhazya'yı ziyaret etmesi Gürcüstan tarafından sert bir şekilde protesto edildi. Ayrılmış Abhaz hükümetini destek amacıyla yapılan bu ziyareti ile Rusya'nın ayrılıkçı Abhaz yönetimi her alanda ve her zaman desteklediğini ortaya koymaktadır.

www.civilgeorgia.ge

Tuvalde Yaz Karması

GF Sanatevi, 1 Eylül tarihine dek 'Yaz Karması' adlı sergiye ev sahipliği yapıyor. Sergiye, Amiran Danişbaşvili, Temuri Papişvili, Kudret Gurban Derzili ve Musa Aktaş tuval üzerine yağlıboya resimleriyle katılıyorlar. Sanatçıların bu sergide özel ve ortak bir temaları yok. Sergilenen yapıtlarda daha çok kişisel biçimler ve temalardan değişik örnekler sunuluyor.

Cumhuriyet, 18 Ağustos 2004

Gürcüstan-Güney Osetya Gerginliği

Kafkaslarda Çatışmalar En Sıcak ve En Son Noktasında. Gürcüstan'dan bağımsızlığını ilan eden Güney Osetya'daki Gürcü askerleriyle Oset güçleri son bir haftadır çarpışma halindedir. Çatışmalarda dokuz Gürcü askeri öldü. Oset tarafının kaybı ise yirmüç. Gürcüstan Parlamentosu Başkanı Nino Burjanadze, "çatışmaların en sıcak ve en son noktaya geldiğini" söyledi.

Aydınlık, 22 Ağustos 2004

Erdoğan Kurtarmış:

Saakaşvili Gemisini Havaya Uçuracaktı

Jirinovski'yi Sizin Hatırınıza Bıraktık

Rus gemileri için "vur emri" veren Gürcüstan Cumhurbaşkanı Saakaşvili, Abhazya'ya tatil giden Jirinovski'nin gemisini, o sırada Tbilisi'de ağırladığı Erdoğan'ın hatırına havaya uçurmaktan vazgeçmiş. Bunu da Erdoğan'a, "Eğer siz burada olmazdınız, ne yapacağımızı bildirdik" diye aktarmış.

Hürriyet, 28 Ağustos 2004

"Yazarın İç Dünyası Parçalanmış Bir İç Dünyadır!"

Fahrettin Çiloğlu'nu dergimiz okurları Şiir Atlası'na

yaptığı çeviriler ve kitap tanıtma yazılarından tanıyor. Oysa bir şair o.

Cumhuriyet Kitap Eki, 2 Eylül 2004

'Şaşırtmayan Bir Başlangıç

Türkiye, Dünya Kupası 2006 elemelerine kötü bir sonuçla başladı. Ay-Yıldızlar vasat Gürcüstan karşısında bir oyun ortaya koyarken tek gol Fatih Tekke'den geldi. Hasan Şaş ise ikinci sarıdan kırmızı kart gördü.

Radikal, 05 Eylül 2004

Gürcüstan Lideri Yıktı

Türkiye ile deplasmanda berabere kalarak büyük bir sürprize imza atan Gürcüstan, ilk maçta Yunanistan'ı devirerek sükse yapan Arnavutluk'u 2-0'la geçti.

Yeni Şafak, 09 Eylül 2004

Abhaz Başbakanı: Beni Putin Gönderdi

Gürcüstan'ın ayrılıkçı bölgesi Abhazya'nın başbakanı Nodar Haşba, kendisinin bu görevde Rusya Devlet Başkanı Putin'in kişisel ricası ile geldiğini bildirdi. "Putin bu isteğini Moskova'da Rusya Acil Durumlar Bakanlığı'nda Yatırımlar Dairesi Başkan Yardımcısı olarak görev yaptığım sırada bana bildirdi ve aynı zamanda ayrılıkçı Abhazya'nın devlet başkanına emir vererek benim Abhazya'da resmen başbakan olarak atanmamı sağladı."

Regnum Haber Ajansı-Moskova
13 Eylül 2004

Lazlar Ana Dilde

Yayın Konusunda İsrarcı Çıktı

Lazlar, ana dillerinde yayın yapılacağıının duyurulmasının ardından aksi yönde karar alınmasına bir anlam veremediklerini belirterek en kısa sürede "Lazca" yayının başlatılmasını talep ediyor. Konuyla ilgili çalışmaya yürüten bir grup Laz aydın, dilekçe toplayarak ilgili kurumlara başvuruda bulunuyor.

Yeni Şafak, 10 Eylül 2004

Azınlıklar İçin Web Sitesi

AB tarafından desteklenen, azınlık sorunları, hikayeleri azınlıkla ilgili haberleri, forumları içeren "www.istanbulazınlıkları.org" adlı web sitesi yayına başladı. "İstanbul'da yaşayan azınlıkların sosyal sorunlarını dile getirmek için çağdaş bir yöntem" başlıklı proje kapsamında hazırlanan site, AB'nin "mikro proje uygulaması" desteğiyle yayını sürdürüyor.

Tüm Gazeteler, 12 Eylül 2004

Bir Başka Karadeniz:

Artvin-Şaşat-Yusufuli-Ardanuç-Macahel

Arvin, bir başka Karadeniz. Akıl almaz sürprizlerle dolu bir coğrafyası var; çıplak sarp kayalıklar bir anda üçra köylerdeki ortaçağın gökemli Gürcü kiliselerine, derin, ürpertici kanyonlar ağaçların meyvelerini taşıyamadığı cennet bahçelerine, yemyeşil yaylalar sapsarı bozkırlara dönüşebiliyor. Genelde yolculuklarda yolun sonunda bir ödül varsa, burada bir başka ödül de yolun ta kendisi...

Bunları Yapmız:

- Doğu Karadeniz'in engebeli yollarında Macahel Gürcü Yaşlılar Korusu'nu dinlemek
- Şavşat'ın rakip tanımayan çayırlarında, yaylalarında oksijen depolamak
- Maçabeli'nin yağmur ormanlarında yürümek
- Çoruh'ta rafting, Kaçkar Dağları'nda trekking yapmak
- Kafkasör yaylasındaki kır lokantalarında, bölgenin meşhur beyaz patatesini tatmak
- Cehennem Kanyonu'nda, kendinizi eski zaman define avcılar gibi hissetmek
- Arvin'in Efkar Tepesi'nden, Çoruh Nehri'ne bakarak raki içmek
- Yusufeli civarındaki Gürcü kiliselerini kaçırılmamak
- Maçabeli'de bir kütük evde konaklamak ve Hacer Hanım'ın Gürcü yemeklerini tatmak

Hürriyet, 20 Eylül 2004

Saakaşvili'den Ayrılmış Bölgelere Yeni Çözüm Planı...

Gürcüstan Devlet Başkanı Miheil Saakaşvili, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin 59. dönem toplantısında bir konuşma yaptı ve ülkeden ayrılmak isteyen Abhazya ve Güney Osetya'ya yönelik yeni bir çözüm planı açıkladı.

Gürcüstan topraklarındaki anlaşmazlıkları sona erdirmeyi amaçlayan Saakaşvili'nin çözüm planı üç ana aşamadan oluşuyor.

Gürcüstan Devlet Başkanı, bu aşamaları, karşılıklı güveni yeniden tesis edecek önlemlerin alınması, sorunlu bölgelerin askerden arındırılması ve ayrılmış bölgelere mümkün olan en geniş özerklik haklarının tanınması olarak açıkladı.

Saakaşvili, ikinci aşama olan sorunlu bölgelerin askerden arındırılmasını takiben uluslararası barışgücününü devreye sokulması gerektiğini de belirtti.

Saakaşvili'nin teklif ettiği çözüm planının 3. aşamasında da Abhazya ve Güney Osetya'ya geniş özerklik hakları tanınacak.

*Rustavi, İmedi ve Mze Televizyonları
22-23 Eylül 2004*

"Lafın Tamamı Deliye Anlatılır",

Hikayemiz okuru adeta ülke turuna çıkarıyor. İstanbul, Karadeniz, Çe Anadolu, Doğu.... Coğrafyanızın bu denli geniş olmasında Gürcü olmanızın etkisi var mı? Gürcü kimliğinin hayatınızda belirgin bir yeri oldu mu?

Gürcü kimliğini milliyetçi bir pozisyon olarak değil, hep bir şıklık olarak düşündüm. İnsanın gözü yeşile güzel bir adamdır, Gürcü ise daha da güzel bir adamdır. Gürcü'ye sormuşlar, "Gürcü olmasaydın ne olurdu?" diye, "Mahcup olurdum" demiş. Bununla birlikte Gürcülük benim için Kürtlerin ya da başka etnisitelerin mücadelesine benim bir problem değil. Ben Türkiye'li olmayı seviyorum, bu coğrafyayı seviyorum, senkronik bir zemini seviyorum. Gürcülüğün benim yazdıklarıma katkısı bu yeşil gözlü şıklık hikayesinden kaynaklanıyor olabilir. Ama şöyle bir şey de var: Gürcülük bana yabancı olma-

yı da öğretti. Ötekilik anlamında yabancı... Öteki olma durumu olduğu zaman, hiçbir 'suçluya' karşından bakamayacak bir hayatın olur. Gürcü olduğun için kimse seni küçümsemiyor, ama sen biliyorsun yabancı olduğun. Bunun için cezalandırılman şart değil, ama netice itibarıyla sana toplumda dayatılan bir sürü şeyin, bir sürü ifadenin dışında kalıyorsun. Bunları kabul etmek zorunda olmadığımı düşünüyorsun; küçük isyanlar bunlar. Sonuç olarak her türlü ötekiyle empeti kurabiliyorsun, dolayısıyla ötekiyle empati kuramayanlara karşı ciddi bir öfke besliyorsun. Bu arada gözlemlerim var tabii ki, Anadolu'nun çeşitli yerlerinde bulundum. Çocukluğum Ordu'da geçti ve orada çok önemli şeyler gördüm. İnsanın şaşıracağı, bir edebiyat metninde okuduğu zaman hayran kalacağı şeyler gördüm...

*M.Uyurkulak'ın Reha Maden'le yaptığı söyleşi
Radikal Kitap, 24 Eylül 2004*

"Lazca'yı Kadınlar Daba İyi Biliyor"

10 bin kelimedem oluşan Lazca-Türkçe sözlüğü altı yılda hazırlayan Faruk Benli, "Boyle bir sözlüğü hazırlamam gerekiyordu çünkü Karadeniz'de bugün Lazca neredeyse unutulmak üzere" diyor.

Faruk Benli 76 yaşında. Giresun doğumlu. Babası Hopalı, annesi Fındıklılı. Birçok insanın hayatını elini eteğini çektiği bu yaşlarda Faruk Benli bir Lazca-Türkçe Sözlük hazırlamak için altı yıl boyunca çalıştı. Sonunda amacına ulaştı. Sözlük Kebikeç Yayınları tarafından piyasaya çıkarıldı.

Milliyet, 26 Eylül 2004

Tkembali (Gürcü usulü erik sosu)

Bu sosu erikle de yapılıyor. O zaman 250-300 gr. kadar kuru erigi önceden suda bekletmek gerekiyor. Taze erikle yapıldığında ise erik neredeyse pestil yapar gibi iyice çektiyor. Bu sos et, tavuk, köfteye çok yakıştı gibi örnek, kaz ve av etleriyle bambaşka bir lezzet oluşturuyor.

500 gr. erik, 1/2 limon suyu, 1 limon kabuğu, rendelenmiş, 2 tatlı kaşığı kişniş tohumu dövülmüş, 2-3 diş sarımsak ezilmiş, 1 tatlı kaşığı tuz, 1-2 adet minik acı kırmızı biber.

Eriği ayıklayıp ve kabaca doğrayın. Orta hararette dibi kalın bir tencerede yumuşayana kadar kendi suyunu dahi pişirin. Diğer malzemeleri de ekleyin ve macun haline gelineceye kadar pişirmeye devam edin. Eriğin tadına göre azıcık şeker eklemeniz gerekebilir. Tadına bakıp zevkinize göre karar verin. Temiz bir kavanozda buzdolabında bir süre koruyabilirsiniz.

Cumhuriyet Pazar Eki, 26 Eylül 2004

Gürcü Edebiyatını Nasıl Bilirsiniz?

Fahrettin Çiloğlu bir çok ilki gerçekleştirmiş bir ansiklopedist. Gürcü kimliği, Gürcü Edebiyatı'na karşı olan merakı. Gürcüce'den çeviriler yapan Türkiye'de çok az sayıdaki çevirmenlerden birisi olmasına sebep... Gürcü dilinden yaptığı şiir çevirileri Cumhuriyet'in Kitap Eki'nde 'Şiir Atlası' bölümünde yayımlanıyor. Yine Çiloğlu tarafından hazırlanmış 'Kurtuluş Savaşı Sözlü-

ğü" ise, Kurtuluş Savaşı'na dair Türkiye'de yapılmış ilk özel adlar sözlüğü niteliğinde. Çiloğlu'nun yeni çıkan kitapları, 'Nisan Şiirleri', 'Aşksız Mutluluk Yoktur' ve 'Beni Bırak Uzaklara' yine birer ilk çünkü aynı anda çıkan üç yeni kitap yayımlamak pek de aşına olunan bir durum değil. Hele de Ana Britannica ve çeşitli ansiklopedilerin yayın kurullarında görev almış bir ansiklopedist tarafından yazılmış olmaları hiç mi hiç bakii değil sınırsak...

Birgün, 07 Ekim 2004

Gürcü Elçiden Dostluk Mesajı

İnegöl Kafkas Folklor ve Kültür Derneği Başkanı Mehmet Nuri Tayyar ve arkadaşlarının daveti üzerine İnegöl'e gelen Gürcüstan'ın Türkiye Büyükelçisi Grigol Mgaloblişvili, iki ülke arasındaki dostluğu geliştirmek için çalışacağını bildirdi.

Türkiye ile Gürcüstan arasında uygulanmakta olan vizeyi kaldırmak için elinden gelen gayreti göstereceğini vurgulayan genç büyükelçi "Öncelikli olarak Türkiye'deki Gürcü kökenli vatandaşların vizesiz olarak Gürcüstan'a gidebilmelerini sağlamaya çalışacağım. Türkiye ile Gürcüstan arasındaki komşuluk ilişkilerini, dostluğu geliştireceğim, iki ülke arasında yaşanan sorunları iyi ilişkiler altında çözmeye çalışacağız." dedi. Genç büyükelçi Mgaloblişvili Batumi Havaalanı'nın uluslararası uçuşlara açılması ile hem Türkiye'nin hem de Gürcüstan'ın ekonomik yönden yararlar sağlayacağını kaydetti.

*Bursa Olay Gazetesi
01 Kasım 2004*

DÜZELTME

1- 51. Sayıda, sayfa 21'deki başlık "YÜZYIL ÖNCE YÜZYIL SONRA BİR KAFKAS KASABASI: ERSİS". Düzeltiriz.

2- İsveç Gürcü Kültür Derneği adına Şalva Tevzadze'nin gönderdiği açıklama:

Çveneburi Dergisi 51. sayısını 43. sayfasında haberler bölümünde çıkan "Çveneburi gecesi kutlandı" başlığı altında "26 yıllık yayın hayatımızda çok zorluklarla karşılaştık, kurucumuz Ahmet Özkan Melaşvili'yi bu uğurda yitirdik" Haberinizi gerçeği yansıtmamaktadır.

Çveneburi dergisi 1977 yılının Mart ayında benim başkanı olduğum Georgiska Kuturföreningen (İsveç Gürcü Kültür Derneği) yayın organı olarak ilk yayınına başlamıştır.

Türkiye'deki okuyuculardaki artis derinin Türkiye'de çıkmasını gerektiriyordu ve derginin 6-7 sayısını Sn. Ahmet Özkan Melaşvili'nin yönetimi ve sorumluluğunda 1979 yılında İstanbul'da yayımlandı.

Boğaziçi Gaz
Taahhüt ve Ticaret Ltd. Şti.

Isınma-Klima-Doğalgaz
tasarım ve uygulamalarında

12. YIL

İGDAŞ Yetki Belge No: 681
EPDK Yetki Belge No: YHS207-31/113
Ataşehir Bulvarı, Ata Çarşu, K:4 No:58 İST.

Tel: (0216) 455 51 47 - 48

Fax: (0216) 455 32 28

b.gaz@superonline.com

istediğiniz
dergi
kapak
fiyatıyla
adresinize
teslim

abonet

www.abonet.net
abonet@abonet.net
tel: (0212) 210 0 110
faks: (0212) 222 27 10

« „Bagrationi 1882“
"Georgian Wine"

Gürcüstan'ın
geleneksel lezzeti
BAGRATIONI
Türkiye'de!

Damak tadımıza
kavuşmanın şerefine!

Everest

DIŞ TİCARET LTD. ŞTİ.